

**T.C
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**BABA VE YETİŞKİN KIZLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE
DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİK VE ALGILANAN EBEVEYN
BİÇİMİNİN YETİŞKİN KADINLARDA DUYGUSAL
TEPKİSELLİK VE DÜRTÜSEL DAVRANIŞLAR ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Tuğçe KARAOĞLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı:
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem YAVUZ GÜLER**

İstanbul-2018

**T.C
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**BABA VE YETİŞKİN KIZLARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE
DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİK VE ALGILANAN EBEVEYN
BİÇİMİNİN YETİŞKİN KADINLARDA DUYGUSAL
TEPKİSELLİK VE DÜRTÜSEL DAVRANIŞLAR ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**Tuğçe KARAOĞLAN
154102209**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı:
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem YAVUZ GÜLER**

İstanbul-2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 154102209
Öğrenci Adı Soyadı	: Tuğçe Karaoğlan
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Dr.Öğr.Üyesi Çiğdem YAVUZ GÜLER
Tezin Başlığı	: Baba ve Yetişkin Kızları Arasındaki İlişkide Babaya Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçiminin Yetişkin Kadınlarda Duygusal Tepkisellik ve Dürtüsel Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 07.12.2018	Saati	: 11.00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU			
☐ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. <i>(en fazla 3 ay)</i>			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDEDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDİ		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ ile REDEDEDİLMİŞTİR.			

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Dr.Öğr.Üyesi Çiğdem YAVUZ GÜLER	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Asil ÖZDOĞRU	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Meltem ASLAN GÖRDESLİ	

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Baba ve Yetişkin Kızları Arasındaki İlişkide Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçiminin Yetişkin Kadınlarda Duygusal Tepkisellik ve Dürtüsel Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

07 / 12 /2018

Tuğçe KARAOĞLAN

ÖNSÖZ

Tez danışmanım,değerli hocam Dr.Öğr.Üyesi Çiğdem YAVUZ GÜLER'e mesleki gelişimime bulunduğu katkılardan,tez yazım sürecindeki verdiği desteklerden,geri bildirimlerden ve tezin tamamlanmasındaki emeklerine en çok her daim olan içtenliği ve sıcakkanlılığı için teşekkür ederim.

İlgileri ve değerlendirmeleri için sayın jüri üyeleri Dr.Öğr.Üyesi Meltem ASLAN GÖRDESLİ, Dr.Öğr.Asıl ÖZDOĞRU'ya teşekkür ederim.

Süreçte zorlandığım zaman bilgisiyle bana yol gösteren Mehmet Akif KARAKUŞ'a teşekkür ederim.

Bu süreçte beni destekleyen bilgileriyle beni aydınlatan ve her zaman yanımda olan arkadaşım Uzm.Klinik Psk.Buse Sıdıka GÖÇMEN'ne teşekkür ederim.

Ölçme araçlarını doldurarak araştırmanın gerçekleştirilmesini sağlayan Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencilerine teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde desteğini her zaman hissettiğim Bülent CEVAHİROĞLU'na ve bugüne kadar gelmemde büyük emekleri olan desteklerini hep hissettiğim annem Nursel KARAOĞLAN'a babam Mustafa KARAOĞLAN'a ve abim Çağrı KARAOĞLAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Tuğçe KARAOĞLAN, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018
**Baba ve Yetişkin Kızları Arasındaki İlişkide Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan
Ebeveyn Biçiminin Yetişkin Kadınlarda Duygusal Tepkisellik ve Dürtüsel
Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**

ÖZET

Araştırmada baba ve yetişkin kızları arasındaki ilişkide duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçiminin yetişkin kadınlarda duygusal tepkisellik ve dürtüsel davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın modeli ilişki tarama modelidir. Araştırmanın örneklemini uygun örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmaya 350 gönüllü kadın katılımcı katılmıştır. Katılımcılara, Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirlik, Çocuklukta Algılanan Ebeveyn Biçimi, Duygusal Tepkisellik ve Dürtüsel Davranışlar ölçekleri uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda algılanan ebeveyn biçimi alt boyutları puanı ile duygusal tepkisellik puanı toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki ortaya çıkmıştır. Ebeveyn biçimlerinden reddedilgin, duygusal tepkisellikten tepkisellik ve dayanıklılık alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir ilişkide olduğu, aşırı koruyuculuğun ise duygusal tepkiselliğin, hassasiyet, tepkisellik ve dayanıklılık olmak üzere tüm boyutlarıyla pozitif bir ilişkide olduğu, duygusal sıcaklığın ise duygusal tepkiselliğin hassasiyet alt boyutu ile pozitif, tepkisellik ile negatif bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveyn biçimlerinden reddedilme ve aşırı koruyuculuk ise dürtüsel davranıştan acelecilik ile anlamlı bir ilişki içindedir. Algılanan ebeveyn biçiminden duygusal sıcaklığın ise sıkışıklık, tasarlama eksikliği ve heyecan eksikliği ile pozitif bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, çalışma sonucunda, katılımcıların babalarına yönelik algıladıkları duygusal erişilebilirlikleri ile duygusal tepkiselliğin yalnızca tepkisellik boyutu ile arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların babalarına yönelik algıladıkları duygusal erişilebilirlikleri ile dürtüsel davranışın sıkışıklık, tasarlama eksikliği ve acelecilik ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal erişilebilirlik ve sıkışıklık, tasarlama eksikliği arasında pozitif, acelecilik ile ise anlamlı negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: algılanan ebeveyn biçimi, ebeveyn duygusal erişilebilirlik, duygusal tepkisellik, dürtüsel davranış

Tuğçe KARAOĞLAN, Master Thesis, İstanbul, 2018

The Relationship Between Emotional Reactivity and Impulsive Behaviors of Adult Women in Emotional Availability and Perceived Parental Style in the Relationship Between Father and Adult Girls

ABSTRACT

In this study, the relationship between emotional availability and perceived parental style in the relationship between emotional responsiveness and impulsive behaviors in the relationship between father and adult daughters was investigated. The model of the study is the relational screening model. The sample of the study was determined as a suitable sample and 350 volunteer women participants in the research. Demographic Information Form, father emotional accessibility, perceived parental form in childhood, emotional responsiveness scale and impulsive behavior scale applied to participants. As a result of the study, a statistically significant positive relationship was found between the sub-dimension score perceived parental style and the Toplam emotional responsiveness score. It was found that the rejection from parent style had a statistically significant positive relationship with the sub-dimensions of responsiveness and resilience from emotional availability, whereas over-protection was positively related to all dimensions of emotional availability, sensitivity, responsiveness and resilience, and emotional warmth was positive with sensitivity sub-dimension of emotional availability. Discrimination and overprotection style of parenting have a significant relationship with impulsive behavior. Emotional warmth from perceived parental style was found to be positively correlated with congestion, lack of design and lack of excitement. In addition, it was found that there was a significant negative relationship between the emotional availability of the participants and their emotional reactivity only with the reaction dimension. It was found that the participants' perceived emotional availability accessibility towards their father and impulsive behavior were statistically significant in terms of perseverance, lack of design and hurry. It was found that there was a positive relationship between emotional accessibility and constriction, lack of design, and a significant negative relationship with hurry.

Keywords: perceived parental style, emotional availability, emotional reactivity, impulsive behavior

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER	14
1.1. Bir Sistem Olarak Aile	14
1.2. Aile İlişkileri	16
1.2.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi	16
1.2.2. Baba-Çocuk İlişkisi.....	23
1.2.3. Baba-Kız Çocuk İlişkisi ve İlgili Araştırmalar	28
1.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği	41
1.3.1. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği İle İlgili Araştırmalar	47
1.4. Duygusal Tepkisellik	49
1.4.1. Duygusal Tepkisellik İle İlgili Araştırmalar	52
1.5 Dürtüsel Davranışlar	56
1.5.1. Dürtüsel Davranışlar İle İlgili Araştırmalar	60
II. BÖLÜM: YÖNTEM	64
2.1. Demografik Bilgi Formu.....	66
2.2. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği	67
2.3. Duygusal Tepkisellik Ölçeği.....	67
2.4. Kısıtlanmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç).....	68
2.5. Dürtüsel Davranış Ölçeği.....	69
III. BÖLÜM: BULGULAR	71
3.1. Bağımlı Değişkenlerin Demografik Değişkenlerce Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Hipotez Testleri.....	71
3.2. Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Korelasyon Analizleri.....	79

3.3. Değişkenler Arasındaki Yordama Gücünü Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizleri.....	81
3.3.1. Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri toplam puanlarının Duygusal Tepkisellik toplam puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	81
3.3.2. Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimlerinin Alt Boyutları Puanlarının Dürtüsel Davranış toplam puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	82
IV. BÖLÜM: YORUM	84
4.1. Katılımcıların Babalarına Yönelik Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirlik Puanlarının, Katılımcıların Sosyo Demografik Özelliklerine Göre Farklılığına İlişkin Bulguların Yorumu	84
4.2. Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Biçiminin Reddedicilik, Aşırı Koruyuculuk ve Duygusal Sıcaklık Alt Boyutları İle Duygusal Tepkiselliğin Hassasiyet, Tepkisellik Ve Dayanıklılık Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu	88
4.3. Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Biçiminin Reddedicilik, Aşırı Koruyuculuk Ve Duygusal Sıcaklık Alt Boyutları İle Dürtüsellik, Tasarlama Eksikliği, Sebatsızlık Ve Heyecan Arayışları Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu	90
4.4. Katılımcıların Babalarına Yönelik Duygusal Erişilebilirlikleri İle Duygusal Tepkiselliğin Hassasiyet, Tepkisellik Ve Dayanıklılık Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu.....	92
4.5. Katılımcıların Babalarına Yönelik Duygusal Erişilebilirlikleri İle Dürtüsellik, Sıkışıklık, Tasarlama Eksikliği, Sebatsızlık Ve Heyecan Arayışı Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu	94
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	98
KAYNAKÇA	101

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin dağılımı (n=350).....	65
Tablo 2. Algılanan Ebeveyn Biçimleri alt boyut puanlarının kadınların medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları.....	71
Tablo 3. Baba Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği toplam puanlarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları.....	72
Tablo 4. Algılanan Ebeveyn Biçimleri alt boyutları puanlarının baba öğrenim düzeyi değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları.....	73
Tablo 5. Baba Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği toplam puanlarının baba öğrenim düzeyi değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları.....	74
Tablo 6. Algılanan Ebeveyn Biçimleri Ölçeği alt boyutları puanlarının baba ile görüşme sıklığı değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları.....	75
Tablo 7. Baba Duygusal Erişilebilirlik toplam puanlarının baba ile görüşme sıklığı değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları.....	76
Tablo 8. Algılanan Ebeveyn Biçimleri ölçeği alt boyutları puanlarının baba ile fiziksel mesafe değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları.....	76
Tablo 9. Baba Duygusal Erişilebilirlik toplam puanlarının baba ile fiziksel mesafe değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları.....	77
Tablo 10. Algılanan Ebeveynlik Biçimleri alt boyut puanlarının görüşme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları.....	77

Tablo 11. Baba Duygusal Erişilebilirlik toplam puanlarının görüşme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları.....	78
Tablo 12. Algılanan Ebeveyn Biçimleri ile Duygusal Tepkisellik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçları	79
Tablo 13. Algılanan Ebeveyn Biçimleri ile Dürtüsel Davranış arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçları	80
Tablo 14. Baba Duygusal Erişilebilirliği ile Duygusal Tepkisellik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçları	80
Tablo 15. Baba Duygusal Erişilebilirliği ile Dürtüsel Davranış alt boyutları arasındaki korelasyonu belirlemek üzere yapılan Pearson arpım Momentler Korelasyon Katsayısı Analizi.....	81

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem tanımı, amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıtlara yer verilmiştir.

Problem

Ailenin öneminden bahsedildiğinde, sorumluluğun büyük çoğunluğunun annede olduğuna inanılır. Ancak artık çocuk gelişiminde babaların da anneler kadar önemli olduğu anlaşılmıştır (Atmaca Koçak, 2004). Babanın çocuğun cinsel kimlik, zihinsel ve sosyo-duygusal gelişimine etkisi günümüzde açık bir şekilde fark edilmiştir (Kuzucu, 2011). Babalar çocukların hayatında önemli bir yere sahiptir. Çocuğun gözünde baba her şeyin ölçütü sayılır; tüm söylediklerine ve yaptıklarına belli bir yaşa kadar hiç kuşku yöneltilemez, sevilen, değer verilen ve erişilmezdir. Yaşla artan ölçülerde çocuklar babanın sevgisine, onun otoritesine ve yönlendiriciliğine daha çok gereksinim duyarlar. Annenin işlevi çocuğu yaşamda güvenli kılmaktır. Babanın görevi ise onun hayat rehberi olmak, ona içinde doğup büyüdüğü toplumun sorunlarıyla başa çıkabilmesinin yollarını göstermektir (Alibeyoğlu, 2009). Çocuğun anne sıcaklığına ve koruyuculuğuna ne kadar ihtiyacı varsa, yaşamın daha dinamik ve atılgan yönlerine hazırlanması için babanın varlığına da o kadar ihtiyacı vardır. Çocuğun baba ile olan ilişkisi onu daha bağımsız ve özgüven sahibi bir insan yapacaktır (Cüceloğlu, 1992).

Çocukların genel olarak fiziksel ve psikolojik gelişmelerinde araştırmalar anne ile ilgili değişkenler üzerinde dursa da günümüzde babanın çocuğun gelişiminde ve yetişkinlik döneminde önemli rol oynadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla baba ile çocuk ve yetişkin çocuk ile ilgili durumların araştırıldığı çalışma sayısı artmaktadır. Lamb (2010) tarafından yapılan araştırmada çocukların gelişiminde ebeveynin önemli bir anahtar olduğu konusunu destekleyici bulgular ortaya çıkarmıştır. Bu araştırma sonucunda, baba figürleriyle (her zaman biyolojik değil) yakın ilişkilere sahip olma ihtiyacının, çocuklar için çok önemli olduğu sonucuna varılmaktadır.

Çocuklar özellikle erken çocukluk döneminde babalarının kendilerini izlemelerinden, fikir vermelerinden, yeni şeyler öğretmelerinden, onlarla oynamaktan, kısacası babalarıyla birlikte olmaktan son derece keyif alırlar. Ayrıca bu dönemde

babalarıyla birlikte olan çocuklar gelişimleri için gerekli olan birçok bilgiyi, beceriyi ve duygusal desteği elde ederler. Baba yokluğunun çocuğun cinsiyet gelişiminde sorunlara neden olmasının yanı sıra sosyal, duygusal ve zihinsel gelişiminde olumsuz sonuçları olabilmektedir (Atmaca Koçak, 2004).

Birçok veri, annenin hamilelik sürecini duygusal ve fiziksel olarak rahat geçirmesinin çocuğun gelişimini olumlu etkilediğini göstermektedir. Annenin rahat bir hamilelik geçirmesinde babanın inkâr edilemez bir rolü bulunmaktadır. Annenin huzurlu bir hamilelik geçirmesine destek olmasının yanı sıra, babanın anne karnındaki bebekle konuşmasının bebeğin gelişimini olumlu etkilediği bilinmektedir. Bebekler dünyaya geldiklerinde babalarının sesini tanımakta ve kendilerini güvende hissetmektedirler. Dolayısıyla eşler arası ilişkinin kalitesinin çocukların gelişimini doğumdan önce, hamilelik sırasında ve doğum sonrasında etkilediği söylenebilir (Kuzucu, 2011).

Anne ile baba zaman zaman çocuğun gelişiminde farklı roller oynayabilmektedir. Örneğin, anneler çocuklarıyla birlikte rutin bakım faaliyetlerinde daha fazla zaman harcamakta (Parke, 1996) ve çoğunlukla çocuk için fiziksel rahatlık ve güvenlik kaynağı oluşturmaktadır. Babalar, aksine, daha çok, çocuğu oyun sırasında fiziksel ve uyarıcı etkileşime sokmaktadır (Parke ve Tinsley, 1987).

Babanın yokluğu, pasifliği ya da ilgisizliği çocuğun kişilik yapısını, ruh ve beden sağlığını büyük ölçüde etkileme olasılığı yüksektir ve bazı sosyal uyum ve davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Babanın pasif ve ilgisiz olduğu aile ortamları sadece çocuğun sosyal gelişimini etkilemekle kalmamakta, özellikle erkek çocuklarda çeşitli cinsel kimlik karmaşalarına sebep olabilmektedir. Çocuğun sürekli anne ile birlikte olması, zaman içinde onunla bütünleşmesine ve özdeşim modeli olarak anneyi görmesine sebep olabileceğinden, erkek çocuk, anne gibi olmak, onun gibi makyaj yapmak ve giyinmek isteyebilir (Albukrek, 2002).

Çocuğun gelişimi için doğru bir model olan ve davranışlarına, duygularına ve düşüncelerine karşı duyarlı, cevap veren bir baba çocuğunun duygusal, sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimini olumlu etkiler. Bir başka deyişle kendine güvenen, soran, sorgulayan, çözümler üreten, kısacası kendine yeten çocuklar yetişebilir (Balat, 2010).

Babaların yukarıda bahsedilen alanlarda çocukları için olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz etkileri de olabilir. Bu etkileri olumlu yönde oluşturabilmek için babaların çocuklarıyla ve eşleriyle özel ve kaliteli zaman geçirmesi gerekir. Özel ve kaliteli zaman geçirmek ilişki içinde olan tüm tarafların istekli olması, birbirlerine güvendikleri ve birbirleriyle olmaktan keyif aldıkları etkinlikler yapmasıyla mümkündür. Çocuklar açısından düşündüğümüzde, merak duygularını giderdikleri, diğer insanların ve kendilerinin duyguları, düşünceleriyle denge kurmayı öğrendikleri bir ilişki içinde olmaları kaliteli zaman geçirmenin özelliklerindedir (Tuzgöl, 2016).

Baba ve çocuğun birlikte yapmaktan zevk aldıkları aktiviteler, çocuğun özgüvenini ve bir şeyden zevk alma yeteneğini olumlu etkiler. Bu da çocuğun katılımının ve duyarlılığının gelişmesine katkı sağlar. Baba ile yakın ilişki içinde olan çocukların psikolojik olarak daha uyumlu olduğu, benlik saygılarının daha yüksek olduğu, okulda daha iyi bir performans sergiledikleri, okul dışı aktivitelere daha fazla zaman ayırdıkları, daha az antisosyal davranışlar sergiledikleri ve ikili ilişkilerde daha başarılı oldukları bulunmuştur (Kelly ve Lamb, 2000).

Bu noktada baba-çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi ve yetişkinlik döneminde sürdürülebilmesi için duygusal erişilebilirlik kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Ebeveyn ve çocuk etkileşimine dayalı olan duygusal erişilebilirlik kavramı ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin kalitesini tanımlamanın bir yolu olarak yeniden değerlendirilmesi ilk kez 1991 yılındaki yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Duygusal erişilebilirlik kavramının geliştirilmesinin bu dönemden sonra olduğu görülmektedir. Bağlanma kuramı temelinde türetilen bir kavram olan duygusal erişilebilirlik temelde ebeveynle ait tepkiler, duyarlılık ve duygusal katılım alanlarına odaklanmaktadır (Biringen, 2000).

Baba-çocuk ilişkisi yalnızca çocukluk dönemini etkilemekle kalmaz, çocukluk döneminde kişinin deneyimlediği ebeveynlik kalitesinin sağlık ve iyi olma üzerinde yaşam boyu süren kalıcı etkileri vardır (Shaw, Krause, Chatters, Connell ve Ingerson Dayton, 2004).

Baba-çocuk ilişkileri kalitesi, genellikle ebeveynlerden aldıkları destek, nezaket, sevgi düzeyi ve bu ilişkinin kalitesi gibi çocukluk deneyimleri hakkında katılımcılara

sorular sorarak değerlendirilmektedir. Bu bakış açısıyla yapılan çalışmalarda, ebeveyn ilişkisinin yaşam boyunca psikolojik ve fiziksel iyi oluşun güçlü yordayıcısı olduğu sıklıkla ortaya çıkmıştır (Antonucci, Akiyama ve Takahashi, 2004). Araştırmalar çocukluk dönemi baba ve çocuk ilişkisinin yetişkinlik döneminde kişinin fiziksel sağlığını, mevcut yaş, ailevi hastalık öyküsü ve yaşam tarzı davranışları gibi diğer bilinen ilişkilerden daha iyi tahmin ettiğini göstermektedir (Medalie ve Golbourn, 1976). Ayrıca baba ile kurulan erken dönem ilişkileri kişilerin yetişkinlik döneminde romantik ilişki durumu ile de bağlantılı bulunmuştur (Seiffge-Krenke, Overbeek ve Vermulst, 2010).

Baba çocuk ilişkilerinde baba, çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde önemli rol oynar. Baba, anneye oranla çocuğuyla daha az vakit geçirse de burada önemli olan, geçirilen sürenin ne kadar olduğundan çok nasıl geçirildiğidir. Etkileşimin kalitesi geçirilen süreden daha önemlidir. Annenin çocukla ilgili olarak besleme, giydirme, yıkama ve onunla konuşma şeklindeki faaliyetlerine karşılık, babaların daha çok çocuklarını sallama, havaya fırlatma gibi oyun etkinliklerine daha eğilimli oldukları bilinmektedir (Yavuzer, 2005). Bu durum, annelerin çocukları için başlıca güven kaynağı olarak görülmesine babaların ise oyun arkadaşı olarak görülmesine neden olmaktadır (Kuzucu, 2011). Çocuklar güven ve istikrara ihtiyaç duyduğu kadar uyarılmaya ve risk almaya teşvik edilmeye de ihtiyaç duymaktadır. Çünkü bu özellikler, çocukların güçlenmesinde ve dış dünyaya açılmasında önemli role sahiptir. Rossi'nin (1984) de belirttiği gibi, sadece annesi tarafından büyütülen çocuklar çevreyi araştırmaları kısıtlandığı ve duygusal açıdan daha bağımlı hale gelebildikleri bilinmektedir (Akt. Kuzucu, 2011).

Babanın baskıcı olması ve çocuğuyla az ilgilenmesi ve oynamaması durumlarında çocukta utanma ve çekinme gibi kişilik özelliklerine daha sık rastlanmaktadır. Babanın izin verici bir tutumda olması ve etkili disiplin yöntemine sahip olmaması durumunda da çocuklarda okuldan kaçma, hırsızlık gibi davranış bozuklukları görülebilmektedir. Baba çocuklarına karşı ilgili ve sevgi dolu olduğunda ise çocuğun arkadaş ilişkilerinde başarılı olduğu, liderlik özelliklerine sahip olduğu ve daha uyumlu davranışlar sergilediği tespit edilmiştir (Çağdaş ve Seçer, 2010: 121).

Ehrensaft'a (1987) göre; babanın, çocuğun yetiştirilme sürecine aktif katılımı ve sorumlulukları paylaşması, çocuğun eşitlik ve adalet değerlerini içselleştirebileceği demokratik bir ortam yaratır. Ayrıca doğumundan itibaren farklı anne-baba tarzlarını görmesi, çocukta farklılıkların anlamını kolaylaştırır. Çocuk, farklı tipteki insanlarla daha iyi ilişki kurabilir ve yeni koşullara daha kolay uyum sağlayabilir hale gelir (Kuzucu, 2011).

Baba, çocuğun zihisel, duygusal, cinsel, psikolojik ve sosyal gelişimi üzerinde etki yaratırken, yetişkinlikte çocuğun nasıl bir karaktere sahip olacağına belirleyici rol üstlenmektedir (Biringen, 2000). Bu noktada öncelikle ve çoğunlukla psikiyatrik bozukluklar çerçevesinde değerlendirilen dürtüsellik ve dolayısı ile dürtüsel davranışların ortaya çıkmasında baba-çocuk ilişkilerinin ve baba duygusal erişebilirliğinin etkisi değerlendirilebilir. Dürtüsellik, günlük yaşam aktiviteleri içinde azımsanmaz bir yere de sahiptir ve hatta sosyal kabul gördüğü – iş hayatı vb.- alanlar vardır. Dürtüsellik hakkında farklı tanımlamalar yapılmıştır. Sağlıklı ucu da temsil ediyor olması açısından belki de en esnek ve kapsayıcı olan tanım Daruna ve Barnes' in tanımıdır. Daruna ve Barnes' e (1993) göre dürtüsellik, çoğunlukla uyumsuz davranışları tanımlamak adına kullanılmıştır. Davranışsal evrende, tasarlanma düzeyi düşük, duruma uygun olmayan ve çoğunlukla istenmeyen sonuçlara sebep olan davranışlar olarak tanımlanmıştır dürtüsel davranışlar. Ancak bu tür davranışların sonuçları olumlu olduğunda dürtüsellik işaretleri olarak değil pratik, spontan, cesur, sıradışı davranışların göstergeleri olarak değerlendirilirler (Evenden, 1999).

Baba ve kız çocuk ilişkisinin çalışıldığı birçok araştırma bulunmaktadır (ör; Jones, Leung, Harris, 2006; Mori, 1999; Horesh, Sommerfeld, Wolf, Zubery ve Zalsman, 2015; Haaz, Kneavel ve Browning, 2014). Babayla kurulan kaliteli bir iletişimin kız çocuklarının psikolojik iyi olma hali ve kişisel gelişimi ile paralel olduğu bilinmektedir (Pacheo, 1984). Babanın kız çocuğunu destekleyici bir tutumda olduğu durumda ergen kızların genel olarak psikolojik uyumlarının yüksek olduğu ve temel psikolojik ihtiyaçlarını kolaylıkla karşıladığı gözlemlenmiştir (Sağkal, Özdemir ve Koruklu, 2018).

Baba-kız çocuk ilişkisine yetişkinlik dönemi penceresinden bakıldığında da aynı şekilde baba ile erken dönem iletişimin önemli rol oynadığı görülmektedir. Yapılan

araştırmalar bu dönemde kurulan sağlıklı ilişkinin kız çocuklarının akademik ve mesleki başarisını, romantik ilişkilerde daha güvenli bağlar kurmasını, daha yksek düzeyde ilişki doyumu ve öz saygı deneyimlemesini sağlamaktadır (Nielson, 2014).

Bir kız çocuğunun babasının ihtiyaçları, tutkuları ve değerleri hakkındaki algıları, davranışlarını ona gbre uyarılama konusunda etkilemektedir. Dahası, babasının taleplerini karşılayamazsa, reddedilmekten korkmakta ve olumsuz benlik yargıları ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, babasıyla birlikte olan bir simbiyotik bağda kilitli bir kız, bireyleşme duygusunu ayırmak ve deneyimlemekte zorlanmaktadır (Perkins, 2008). Bu anlamda değerlendirildiğinde, kız çocuklarının ozerkleşmesinde ve bireyselleşmesinde babası ile kurduğu iletişimin oneminin buyuk olduğu soylenebilmektedir.

Baba-kız çocuk ilişkisinin yetişkinlik döneminde ortaya çıkan ruhsal bozukluklarda önemli bir rol oynabileceğini ortaya atmıştır (Merlino Perkins, 2008). Sağkal, Özdemir ve Koruklu (2018) aynı şekilde yaptıkları çalışmada baba-kız çocuk ilişkisinin kız çocuklarının iyi olma halleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya çikarmıştır. Aynı çalışmada erken dönemde kurulan ilişkinin kız çocuklarının temel psikolojik ihtiyaçlarını karşıladığı ve bu ilişkinin ilerleyen zamanlarda kız çocuklarının karşılaşabilecekleri risklere karşı koruyucu rol aldığı öne sürölmüştür.

Patolojik ve normal olguların baba-çocuk ilişkisi bağlamında değerlendirildiği bir çalışmada yeme bozukluğu problemi yaşayan ve normal grup karşılaştırılmıştır. Sonuçlar yeme bozukluğu şikayeti olan hastaların kontrol grubuna göre baba ile ilişkilerinde daha az duygusal sıcaklık ve daha fazla duygusal red deneyimlediğini belirtmiştir (Jones, Leung ve Harris, 2006). Bu çalışma da göstermektedir baba ile kurulan sağlıklı bir ilişki kız çocuklarını duygusal olarak oldukça önemli düzeyde etkilemekte ve hatta bazı patolojik durumlardan korunması adına koruyucu faktör olmaktadır.

Baba ile sağlıklı kurulan bir ilişki çocuğun daha yksek düzeyde bir öz-değer kavramına sahip olması konusunda zemin hazırlamaktadır. İlgi veren ve bakım gösteren bir babanın kız çocuğunun sürekli baskı kuran ve aşırı korumacı babalara göre daha yksek düzeyde öz-değere sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Mori, 1999).

Sağlıklı kurulan baba-kız çocuk ilişkilerinde yetişkinliğe ulaşmış bir kadının özellikle iş yaşamında yaptığı tercihlerde de farklılıklar olduğu bilinmektedir. Babası ile iletişimi güçlü olan bu kadınlar genellikle daha fazla rekabetin olduğu işlere eğilimli olma yönündedirler (Merlino Perkins, 2008).

Duygusal erişilebilirlik kavramı yakınlık, sıcaklık ve duyarlılık gibi ebeveynle çocuk arasında bağ oluşturan bir dizi özelliklerle birlikte bileşik bir yapı oluşturan bir kavramdır (Biringen, 2000). Emde (2000) duygusal erişilebilirlik kavramında daha çok ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkinin kalitesine vurgu yapmaktadır. Biringen ve Robinson'a göre (1991) duygusal erişilebilirlik kavramı çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkinin kalite yansımalarını göstermektedir.

Duygusal erişilebilirlik kavramının yapısı çocukların büyük ölçüde güvende olma hissiyatıyla ilişkilendirilmiş ebeveyn davranışlarını içeren kuramsal olarak tutarlı bir yapıdır. Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin yüksek seviyedeki yapısı güvenli bağlanma (Bretherton, 2000) ve ebeveynin çocuğa hassasiyeti açısından güçlü bir ilişkiye sahiptir (De Wolf ve Ijzendoorn, 1997).

Duygusal erişilebilirlik kavramı bireylerin psikolojik gelişimi üzerinde etkilerini derinleştirebilecek gerekli bir yapıdır (Steinberg ve Davila, 2008). Lee ve Gotlib (1995)'e göre çocukların duygusal olarak ebeveynine ulaşamaması bu durumdaki çocuklarda görülen çeşitli uyumsuz davranış işlevleri açısından bir temel teşkil etmektedir. Ebeveynine erişemeyen çocuklar özellikle ebeveyni boşanmış, içsel çatışmaları olan ve ebeveynsel patolojiye sahip olunan aile durumlarında meydana gelmeye yatkındır ve bu üç durum çocukların da uyumsuz davranışlarıyla ilişkilidir.

Çocukların ebeveyne duygusal erişilebilirliği çocuğun ebeveyne yönelik olarak etkileşimini içererek de tanımlanabilmektedir. Katılımın dengesi bağımsız aktivite ve davranışları güvenlik temelindeki davranışları belirtmektedir. Bebeklik veya erken çocukluk döneminde bebekler veya çocuklar ebeveynlerinin varlığını görsel, davranışsal ve işitsel olarak test ederler. Sonraki dönemlerde ise bu davranışlar çocukların ebeveyn ve bağımsız aktiviteleri arasındaki arayıcı dengeyi göstermektedir (Biringen, 2000).

Duygusal erişilebilirliğin her bir boyutu ebeveyn hassasiyetini ve ebeveynler arasındaki duygusal ilişkinin kalitesini veya bu kalitenin doğal bileşenlerini içeren bir yapıdan oluşmaktadır. Örneğin; ebeveyn hassasiyeti hem uygun davranış örüntülerini ve çocuğa verilen uygun tepkileri hem de ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşimde çocuğun duygusal ipuçlarını ebeveynler tarafından doğru bir şekilde yorumlanmasına vurgu yapmaktadır. Yapı hem ebeveyn davranışlarına hem de çocuğun bu davranışları algılamasına bağlı olmaktadır. Çünkü dönemsel olarak çocuğun gelişim sürecindeki yapısı daha fazla ilgi ve ebeveyn rehberliğine ilgi duymayı gerektirebilecektir bu da normal gelişim süreci içerisinde çocuğa ebeveyn hassasiyetinin olmaması durumunda ağır bir yük yüklemiş olacaktır (Easterbrooks ve Biringen, 2005).

Çocukların ebeveynlerine yönelik duygusal erişilebilirliği çocukların yaşına ve gelişimsel çerçevesinde kendi davranışlarını keşfetmesini ve duygusal erişilebilirlik bağlamında ebeveynlerine yanıt vermesini içermektedir. İlişkinin ve özerkliğin arasındaki dengeye ek olarak ebeveynlerine yönelik duygusal tepki verme bu ilişkinin kalitesinin en önemli belirleyicisidir ve muhtemelen ebeveyn çocuk arasında iyi bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Daha küçük çocuklarda bu şekilde verilen tepkiler çocukların ebeveyni ile iletişimde bir denge ve etkileşimde mutlu bir davranış örüntüsü oluşturmaktadır. Bu çerçeve içerisinde ele alındığında bir çocuk ebeveynine yönelik olarak uygun duygusal tepki gösterdiğinde bu tepki aşırı olmaktan ziyade özerklikle dengelenen tepkiyi yansıtmaktadır (Biringen, 2000).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin çocuklar üzerinde ve çocukların ilerleyen dönemlerdeki süreçleri üzerindeki etkisi literatürde sıklıkla araştırmakla birlikte genel olarak boylamsal araştırmalarda ergenlerin ebeveynlerini duygusal olarak erişilebilir ve ilişkilerini tatmin edici bulduğu durumlarda saldırgan davranışlarında azalmalar olduğu bilinmektedir (Arım, Dahinten, Marshall ve Shapka, 2011). Bunun tam tersi durumda yani çocuğun ebeveyni reddedi olarak algılanması ve duygusal olarak erişilebilir bulmaması durumunda ise çocuklarda saldırganlık düzeyinde artış gözlemlenmiştir (Barnow, Lucht ve Freyberger, 2005).

Yetişkinlik döneminde algılanan ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin kişiler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarda ise duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzın ve sosyal destek ile psikolojik sağlık arasındaki ilişki üzerinde hem anne hem de baba

duygusal erişilebilirliğinin tam arabuluculuk etkisi olduğu bulunmuştur. Buna göre, daha yüksek anne ve baba duygusal erişilebilirlik düzeyi, kişilerarası ilişkilerde daha olumlu bir tarz ve çok boyutlu sosyal desteğin daha yüksek bir seviyesini yansıtmaktadır (Gökçe ve Yılmaz, 2018). Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aynı zamanda romantik ilişkilerde romantik ilişki sayısı ile de ilişkili olduğu, ergenlik döneminde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin düşük olması durumunda ergenlerin daha sık romantik ilişki içine girdiği bilinmektedir (Steinberg ve Davila, 2008).

Duygusal tepkisellik, bireyin sosyal çevresi ile günlük hayatında sahip olduğu kişilik özelliklerine göre hissettiği duygular ve bu duyguların karşı tarafa duygusal yansımaları olarak tanımlanabilmektedir (Yurdakul ve Öner, 2015). Duyguların üzerinde ebeveynlerle kurulan ilişkinin oldukça önemi vardır. Özellikle bağlanma stillerinin kişilerin verdiği duygusal reaksiyonlar ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Bowlby, 1982). Bir tehditle karşı karşıya kaldıklarında, bağlanma kaygısından yüksek puan alan bireyler, ayrılma endişesiyle birlikte, destek arayışını mümkün seçenek olarak kabul ederler. Bu kişiler duygusal ve aşırı duyarlı yakınlık arayışlarını içeren hiperaktivasyon stratejileri uygulamaktadırlar. Bu kişilerin aksine, bir tehditle karşı karşıya kalan kaçınan bağlanan bireyler için, destek arayışı uygulanabilir bir seçenek değildir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Aynı şekilde kaygılı bağlanan insanların olumsuz düşünceleri ve duyguları bastırmakta zorluk çekmelerine karşın, kaçınan bağlanan insanların olumsuz düşünceleri ve duyguları bastırmaya meyilli olduğu ortaya çıkmıştır (Fraley ve Shaver, 1997).

Sosyal anksiyetesi yüksek ya da başa çıkma mekanizmaları güçlü olmayan gençlerin, yakın arkadaşlıklarda çatışmaya tepki olarak, aile kaynaklı kökünde ortaya çıkan duygusal reaktiviteyi kendi duygusal reaktivitesine aktarma olasılıkları daha yüksektir. Ayrıca, kendini suçlamada ve depresif duygulanımda daha yüksek olan bu gençlerin, arkadaşlıklardan romantik ilişkilere duygusal tepkiyi iletme olasılıkları daha yüksektir (Cook, Landrum, Tankersley ve Kauffman, 2003).

Dürtüsellik, uyarana karşılık vermeye engel olamama olarak tanımlanabilecek dürtüsel eylem (motor dürtüsellik) ve seçimin muhtemel seçenekler üzerinde hiç düşünülmeden, kısa vadeli kazançlar tercih edilerek yapıldığı dürtüsel seçim / karar verme (bilişsel dürtüsellik) olarak sınıflandırılmıştır (Chamberlain, 2007).

Dürtüsel davranış ve agresyonun intihar teşebbüsü ve intihar olaylarındaki rolünü inceleyen araştırmada, kadınların erkeklerden daha fazla intihara teşebbüs ettiği, intihara kalkışan kişilerin diğerlerine göre daha dürtüsel ve agresif olduğu, dürtüsellüğün agresyone göre intihara kalkışmada çok daha önemli bir rol oynadığı, bununla birlikte agresyon ve dürtüsellik arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Singh ve Rao, 2018). Dürtüsellığı inceleyen başka bir araştırmada depresif ve mani ruh hali dürtüsellik bakımından incelenmiştir. Araştırma bulguları maninin depresif ruh haline göre dürtüsellik ile daha çok ilişkili olduğunu göstermiştir (Simon, 2001). Bununla birlikte, dürtüsellüğün ergenlerde alkol kullanımında bir risk faktörü olduğu da bilinmektedir (Thompson, Roemer ve Leadbeater, 2015).

Çocuk yetiştirme yöntemi ve dürtüsellüğün, abartı sorumluluk ve obsesif kompulsif bozukluk semptomları arasındaki ilişkisini inceleyen bir çalışmada, sonuçlar hem obsesif kompulsif belirtiler hem de abartı sorumluluk açısından dürtüsellik ve aşırı koruma arasında anlamlı bir etkileşim bulunmuştur. Bu etki, dürtüsellüğün obsesif kompulsif bozukluk semptomları ve aşırı korumasız olan kişilere karşı olan kişilerden daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu yansıtmaktadır. Tersine aşırı koruma, düşük dürtüsellik düzeyi olan kişilerde obsesif kompulsif belirtileri ve sorumluluğu ile ilişkili çıkmıştır (Smarş ve Einarsson, 2010). Aynı şekilde özellikle babaların yeme bozuklukları ve alkol kullanımında önemli bir rol oynadığını gösteren araştırmalar mevcuttur (Ör; Conger ve Melby, 2016).

Bu araştırma kapsamında da ebeveyn duygusal erişilebilirliği, algılanan ebeveyn biçimi ile duygusal tepkisellik ve dürtüsel davranışlar arasındaki ilişkiye yönelik bir çalışma yapılmıştır. Literatürde bu değişkenlerin tamamı sıklıkla farklı değişkenlerle çalışılmış olsa da bu kapsamda bu dört değişkenin beraber incelendiği bir çalışma mevcut değildir. Bu çalışma, aile ilişkilerinden özellikle baba ile kız çocuk ilişkisinin yetişkin kadınların dürtüsel davranışları ve duygusal tepkileri ile ilişkisini çalışması ve yetişkin kadınların duygu ve davranışlarına dair bilgi vermesi bakımından önem arz etmektedir.

Amaç

Araştırmanın temel amacı baba ve yetişkin kızlar arasındaki ilişkide babaya duygusal erişilebilirliğin ve algılanan ebeveynlik biçiminin, yetişkin kızların duygusal tepkisellikleri ve dürtüsel davranışları ile ilişkisinin ortaya koyulmasıdır. Araştırmanın bu temel amacı çerçevesinde şu temel sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1. Katılımcıların, çocuklukta algılanan ebeveynlik biçimi ve babaya duygusal erişilebilirlik puanları , medeni durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

2. Katılımcıların, çocuklukta algılanan ebeveyn biçimi ve babaya duygusal erişilebilirlik puanları: babanın eğitim düzeyi, baba ile yüz yüze görüşme sıklığı, babayla olan fiziksel mesafe ve baba ile görüşme şekli durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

3. Katılımcıların, çocuklukta algılanan ebeveynlik biçimi puanları ile duygusal tepkisellik puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Katılımcıların, çocuklukta algılanan ebeveynlik biçimi puanları ile dürtüsel davranış puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5. Katılımcıların, babaya duygusal erişilebilirlik puanları ile duygusal tepkisellik puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Katılımcıların, babaya duygusal erişilebilirlik puanları ile dürtüsel davranış puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7. Katılımcıların, babaya duygusal erişilebilirlik puanı ve çocuklukta algılanan ebeveynlik biçimi puanı duygusal tepkisellik puanını yordamakta mıdır?

8. Katılımcıların, babaya duygusal erişilebilirlik puanı ve çocuklukta algılanan ebeveyn biçimi puanı dürtüsel davranış puanını yordamakta mıdır?

Önem

Toplumun temel yapı taşlarından olan ve bireyleri şekillendiren en önemli kavram olarak literatürde bulunan aileden bahsederken, genel olarak sorumluluk

üstlenen tarafın anne olduğuna inanılmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar özellikle çocuğun sahip olduğu kimliğin oluşumunda babanın önemli rol üstlendiğini göstermektedir. Çocukların hayatında önemli bir role sahip olan babalar çocuğun zihinsel, duygusal, cinsel, psikolojik ve sosyal gelişiminde etkilidir. Çocuk gözünde anne kendisinin yaşamanı güvenli hale getirirken; her şeyin ölçütü olarak değerlendirilen baba, tüm söylediklerine ve yaptıklarına belli bir yaşa kadar hiç kuşku yönetilmeyen, sevilen, değer verilen ve çoğunlukla erişilmez olarak düşünölen taraftır. Yaşla artan ölçülerde çocuklar babanın sevgisine, onun otoritesine ve yönlendiriciliğine daha çok gereksinim duyar, onun hayatına rehber olmasını, ona içinde doğup büyüdüğu toplumun sorunlarıyla başa çıkabilmesinin yollarını göstermesini bekler.

Baba ile kurulan erken dönem ilişkileri yetişkin kadınlar için karşılaşacakları duygusal risk faktörlerine karşı koruyucu bir rol oynamaktadır. Yetişkin kadınların erken dönem baba ile ilişkileri incelendiğinde ve sağlıklı ilişki kuran ve kurmayan kadınlar karşılaştığında sonuç bu konunun araştırmasının önemini ortaya çıkarmıştır.

Kadınlar toplumsal yaşamda ve bireysel olarak kendi içlerinde oluşturduğu tepkilerde erken dönem yaşantılarından beslenirken özellikle ilk tanıdıkları ve temas kurdukları karşı cins olması ile de babalarını birçok ilişkilerinde ve bu ilişkilerde verdikleri tepkilerde referans olarak kullanmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın konularından olan babanın duygusal erişilebilirliği ve yetişkin kadınların duygusal tepkiselliği arasındaki ilişkinin araştırılması yetişkin kadınların geliştirdikleri psikolojik problemleri anlamada ve dolayısıyla doğru/ yararlı bir terapi yürütmek adına da oldukça önemlidir.

Bu noktadan hareketle hazırlanan çalışmada baba ve yetişkin kızlar arasındaki ilişkide, babaya duygusal erişilebilirliğin ve algılanan ebeveynlik biçiminin, yetişkin kızların duygusal tepkisellikleri ve dürtüsel davranışları ile ilişkisi araştırılmaktadır. Yapılan alan yazın taramasında algılanan ebeveyn biçimlerinin duygusal tepkisellik üzerindeki etkisini araştıran birçok çalışmaya rastlanmış; ancak babaya duygusal erişilebilirliğin duygusal tepkisellik ile ilişkisini konu edinen herhangi bir çalışma görölmemiştir. Araştırmalar genellikle psikopatolojik ve akademik çalışmalara odaklanmaktadır.

Bununla birlikte dürtüsellik alan yazında genel olarak psikosomatik belirtiler ile ilişkilendirilmiş, genel olarak biyolojik boyutu ile ele alınmıştır. Dürtüsellik konusunda ebeveyn biçimlerinin ya da ebeveyne duygusal erişilebilirliğinin etkisini değerlendiren herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Alan yazında yer alan bu boşluğun araştırma tarafından doldurulacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan babaya duygusal erişilebilirliğin yetişkin kız çocukları üzerinden incelemesi, araştırmayı genel olarak anne rolünün incelendiği alan yazından ayırıştıran ve önemli kılan bir diğer faktördür. Literatürde baba ile kurulan ilişkinin yetişkinlik döneminde kadınların yaşamlarında ne gibi duygusal sonuçlara sebep olabileceği konusunda araştırma sayısı oldukça azdır.

Sayıtlar

1. Ölçme araçlarının istenen özelliği ölçme yeterliliğinde olduğu ve örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan tüm bireylerin, ölçeklerde sorulan soruları ve yöneltilen ifadeleri, samimi ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örneklemi 20 yaş üzeri 350 kadın katılımcı ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ebeveyn duygusal erişilebilirliği ölçeği, çocuklukta algılanan ebeveynlik biçimi, dürtüsel davranış ölçeği ve duygusal tepkisellik ölçeğinin ölçtüğü nitelikler ile sınırlandırılmıştır..

I. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Bir Sistem Olarak Aile

Sistem, en genel tanımıyla birbiri ile ilişkili durumda olan birimlerdir (Gençtan, 2003). Sistemik yaklaşımda odak noktası, davranışla o davranışın olduğu ortam arasında bulunan ilişkidir. Sistemi meydana getiren ilişkiler ağının herhangi bir noktasında oluşan değişimin, ağ içerisinde yayılarak diğer noktalara da etki edeceği kabul edilmektedir (Kılıç ve Uslu, 2000).

Aile sistemik açıdan değerlendirildiği zaman bir alt sistemdir, yani büyük bir üst sistemin parçası şeklindedir. Bu yüzden her aileyi anlamak için ailenin daha geniş kültürel ve sosyal çerçevede diğer aileler ile olan ilişkisi üzerinde çalışılmalıdır. Aileler, başka sistemlerle ve diğer aile sistemleriyle etkileşim içerisinde. Birbirine ilişki yoluyla bağlı olan aile üyelerinden, aile sistemi oluşur.

Sınırlarının olması, sistemlerin en temel özelliğidir. Aile sistemi içerisinde bu sınır, aileye kendine özgü kimliğini veren değerleri ve sistem içinde bulunan ilişkileri karakterize eden örüntüleri ifade eder. Birçok insan, çeşitli sistemlerin üyesidir. Sisteme girmesine izin verilen bilginin miktarı veya sınırların katılık derecesi, sistemin katılığını veya açıklığını belirlemektedir. Eğer bir sistem veya aile dışarıdan fazlaca bilgi kabul ediyorsa bu sistemin sınırları belirsiz hale gelir. Böylece o sistem, diğer sistemlerden ayırt edilemez hale gelebilir. (Becvar ve Becvar, 1982).

Yaşayan tüm sistemler, belli bir dereceye kadar açık olmaktadır. Bu açıklık farklı derecelere sahip olmakla beraber yaşayan bir sistem, çevresinde bulunan diğer sistemler ile kısmen bir alışveriş içerisinde. Aileler, başka sistemlerden gelen girdilerin bombardımanı altında kalmaktadır. Başka sistemlerden ayrı olan kimliğin sürdürülmesi sürecinde aile, bu enerji girdisiyle etkin hale gelir, bunu işler ve çıktılarını diğer sistemlere verilmesini sağlar. (Becvar ve Becvar, 1982).

Homeostatik denge aile bireyleri arasındaki ilişkileri tanımlayarak süregelen uzlaşmanın durağanlığını sağlamaya yardımcı olur. Çocuklar büyüdüğünde homeostatik denge ilişkileri yeniden tanımlamak için aileye baskı yapar. Aile sisteminde zaman zaman oluşan dengesizlikler denge sağlanana kadar duygusal kayıplara ve yabancılaşmaya neden olabilir (Aktaş, 2005). Ancak ailede mutlak morfogenesis veya mutlak morfostatis yoktur.

İletişim ya da bilgi akışı insan sistemlerinin enerji girdisi ve çıktısıdır. Bu iletişim aynı zamanda bir sistemin ürününün kullanışlı olup olmadığı hakkında da bir geri bildirim olarak tanımlanabilir. Geri bildirim sisteme zarar veren güçlere bir cevaptır. Aynı zamanda geri bildirim sistemde dalgalanmaya neden olacak dışsal değişimleri hafifleterek homeostatik işlevselliği sürdürme amacındadır. İnsan sistemlerinde iletişim geri bildirim yoluyla eşitlenir. Aile üyeleri diğer aile üyelerinden birbirlerine verdikleri geri bildirimde uygun şekilde davranmalarını ister.. Geri bildirim süreçleri, aile sistemi içinde değer verilen davranışları tolere edilebilir ölçüde arttırmayı ya da azaltmayı sağlar. Popüler kullanımda olumlu geri bildirim kavramı genellikle ödüle ya da olumlu pekiştirmeye karşılık gelir. Olumsuz pekiştirme ise genellikle eleştiri, ceza gibi kavramlara karşılık gelir (Becvar ve Becvar, 1982).

Sistemler amaçlı olarak tanımlanır. Bir sistem içindeki ilişkilerin doğası sistemin amacına bağlıdır. Ancak sistemler kuramı çerçevesinde bakıldığında; üyelerin ihtiyaçları ya da istekleri gibi, intrapsişik süreçlere başvurmadan sistemin amacını belirlemek problem yaratabilir. Ailesel etkileşimin yoğun örüntülerini gözlemlemek aile sistemini tanımlamada yarar sağlar (Becvar ve Becvar, 1982). Sistemin amacı girdi almak, girdiyi işlemek ve başka sistemler için bilgi üretmektir.

Bütünlük ve organizasyon kavramları sistemin nasıl olduğunu anlamamıza yardımcı kavramlardır. Aile sisteminin elemanları bir düzen içinde birbirlerini etkileyebilirler. Benzer şekilde bu üyelerin her zaman ortak amaçlı bir grup olan bir varlık oluşturdukları, birlikte çok daha fazla bir kuvvet oluşturdukları düşünülür. Bütünü oluşturan ilişki parçaları bozulmadan önce bu parçaların yeterince anlaşılmadığı ya da açıklanamadığı ortaya çıkmıştır. Sistemi oluşturan hiçbir üye tek başına hareket etmediği için tek başına ele alınmaz (Aktaş, 2005).

1.2. Aile İlişkileri

1.2.1. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

Sözlükte (Türk Dil Kurumu, 2013) “sevme, içten bağlı olma” olarak açıklanan bağlanma sözcüğü, İngilizce’de ‘attachment’ kelimesine karşılık gelip “Birine ya da bir şeye duygusal yakınlık duyma şeklindeki güçlü his” olarak tanımlanmıştır (Cambridge Dictionary, 2013). Bağlanma bir çocuğun aile bireyleriyle kurduğu ilk iletişimidir aslında. Çocuğun ilk yıllarından itibaren ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlanma örüntüsüyle şekillenmektedir.

Bowlby (1973, 1982) bağlanmayı (attachment) insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamıştır. Bowlby (1982) özellikle korku, yorgunluk gibi durumlarda duyulan yoğun bir ihtiyaç olan bağlanma davranışını, bebek veya çocuğun annesi veya bakıcısı ile kurduğu bağ olarak açıklamıştır.

Bağlanmayı açıklayan tanımlar temel olarak birbirini tamamlar niteliktedir. Ainsworth bağlanmayı şefkatli bir bağ olarak niteler (Genuis ve Oddone, 1996). Gander ve Gardiner (1995) ise bağlanma tanımı yaparken anne-baba ve bebek arasında duygusal olarak olumlu ve karşılıklı yardım edici bir ilişkinin bulunması gerektiğini belirtirler. Başka bir tanımda da bağlanmanın yine stres gibi zorlu durumlarda belirginleşmesi ve devamlılığı, dayanıklılığı üzerinde durulmuştur (Pehlivan Türk, 2004). Buna benzer şekilde Henderson, Bartholomew ve Dutton, (1997) yaptıkları araştırmalarda da bağlanmanın beslenme ve üreme kadar önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bağlanma sadece gelişim sonucu değişmekle sınırlı olmayan; bireyin yeni yaşantılarıyla değişme ve yeniden düzenlemeye tabi olan daha karmaşık bir olgudur (Dowling, 2003)

Bowlby (1980, 1982) bağlanmayı insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı duydukları güçlü bir bağ olarak şekillendirmiştir. Bunun da nedeni, dünyaya geldiği anda henüz çevresine dair bilgi sahibi olmayan ve muhtaç konumda olan bebeğin bağlanma ile hayatta kalma şansını artırmasıdır (Mikulincer, Shaver, ve Pereg, 2003). Bir şekilde bu bağlandığı insan bebeğin “güvenli üs”üdür. Bağlanma ile

çevresini tanıyamayacak kadar küçük ve habersiz olan bebek, ebeveyn ile kurduğu güçlü bağ sayesinde çevresine davranışlarını şekillendirir. Bu “güvenli üs” kavramını kullanan Hazan ve Shaver (1994) bağlanma ile ilgili temel gereksinimlerden diğer ikisini de “yakınlığı koruma” ve “güvenli sığınak” olarak isimlendirmişlerdir. “Yakınlığı koruma” ile vurgulanan bebeğin ayrılık karşısında gösterdiği dirençtir. Kendi güvencesini sağlamak için geri dönülen “güvenli sığınak” özelliği de bu gereksinimlerden birisi olarak belirtilmiştir.

Bağlanma, doğum anından itibaren kurulmaktadır. Bu ilişki daha önce yapılan tanımlar çerçevesinde karşılıklı, şefkat içeren ve doyum sağlayıcı olmalıdır ki sağlıklı bir şekilde bağlanma kurulabilsin. Bowlby sağlıklı bir bağlama ilişkisi için şu özelliklerle değerlendirir:

- a) Bu ilk ilişki bütün insanlar için geçerlidir. Çünkü anne ve bebek bu ilişkiye eğilimlidirler.
- b) Bütün dünyada geçerli olan bağlanma bölgesel bazı farklılıklar içerebilir.
- c) Bağlanma kişilerden ziyade aradaki ilişkinin bir özelliğidir.
- d) Olumlu bir ihtiyaç olan bağlanmanın bitişi olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.
- e) Bağlanma hayat boyunca sadece bir kere gerçekleşmemekle birlikte ilk bağlanma tecrübesi her zaman farklılıklar içerir.
- f) İlk bağlanma ilişkisi diğer yaşanacak bağlanmalar konusunda bir model oluşturur (Hortaçsu, 2003, 132-160).

Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978), “Yabancı Durumu” ismiyle bilinen bir yöntem ile Bowlby’nin kuramına ait temel sınırlılıkları değerlendirmiştir. Bu yöntemde 12 ila 18 aylık bebekler kısa aralıklarla, sistemli olarak öncelikle annelerinden ayrılır, daha sonra bir yabancıyla yalnız bırakılır ve tekrar anneleriyle bir araya getirilirler. Bu şekilde çocukların bağlanma sistemlerini aktive etmek amaçlanmaktadır. Çocukların bu ayrılma ve birleşme durumlarında verdikleri tepkiler

düşünülerek Ainsworth ve arkadaşları, çocukları üç tip bağlanma biçimiyle sınıflandırmıştır.

- Güvenli (secure) bağlanma
- Kaygılı-kararsız (anxious/ambivalent) bağlanma
- Kaçınan (avoidant) bağlanma (Sümer ve Güngör, 1999).

Bağlanma teorisinin temelini bağlanma ilişkilerinin sürekli olması ve yaşam boyu önemini koruması oluştur (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Yetişkin bağlanması, bebek bağlanması ile temelde benzerlik göstermekle birlikte yetişkin bağlanmasının önemli açılardan farklılıkları bulunur (Weiss,1982). Örneğin çocuklarda görülen dokunma ihtiyacı yetişkinlerde yerini dokunabileceğini bilme duygusuna bırakır. Ayrıca çocuklarda kurulan bağlanma ilişkisi tamamlayıcıdır, karşılıklılık yoktur. Yani bebek güven duygusu arar ama güven duygusu verme kaygısı taşımaz. Ama yetişkinlikte kurulan ilişkilerde çocuklardan farklı olarak karşılıklılık ilkesi her zaman vardır ve bağlanma iki taraflı olarak kurulur. Genel olarak bağlanmayı etkileyen faktörlerin başında kaygı ve sıkıntı gelmektedir ki bu duygular bütün yaşlarda etkilidir. Ancak ergenlerde bundan farklı olarak koruma, fiziksel temasta bulunma ve cinsel etkinlik de bağlanmaya etkili durumlardır. Bebeklerde bağlanma figürü genellikle anne-baba olurken yetişkinlikte bu figür yerini partnere, genellikle de cinsel eşe bırakır (Dönmez, 2000).

Güvenli bağlanan yetişkinler birisi ile fazla yakınlaşma veya terkedilme konusunda kaygı taşımazlar ve bu konuda oldukça rahat bir tavır gösterebilmektedirler. (Shaver ve Brennan, 1992). Kaygılı/ Kararsız bağlanmada ise romantik ilişkilerinde aşırı kıskanç ve kaygılı oldukları, duygusal iniş çıkışları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Sümer ve Güngör, 1999). Bu bağlanmayı yaşayan yetişkinler romantik ilişkilerinde yakınlaşma konusunda istekli olmalarına karşın, partnerlerinin kendilerine yakınlaşması konusunda istekli olmadıklarını düşündüklerinden cesaretli adım atamazlar ve bu konuda kaygılıdırlar (Shaver ve Brennan, 1992). Kaçınan Bağlanma' da bulunan yetişkinler de romantik beklentiler hakkında olumsuz beklentilere ve yakınlık konusunda oldukça kaçınan bir yapıya sahiptirler (Sümer ve Güngör, 1999). Bu

yapıdaki yetişkinler başkaları ile yakınlaşmaktan korkarlar ve hatta ilginin kendilerine yöneldiği anlarda sinirlenirler. Bu yetişkinler bağlanma konusunda en kaygılı grubu oluştururlar (Shaver ve Brennan, 1992). Yetişkinlerin bağlanma biçimleri içindeki dağılımı (yaklaşık %55 güvenli, %20 kaygılı-kararsız ve %25 kaçınan), Ainsworth'un "Yabancı Durumu" temelinde yapılan araştırmalarda erken yaştaki çocukların dağılımıyla benzeşir (Sümer ve Güngör, 1999).

Güvenlik, yetişkin bağlanma sistemindeki önemli faktörlerden biridir. Güvenlik ihtiyacının yönü ve akışı hayat boyunca değişim göstermektedir. Bebeklik döneminde anne, bebeğin güvenliğinden sorumludur ve bu güvenliği sağlamaktadır.

Bowlby'nin çalışmalarına göre çocuklar büyüdükçe, çocuk ve anne arasında bilgi alışverişi yapılır ve karşılıklı bir anlayış ortaya çıkar. Çocuğun rolü daha aktif bir hale gelir ve yetişkinlik döneminde ilişki, çift taraflı olur. Bu da güvenlik ihtiyacının çocuktan anneye veya anneden çocuğa şeklinde olabileceği anlamına gelmektedir. Yetişkinlerin, ebeveyn bulunmayan ilişkilerinde de bu tarz çift taraflı güvenliğin olduğu görülmüştür (Barnas, Pollina, ve Cummings, 1991). Yetişkinlerin ilişkilerinin düzenlenmesinde sosyal desteğin rolü bağlanmada oldukça etkilidir. Ainsworth'a göre, sevgi ve şefkatle beslenmiş bu sosyal ağlar ilişkinin temelini oluşturur. Çünkü yakın ilişkilerde çok daha özel bir güvenlik gereksinimi vardır ve bu destek her zaman karşılıklı olmalıdır. Bu sosyal desteğin sağlanmasında bağlanılan kimseler en önemli araçlardır ama ne kadar etkin bir arada bulunduğu değerlendirmede önemli bir kıstastır (Barnas, Pollina, ve Cummings, 1991).

Anne ve babanın çocuğun gelişimi üzerinde zaman zaman farklı rolleri olabilmektedir. Örneğin, anneler çocuklarıyla birlikte rutin bakım faaliyetlerinde daha fazla zaman harcamakta (Parke, 1996) ve çoğunlukla çocuk için fiziksel rahatlık ve güvenlik kaynağı oluşturmaktadır. Babalar, aksine, daha çok, çocuğu oyun sırasında fiziksel ve uyarıcı etkileşime sokar (Parke ve Tinsley, 1987). Araştırmalar, babaların çocukları ile iletişim halinde olduğu bu oyun davranışları sayesinde, çocukların duygu düzenleme ve problem çözme becerilerini geliştirme fırsatına sahip olduklarını göstermiştir (Biller, 1993). Buna ek olarak, erkekler kadınlardan daha çok, çocukları risk almaya teşvik ederken aynı zamanda çocukların güvenliğini sağlamakta ve çocukların bilmedikleri durumlarla mücadele etmelerini ve kendilerini ayakları üzerinde

durmayı öğrendikleri bir ortam sağlamaktadırlar (Paquette, 2004). Bu nedenle, anneler genel güvenlik ve duygusal sağlığın şekillendirilmesi için daha güçlü bir rol oynayabilirken çocuğun gelişimine dahil olan babalar, bir çocuğun yeni zorluklarla başa çıkma ve uyum sağlama becerilerinde daha güçlü bir etkiye sahip olabilir.

Gray ve Steinberg'e (1999) göre, romantik ilginin gelişimi, doğal olarak, aileden ayrılma ve bireyleşme görevine bağlıdır. Ancak, tüm genç insanlar istikrarlı romantik ilişkiler kuramaz ve sürdürmezler. Sosyalleşme teorisi ve bağlanma teorisi gibi farklı teorik yaklaşımlar, ebeveynlerle daha önceki ilişkilerin kalitesinin, çocuklarda farklı romantik niteliklere katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir. Ergenlik döneminde aile bağlamındaki olumsuz deneyimler, bireyleri ortaya çıkan yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerinde çeşitli bozukluklar yaşamaya eğilimlidir. Ebeveynlerle ve romantik partnerlerle ilişkiler sadece bağlantılı değildir (Collins, Haydon ve Hesemeyer, 2007), ancak ergenlikten yetişkinliğe geçişte de değişmektedir.

Sosyal öğrenme kuramı, özellikle de gelişimsel bağlamsal yaklaşımda uygulandığı şekliyle (Conger, Cui, Bryant ve Elder, 2000), bireylerin daha önceki ilişkilerde daha sonraki ilişkilerde yaşadıkları deneyimlerinden bahsetmektedir. Sıcaklık, özerklik desteği ve esnek kontrol ile karakterize edilen evlerde yetiştirilen ergenler, erken yetişkinlik döneminde de partnerleri ile yakın ilişki kurmakta problem yaşamamışlardır (Feldman, Gower ve Fischer, 1998). Buna kaynak olarak ergenlerin ebeveynlerinin davranışlarını kendi romantik partnerleriyle nasıl başa çıkacakları bir model olarak kullanması gösterilebilir (Amato ve Booth, 2001). Buna karşın, bağlanma teorisi, ebeveynleri ile yaşadıkları deneyimlerle, çocukların yakın bağları ve bu bağları karakterize eden duygusal nitelikleri bilişsel olarak temsil ettiklerini ileri sürmektedir (Parkes ve Stevenson-Hinde, 1982). Çocukların bakım verenleriyle ilk deneyimleri, çocukların daha sonraki yaşamlarında yakın ilişkilerine dahil oldukları, içsel çalışma modellerini güçlendirmektedir (Baldwin, 1992). Araştırmalar, güvenli bir şekilde bağlanan çocukların ergenler ve genç yetişkinler olarak daha samimi ve destekleyici romantik ilişkiler geliştirdiğini (Feldman, Gower ve Fischer, 1998; Scharf ve Maysseless, 2001), ebeveyn-çocuk bağlarının zayıf olduğu durumlarda ise romantik ilişki kurma ve sürdürme yeteneğinin gelişmesini engellediğini kanıtlamıştır (Ainsworth, 1989).

Ebeveyn-çocuk ilişkisi her ne kadar çekirdek aile içindeki değişkenlerle ilişkili gibi görünse de bu konuda sosyal-tarihsel değişkenler de önemlidir. Ailenin içinde yaşadığı ve etkilendiği kültür ile sosyal bağlam aile içinde çocuk ile olan ilişkisini de oldukça önemli bir şekilde ilgilendirmektedir. Bu ilişki içinde en önemli değişkenler ailenin içinde bulunduğu sosyo ekonomik çevre ve ebeveynliğe ilişkin tarihsel beklentiler ve kültürel inanışlardır (Coltrane, 2004). Örneğin, düşük sosyoekonomik (SES) koşullarda yaşayan ebeveynler, maddi olarak güvenli ebeveynlerden daha az destekleyici ve besleyici olma eğilimindedir (House, Landis ve Umberson, 1988). Ek olarak, çocuk yetiştirme uygulamalarındaki tarihsel farklılıklar ve toplumsal cinsiyet rolleri de, özellikle babaların kültürel olarak belirlenmiş rol beklentileri ile ilgili olarak, “iyi” ebeveynlik oluşturan şeyin ne olduğunu şekillendirmektedir. Geçmişte iyi bir baba, aile geliri çok iyi olmasa bile, çoğunluğunu kazanarak aile yükümlülüklerini yerine getirdikleri “ekmek kazanan” rolünderken (Lamb, 2004) günümüzde bu rol oldukça değişmektedir. Dolayısıyla, bu roller ailelerin dinamiklerini değiştirerek, ebeveyn-çocuk ilişkisine de yansımaktadır.

Ebeveynlik becerisi ve dolayısıyla ortaya çıkan kaliteli ilişkinin çocuk için oldukça önemli bir payı vardır. Bununla birlikte bu ilişki yalnızca çocukluk dönemini etkilemekle kalmaz, çocukluk döneminde kişinin deneyimlediği ebeveynlik kalitesinin sağlık ve iyi olma üzerinde yaşam boyu süren kalıcı etkileri vardır (Shaw, Krause, Chatters, Connell ve Ingerson Dayton, 2004). Ebeveyn-çocuk ilişkileri kalitesi, genellikle ebeveynlerden aldıkları destek, nezaket, sevgi düzeyi ve bu ilişkinin kalitesi gibi çocukluk deneyimleri hakkında katılımcılara sorular sorarak değerlendirilmektedir. Bu bakış açısıyla yapılan çalışmalarda, ebeveyn ilişkisinin yaşam boyunca psikolojik ve fiziksel iyi oluşun güçlü yordayıcısı olduğu sıklıkla ortaya çıkmıştır (örneğin, Antonucci, Akiyama ve Takahashi, 2004). Her ne kadar bu algıların gelişim ve yetişkinliğe göre değiştiği tartışılsa da (Aquilino, 1997), araştırma, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin görüşlerinin ergenlikten yetişkinliğe kadar göreceli olarak tutarlı olduğunu göstermektedir (Rossi, 1990). Ayrıca, bu algılar yetişkinlik fiziksel sağlığını, mevcut yaş, ailevi hastalık öyküsü ve yaşam tarzı davranışları gibi diğer bilinen ilişkilerden daha iyi tahmin etmektedir (Medalie ve Golbourn, 1976).

Dolayısıyla günümüzde çocuklukluk dönemine ilişkin ebeveyn ilişkisini inceleyen çalışmalar yetişkin insanların yaşamlarındaki etmenlerle ilişkilendirmiştir. Sonuç olarak literatür incelendiğinde gerek fizyolojik gerekse psikolojik olarak büyük bir etki söz konusudur. Çalışmalar, çocuklukta yetersiz ebeveynliğin alınmasından sonraki yaşamda daha kötü ruh sağlığına giden yolları incelemiştir. Ortaya çıkan modeller, ebeveynlerinden kaotik, sert veya ihmalkâr bakım alan çocukların, duygularını daha düşük duyu düzenleme stratejileri geliştirdiklerini, bu da onları daha sonraki yaşamlarında duygusal sıkıntıya karşı daha duyarlı hale getirdiğini öne sürmektedir (ör., Repetti, Taylor ve Seeman, 2002).

Araştırma bulguları bu modellerle tutarlıdır; bu durum, çocukluk döneminde düşük ebeveynlik kalitesinin retrospektif puanlarının, öfke, düşmanlık, depresyon ve anksiyete de dahil olmak üzere yetişkinlik dönemindeki olumsuz duygusallık düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Lehman, Talor ve Seeman 2009; Turner ve Muller, 2004). Ek olarak, çocukluk döneminde ebeveynleriyle daha zayıf ilişki kalitesi bildiren yetişkinlerin, yüksek puan alan kişilere göre daha düşük özgüven ve duygusal iyilik halinde olduğu tespit edilmiştir (Diehl, Elnick, Bourbeau ve Labouvie-Vief, 1998). Bu çalışmalar, çocuklukta ebeveyn ilişki kalitesinin daha sonraki duygusal refah üzerindeki önemini vurgulamaktadır.

Bununla birlikte, mevcut bulgular genellikle daha genç ve erkek katılımcılar veya sadece üniversite öğrencilerini içeren örneklerle sınırlıdır. Ek olarak, çalışmalar genellikle araştırmalarını duygusal refahın bir kerelik değerlendirmeleri ile sınırlıdır (Mallers, Charles, Neupert ve Almeida, 2010). Son zamanlarda ise araştırmacılar, günlük yaşamda dinamik duygusal süreçleri yakalamanın önemine odaklanmaya başlamışlardır. Günlük hayattaki stresle ilgili yapılan araştırmalar neredeyse sadece anne-çocuk ilişkisine odaklanmıştır (örn. Biller, 1974).

Yetişkinlik dönemindeki duygusal deneyim ile çocuklukta anne ve baba arasındaki ilişkilerin algılanan kalitesi arasındaki ilişkileri inceleyen boylamsal bir araştırmada 25 ila 74 yaşları arasındaki beş yıllık yetişkinlik dönemini kapsayan süreç kadın ve erkek katılımcılarda izlenmiştir. Bu çalışmada özellikle günlük stres durumları ve günlük stresli olaylara duygusal tepki verme düzeyleri dahil olmak üzere genel duygusal deneyimlerle anne-baba-çocuk ilişkisi kalitesi incelenmiştir. Elde edilen

sonuçlar anne-ocuk ilişki kalitesinin psikolojik sıklntı ile anlamlı Şekilde ilişkili olduğunu, rapor edilen anne-ocuk ilişki kalitesinin daha yüksek düzeylerinin günlük psikolojik sıklntının alt düzeyleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ek olarak, yüksek düzeyde nörotisizm, düşük mevcut sosyoekonomik statü ve genç yaş yüksek seviyede günlük psikolojik sıklntı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada cinsiyet ve baba-ilişki kalitesi arasındaki etkileşim, baba-ocuk ilişkilerinin daha yüksek düzeylerinin erkeklerde daha düşük psikolojik sıklntılarla ilişkili olduğu bir eğilim gösterse de, bu eğilim istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıŐtır. Bununla birlikte, kaliteli bir anne-baba ilişkisinin günlük yaşam stresleriyle karŐılaŐma olasılığını da azalttığı orta çıkmıştır (Mallers Charles, Neupert ve Almeida, 2010).

ocuk ve ebeveynler arasındaki ilişkide bazı değişimlerin ergenlerin cinsel yaŐamındaki etkisini inceleyen boylamsal bir çalışmada 1364 katılımcı 15 yaşından itibaren incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, anne-ergen çatıŐmasında hızlı bir artışın, cinsel ilişkiye girmeyi öngördüğünü, anne-ergen yakınlığının deĐiŐmesinin ise cinsel davranışları öngörmediğini göstermektedir. Baba-ergen yakınlığında hızlı bir düŐüŐ ve baba-ergen çatıŐmasında hızlı bir artışın ise 15 yaşına kadar cinsel davranışlarda daha fazla ilişki kurulmasını öngörmüŐtür (McElwain ve Bub, 2018).

Bir başka boylamsal çalışmada 145 adet 14-17 yaŐlarında gençler 21 ve 23 yaşlarına kadar incelenmiştir. Beklendiği gibi, romantik aŐkın yakınlık bileşeni, anne-ocuk ve baba-ocuk ilişkilerinin destekleyici ve düşük çatışma düzeyi içerisinde algılandığı, ya da daha yüksek fikir paylaŐımları ile karakterize edilen aileler için, ebeveyn-ocuk ilişkilerinde yaŐtan kaynaklanan olumsuzlukları azaltarak önceden bu durum için bir n izleme oluŐturmuŐtur. Aynı Şekilde özellikle 21-23 yaşları arasındaki romantik ilişki durumu ile erken dönem ebeveyn-ocuk ilişkisi arasında bir paralellik tespit edilmiştir (Seiffge-Krenke, Overbeek ve Vermulst, 2010).

1.2.2. Baba-ocuk İlişkisi

Yirminci yüzyılın son bölümünde babalık kültürü kavramı deĐiŐerek ve geniŐlemiŐ ve babanın rolü uzak ya da periferik bir figürden ocuk hayatının merkezinde ve önemli bir mevcudiyete doğru kaymıŐtır. Çocukların çoğunun hayatlarında bir baba ya da baba figürü olduğu düşünüldüğünde, baba-ocuk ilişkisinin

incelenmesi önemlidir (Lamb ve Lewis, 2013). Bu duruma özellikle modernleşme ile gelen annenin de iş hayatında aktif bir ol alması ve dolayısıyla aile içi roller bakımından kadın ve erkek eşitliliğinin ortaya çıkması sebep olmuştur (Ekşi, 1990). Baba katılımı ve babaların çocuklarla etkileşimlerinin tarzı, annelerin çocuklarla olan ilgisinden farklı olsa da, pozitif baba-çocuk ilişkilerinde yer alan süreçler, pozitif anne-çocuk ilişkilerinde bulunanlara çok benzemektedir.

Babalık kavramını değiştiren ve babanın, çocuk eğitimi üzerindeki alaka ve ilgisini arttıracak çok sayıda faktör bulunmaktadır. Bunlar kadının tam gün çalışması, çalışan anne sayısında artış olması, ekonomik alanda ve standart ev hayatında yaşanan değişimlerin kadın ve erkek rollerine etki etmesidir. Özellikle batı ülkelerinde çok sayıda dul veya boşanmış erkeğin tek başına çocukların eğitim ve bakımlarını üstlenmeleri, geleneksel aile yapılarının çekirdek aile haline gelmesi ve çekirdek aileler içerisinde kişilere düşen sorumluluk ve rollerin değişmesi gibi etmenler sayılabilir (Güngörmüş, 1995).

Bir kişinin ana-baba olduğu zaman hem kendisini algılama şekli hem de toplum içerisindeki yeri değişmektedir. Bütün canlı türlerine bakıldığı zaman sadece insanlar, yetişkinlik dönemine gelene kadar çocuklarının sorumluluklarını sürdürmekte ve çocuğa kendi gelenek ve kültürlerini aşılamaktadır. Horney'e göre çocuğun kişilik gelişiminin sağlıklı olabilmesinin temel şartı, çocuğa anlayış, destek ve sevgi sağlanan bir ortamın olmasıdır. Horney ayrıca çocuğun yalnızca bu tarz bir ortamda, aşılması gereken dönemleri bütünleyerek kendisini geliştirdiğini ve gerektiği zaman da ebeveynlerinden koparak geniş toplum grubunda yer aldığını söylemiştir (Geçtan, 2000).

Tarihsel olarak birçok kültürde, erkekler çocuk bakımında aktif rol almamışlardır. Ancak bu durumun değişmeye başladığı görülmektedir. Babaların değişen rolleriyle birlikte toplumsal algı babalığa olan ilgiyi arttırmıştır. Geçmişteki erkeklerin çocuğun eğitimine direkt katılımını engelleyen sosyal standart ve beklentiler değişmektedir (McBride, 1990).

Yaşanılan hızlı kültürel, ekonomik ve toplumsal değişim, toplumun temel birimi olan aile kurumu, ulusal çocuk yetiştirme şekli de anne-baba tutumlarını etkilemiştir ve

etkisi sürecektir (Ekşi,1990: 81). Babaların çocuklarla olan ilişkisi hala anne çocuk ilişkisinden daha kötü bir durumda olsa da, baba çocuk ilişki oranı eski kuşağa göre üçte biri oranında artış göstermiştir. Yine de çocukların babaya ulaşılabilirliği de eskinin yarısı kadar artmıştır (Pruett, 1998).

Çocuklar eğer gizli veya açık bir şekilde itilmekte fakat katı beklentileri karşıladığı zaman onaylanmaktaysa, belli bir imgeyi yerine getirdiği zaman sevgi görüyorsa, sık sık büyüklerin tutarsız tutumları ile karşılaşılıyorsa, daha başarılı olması bekleniyor ve yetenekleri küçümseniyorsa, başkaldırmanın yasaklandığı bir ortamda yetişiyorsa ve aşırı korumacı bir bağımlılığa zorlanıyorsa, çocuğun kendini gerçekleştirme engelleniyor demektir (Geçtan, 2000).

Parker (2013)'a göre aşırı baskı ve denetim ile sevgi azlığı beraber bulunduğu zaman, çocuklar bu durumdan olumsuz yönde etkilenmektedir. Yine Parker'ın araştırmalarında anne babanın aşırı koruyucu olması, çocukta depresyona yatkınlığa ve duygusal problemlere neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca sevginin az olması, çocuğun kendine saygı duygusu geliştirmesini engellemektedir.

Ailede anne ve babaların çocuklara karşı olan davranışları çocuklarda derin ve kalıcı izler bırakır. Çocuklarda özellikle kişilik gelişimi üzerinde etkisi bulunan aile büyüklerinin (anne, baba) davranışlarını ve yaklaşımlarını çeşitli otoriteler değişik noktalardan ele almışlar ve açıklamışlardır.

Yavuzer (1994)'e göre, en yaygın görülen ana baba davranışları çocuk ayırımı, çocuklara boyun eğme, baskı kurma, kabul etme, reddetme, düşkünlük, hoşgörülü olma ve aşırı korumadır. Yörükoğlu (2000)'ysa ana baba tutumlarını demokratik davranış ve tutumlar, aşırı hoşgörülü yaklaşım ve tutumlar ve baskıcı davranış ve tutumlar şeklinde ele almıştır.

Çalışmalar, özellikle ikili kariyer çiftleri arasında babaların katılımının giderek arttığını göstermiştir. Genel olarak, babalar hala çocuklarla annelerden daha az zaman harcamakta ve bu örüntü, çocuğun yaşına bakılmaksızın ve katılımın tanımlanma biçimlerinden bağımsız olarak belirgindir (örneğin, yüz yüze etkileşimler, erişilebilirlik için harcanan doğrudan zaman veya çocuğa erişilebilirlik, çocuğun sorumluluğu, aile

görevlerini yönetme). Ayrıca, babalar bebekleri ve yeni yürümeye başlayan çocuklarına daha büyük çocuklarına ve ergenlerine göre daha fazla zaman harcamaktadırlar (Parke, 2002).

Baba katılımını etkileyen bazı faktörler arasında babanın cinsiyet rollerine karşı tutumu, babanın eğitim düzeyi, annenin cinsiyet rollerine karşı tutumu, çalışma durumu saatleri ve çalışma hayatındaki konumu, çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi değişkenlerdir (Kuzucu, 2011). Babanın yaşı ile ilgili yapılan araştırmalarda orta ve geç yetişkinlik dönemindeki babaların genç babalara göre baba katılım düzeyi bakımından daha yüksek seviyede olduğu bilinmektedir (Marsiglio, 1993). Bu durum genç babaların iş yaşamlarında daha fazla enerji ve zaman harcaması ve daha çok ailede ekmek kazanan kişi rolüne odaklanması olarak gösterilebilir. Aynı şekilde baba eğitim düzeyi arttıkça, babaanın cinsiyet rolüne olan tutumu daha esnek hale geldikçe baba katılımının arttığı bilinmektedir (Coltrane, 1995; McHale ve Huston, 1984).

Her ne kadar baba katılımı çocuk gelişimine olumlu katkıda bulunsa da, birçok faktör baba katılımının kalitesini ve sıklığını etkiler (Ahrons ve Tanner, 2003; Gavin Black, Minor, Abel, Papas ve Bentley, 2002). Bilimsel açıdan dikkat çekici bir baba katılımı, babanın çocuğa ve çocuğun annesine maddi katkısıdır (Gavin, Black, Minor, Abel, Papas ve Bentley, 2002), ancak meta-analizler finansal desteğin tek başına çocukta olumlu çıktılar görmek için gerekli ama yeterli olmadığını göstermiştir (Adamsons ve Johnson, 2013). Goodsell ve Meldrum (2010), babaların çocuklarını pozitifleştirerek, çocuklarıyla ilişkilerini beslediklerini, ayrıca çocukların kendileriyle babaları arasındaki ilişkinin besleyici ve duygusal yönlerinin olduğunu bildirmişlerdir.

Babalar ayrıca çocuklarıyla birlikte aktif, fiziksel katılım yoluyla zaman harcamakta ve bu deneyimler duygusal bağlantılar için fırsatları teşvik etmektedir (Coyle-Sheperd ve Newland, 2013; Meyers, 1993). Bununla birlikte çocukların bilişsel gelişiminde baba katılımının rolü oldukça fazladır. Baba katılım düzeyinin yüksek olduğu durumlarda çocukların daha iyi problem çözme mekanizmalarına sahip olduğu, sözel zekasının daha iyi düzeyde olduğu ve dolayısıyla bu çocukların daha iyi bir akademik performans sergiledikleri bilinmektedir (Easterbrooks ve Goldberg, 1984; Rossi, 1984).

Bebeklik döneminden itibaren aslında çocuğun duygusal gelişiminde ebeveynlerle kurduğu iletişim oldukça önemlidir. Araştırmalar da göstermektedir ki bebek yalnızca annesine yönelik duygusal ilgi ihtiyacı değil aynı zamanda babasına yönelik de duygusal ilgi ihtiyacı içerisindedir (Lamb, 1977). Dolayısıyla, baba katılımı çocuğun duygusal gelişiminde de oldukça önemli bir yere sahiptir. Baba katılımının yüksek olduğu durumlarda çocukların empati kurabilme becerilerinin ve iç denetim odaklarının daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte baba çocuğun sosyal gelişiminde oldukça önemlidir (Coltrane, 1990).

Baba ile kurulan sağlıklı ilişkinin çocuk suçluluğu üzerindeki etkisi de bilinmektedir. Baba-çocuk ilişkilerinin özellikleri (öfke-yabancılaşma, güven-iletişim) baba katılımını ve aile yapısını kontrol ederken suçluluğun yordayıcıları olarak belirtilmiştir. Baba ile iletişimde güven-iletişim değişkeninin suçluluğun büyümesini etkilediği ortaya çıkmıştır (Yoder ve Lopez, 2016).

Çocukluk dönemindeki baba katılımı ve dolayısıyla baba ile kurulan sağlıklı iletişim çocuğun ilerleyen yıllarda da yaşamını oldukça önemli düzeyde etkilemektedir. Çocukluk döneminde yüksek kalitedeki baba katılımı, daha yüksek istihdam oranlarını, daha sağlıklı ilişkileri ve çocuğun erişkinliğe iyi giden diğer olumlu yaşam özelliklerini desteklemektedir (Nettle, 2008).

Baba katılımının çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynamasının yanı sıra, araştırmalar erken çocukluk dönemlerinde baba katılımının ilerleyen yıllarda baba-çocuk ilişkisini yordadığına dair bulgular elde etmiştir (Jessee ve Adamsons, 2018). Dolayısıyla, aslında baba-çocuk ilişkisi yalnızca çocuğun babası ile aktiviteler yaparak oyun oynamasından değil yaşamın ilk yıllarından itibaren baba katılımının kalitesinden de etkilenmektedir.

Amato (1994), yaptığı bir araştırmada, çocukluk döneminde babayla kurulan pozitif ve yakın ilişkinin, yetişkinlik döneminde erkek ve kızlarda psiko-sosyal uyum, iş hayatı ve eğitim düzeyleri üzerinde pozitif etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.

Babalar ile alakalı çok sayıda araştırmanın yapıldığı Amerika'da Pleck (1987), geçmişten günümüze kadar babalık rolünün 4 türde değiştiğini belirtmiş ve 18, 19.

yüzyılın başına kadar bir babanın görevinin daha çok ahlaki yönden sıkıntıları ve hataları düzeltme, ahlaki öğretim yapma olduğunu vurgulamıştır. 19. yüzyılda annenin rolü tutarlı bir şekilde ve kademe kademe artarken, babanın çocuk üzerindeki etkisinde de azalma başlamıştır. Sanayileşme döneminin ortalarına doğru baba ahlak öğreten kişi olmaktan çıkmış, ekmek kazanan kişi rolüne bürünmüştür (Lamb, 1987). 1940-65 yılları arasında babalar, özellikle erkek çocuklar için cinsel bir model olma görevini üstlenmeye başlamıştır (Lamb, 1987). Bu görüşe göre babanın, çocuğun eğitimine katılması destekleniyordu fakat babalık ve annelik rolleri arasında bir ayrım vardı. Yetmişli yıllardaki baba tipiye doğum esnasında bulunan, bebekken çocukla ilgilenen, sadece oyun oynamayıp aynı zamanda çocuğa da bakan, sadece oğlu ile değil, kızı ile de ilgilenen bir baba tipi olmuştur (Pleck, 1987).

1.2.3. Baba-Kız Çocuk İlişkisi ve İlgili Araştırmalar

Bowlby'nin Bağlanma Kuramı, doğru bağlanma biçimine sahip bireylerde güvenilen diğer kişilerin erişilebilir, duyarlı ve koruyucu olacağı, böylece bireyin ilişkilerini geliştirme ve görevlerini yerine getirme güvencesiyle dünyaya bakacağı belirtilmektedir. Bowlby ayrıca, bir çocuğun kişiliğinin, özellikle ebeveynler olmak üzere, önemli diğer kişilerle ilişkiler ve etkileşimler geliştirerek şekillendiğini ileri sürmüştür. Ampirik bulgular, ergenlerin, akranlardan değil, ebeveynlerden yardım aldıklarında daha fazla psikolojik iyi olma yaşadıklarını göstermektedir (Burke ve Weir, 1978).

Yakın ilişkiler ergenlerin benlik kavramını ve psikolojik iyi oluşunu güçlü bir şekilde etkilemektedir (Armsden ve Greenberg, 1987). Çocuklar çoğunlukla annelerin ve babaların çocuğu nasıl algıladıklarına bağlı olarak benlik hakkındaki inançları içselleştirmektedir (Harter, 1987). Kızların psikolojik işleyişi ve kişilik gelişimi üzerindeki olumlu etkiler, babalar duygusal olarak destekleyici olduğunda sıklıkla ortaya çıkar (Pacheo, 1984).

Her ne kadar anneler, daha önceki zamanlara kıyasla çocuklarıyla daha fazla zaman harcamaya ve daha yakın ilişkiler kurmaya eğilimli olsa da, babalar artık çocuk yetiştirme süreçlerinde daha aktif olarak yer alma eğilimindedir (Nielson, 2012, 2014). Günümüzde, ailede ekmek kazanan kişi rolü her iki partner tarafından yaygın olarak

paylaşılmaktadır ve dolayısıyla babaların çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmeleri, daha erişilebilir olmalarını ve aile sisteminde çocuk bakım sorumluluklarını yerine getirmeleri beklenmektedir (Cabrera, Tamis, Bradley, Hoffert ve Lamb, 2000). Bu nedenle, son yıllarda araştırmacılar, babaların ahlaki liderliğinden, cinsiyet rol modellemesinden ve aile yapısındaki yokluğundan ya da varlığından baba olmanın doğasına ve sürecine odaklanmışlardır. Mevcut sosyal, kültürel ve yasal değişimler, bugünün ebeveynlerini sadece batı toplumlarında değil, aynı zamanda doğu kültürlerinde de baba rolünün yeniden kurgulamasına neden olmaktadır.

Yeni yaşam koşulları dizisi, bugünün babalarını çocuk bakımı sürecinde anneye yardımcı olmaktan ziyade ebeveynliğe olabildiğince dahil olmaya zorlamaktadır (Nielson, 2014). Çağdaş babalık statüsüyle ilgili bu tür ilerlemeler olsa da, yine de yirmi birinci yüzyıl babaları tarafından kat edilmesi gereken önemli bir mesafe olduğu da kabul edilmelidir (Lewis ve Lamb, 2007).

Baba-kız ilişkisi ile ergenlik çağındaki kızlar arasındaki ilişkiyi belirleyen olası bir mekanizma temel psikolojik ihtiyaç memnuniyeti olarak düşünülmektedir (Perkins, 2018). Temel Psikolojik İhtiyaç Teorisi, Öz-Belirleme Teorisi'nin mini kuramlarından biri olarak, cinsiyet ve kültüre bakılmaksızın büyümenin, işleyişin ve iyi olmanın üç doğal temel psikolojik ihtiyacının var olduğunu öne sürmektedir (Deci ve Ryan, 2012). Bu üç temel psikolojik insani ihtiyaç, özerklik, bağıntı ve yeterliliklerdir. Özerkliğe duyulan gereksinim, irade deneyimini, özgürlük duygusunu, seçimler arasından seçim yapabilmeyi ve kendi kararlarını verebilmeyi ifade eder. Bağlantılılık ihtiyacı, yakın ilişkilerde, gerçek, sıcak, duyarlı, şefkatli, içten karşılıklı ilişkilere sahip olmayı ifade etmektedir. Yetkinlik ihtiyacı, kişinin arayışları, görevleri ve çıkarımlarında kendi deneyimini ifade etmektedir. Bu üç temel ihtiyacın doyumunun optimal psikolojik büyüme, dürüstlük ve iyilik halini geliştirirken, temel ihtiyaçların karşılanmamasının psikolojik rahatsızlığa ve hatta psikopatolojiye yol açtığı öne sürülmektedir (Deci ve Ryan, 2000; 2012). Psikolojik İhtiyaç Teorisi, sosyal bağlamın, özellikle de ebeveynlerin, bu temel psikolojik ihtiyaçları desteklemede ya da engellemede önemli bir rol oynadığını ileri sürmektedir (Deci ve Ryan, 2012). Destekleyici sosyal bağlamlar ve ihtiyaç memnuniyeti ile ihtiyaç doyumunu ve uyum arasındaki bağlantıya ilişkin olarak, temel psikolojik ihtiyaç tatmini, kız çocuk ilişkisi ile ergen kızların psikolojik

uyumu arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir aracılık mekanizması olarak hareket edebilmektedir (Sağkal, Özdemir ve Koruklu, 2018).

Çocuk gelişimi teorisi ve araştırmasında sıklıkla göz ardı edilen baba-ebeveynlik etkisi göz önüne alındığında, ana-baba figürüne dayanan ilişki kuramdan baba-kız ilişkileri ile ilgili çıkarımlarda bulunulmaktadır. Örneğin, Adler (1927) ebeveyn-çocuk ilişkilerinin karşılıklı doğasını vurgulamış ve çocukların kendi kendini koruma için ana baba figürü ile kesintisiz bir bağlantıyı sürdürmek için harekete geçtiklerini öne sürmüştür. Çocukların kendi ihtiyaçları ve istekleri konusunda bilinçli olmalarına rağmen, annelerinin ve ebeveynlerinin hem çocuk hem de ebeveyn beklentilerini karşılayacak şekilde yanıt vermeleri gerektiğini belirtmiştir. Daha sonra, teorisyenler (Homey, 1950; Sullivan, 1953), bakım verenlerin taleplerini karşılayamadıkları ve daha sonra ebeveyn reddinden korktukları zaman, çocukların kendileri tarafından yapılan olumsuz kararlara odaklanmışlardır. Ayrıca Mahler, Pine ve Bergman (1975) ve Kohut (1971), anne-çocuk simbiyozu hakkında, bebeklerin bakım veren ve çocuk için ayrılık ve bireyselleşmeyi engelleyen sağlıklı bir bağ kurmaya yönelik gelişimsel ihtiyaçlarının ötesinde tutulan süreyi açıklamaktadır.

Appleton (1981), 10 yıllık zaman aralıkları kullanarak baba-kız çocuk ilişkisi üzerine bir modelleme yapmış ve bunun yaşam boyu süregelen ve değişen bir yapıya sahip olduğunu öne sürmüştür. Vaha (oasis) aşamasının kız çocuğunun çocukluk yıllarına babanın ise otuzlu yaşlarına, çatışma aşamasının kız çocuğunun ergenlik babanın ise orta yaş dönemine, ayrılma aşamasının ise yetişkin kadın ve ellili yaşlarda babasının olduğu döneme denk geldiğini belirtmektedir. Appleton'un bu modeli, baba-kız çocuk ilişkisini bu yaş ayrımlarına bağlı olarak değiştiğini ve yaşam boyu her ikisinin de işleyişinde önemli ölçüde etkili olduğunu göstermektedir. Fields (1983), benzer şekilde bu ilişkiyi 3 aşamaya bölmüştür: aşk ilişkisi, berbat ergenlik ve karşılıklı yumuşama.

Baba-çocuk ilişkisi incelendiğinde babaları birçok açıdan kız çocuklarına erkeklerden daha farklı yaklaştığını gösteren araştırmalar mevcuttur. Baba ile kız arasında kurulan ilişkide baba kızının erkek çocuğuna göre daha fazla güvenliğini düşündüğü bir roledir (Bronstein and Cowan,1988). Dolayısıyla, babalar kız çocuklarına erkek çocuklarına göre daha sert kontrol mekanizması ile yaklaşmaktadır

(Çağdaş, 2002). Nydegger ve Mitteness (1991), babaların yetişkin çocuklarına yönelik davranışlarını inceledikleri bir çalışmada babaların kız ve erkek yetişkin çocuklarına farklı yaklaşıtlarını gözlemlemiştir. Buna göre, babalar erkek çocuklarıyla daha çok onlara rehberlik etmek amacıyla ilişki kurarken kız çocuklarıyla yalnızca onları koruma amacıyla ilişki kurmaktadır.

Bir kız çocuğunun babasının ihtiyaçları, tutkuları ve değerleri hakkındaki algıları, davranışlarını ona göre uyarlama konusunda etkilemektedir. Dahası, babasının taleplerini karşılayamazsa, reddedilmekten korkmakta ve olumsuz kendi yargılarını oluşturmaktadır. Sonuç olarak, babasıyla birlikte olan bir simbiyotik bağda kilitli bir kız, bireyselleşme duygusunu ayırmak ve deneyimlemekte zorlanmaktadır (Perkins, 2008). Bu anlamda değerlendirildiğinde, kız çocuklarının özerkleşmesinde ve bireyselleşmesinde babası ile kurduğu iletişimin öneminin büyük olduğu söylenebilmektedir.

Destekleyici babalar kızlarının ellerinden gelenin en iyisini yapmalarını ve kendileri için yüksek hedefler koymalarını beklemektedir. Ancak kızlarda başarısızlık görülürse, bu babalar destek vermekten çekinmezler (Doherty, Kouneski ve Erickson, 1998; Secunda, 1992). Destekleyici babaların yetiştirdiği kızlar genellikle yetişkinlik döneminde kendi kararlarını alabilen ve bireyselleşebilmiş kişilerdir. Bu kişiler, babalarını korumak ve onlara uyumlu olabilmek için davranışlarını veya hedeflerini şekillendirmek zorunda değildir. Destekleyici babaları olan kız çocukları, kendileriyle ilgili daha olumlu düşünmeye, zorlu mesleklere devam etmeye ve başarıyı öngörmeye elverişlidir (Perkins, 2008).

Buna karşılık, kontrolcü babaları olan bazı kız çocukları da kısıtlayıcı kuralların olduğu bir ilişkiyi tecrübe etmektedirler. Bu babalar kızlarını desteklemelerine ve bağımsız olgun yetişkin olmalarını istemelerine rağmen kızlarının bağımsızlığına sınır koymaktadırlar. Zaman zaman bu kız çocukları sevildiğini, ancak bebekleştğini bildirmektedir (Freud, 1988; Secunda, 1992).

Düşkün babaların ise kızlarına olağandışı derecede yakın bağları vardır. Kızlarının büyümesi gerektiğini bilseler de, bunu görmekten nefret etmektedirler. Kız çocuklarını sık sık kendilerine yakın tutmak adına özel çaba sarf etmektedirler. Kızları

ise babalarının bariz ilgisi ve sevgisiyle karşılaşır ve babalarının gözdesi olmaktan zevk alırlar (Perkins, 2001; Secunda, 1992).

Mesafeli babalar, evde sessiz, muhafazakar ve hürmetkardırlar. Çocuklarını büyütme veya disiplin altına almada yer almazlar. Tüm hane sorumluluklarını eşlerine bırakmaktadırlar (Perkins, 2001; Secunda, 1992). Birçok kız çocuğu, babaların pasifliğinin, ailenin ve annelerinin mutsuzluğunun kaynağı olduğunu belirtmektedir. Bu tür durumda kız çocukları mağdur olduklarını düşündükleri babalarını korumak için motive olmuştur ve babalarıyla konuşulmayan bir ittifaka girer; bu ittifak kız çocuklarını zaman zaman annelerinden uzaklaştırmaktadır (Freud, 1988; Perkins, 2001). Ek araştırmalar bazı kızların babalarının ayrılmış ve sıklıkla pasif davranışlarını farklı algıladıklarını ortaya koymuştur. Bu kızların babalarının kurban olduğuna veya annelerinin zalim olduğu fikri yerine, babalarını sadece pasif oldukları yönde algılamaktadırlar. Dolayısıyla bu kız çocukları, annelerinden yabancılaşmış hissetmezler (Perkins, 2001; Secunda, 1992).

Zorba babalar, kızları ile kontrol, kısıtlayıcı yönde yoğun bir şekilde etkileşim halindedir (Perkins, 2001; Secunda, 1992). Bu babalar öfkelerini ya da kontrol etme gereksinimlerini gizlemezler. Kızlarının olgun kadınlara dönüşmesini arzularlar. Bununla birlikte, kızlarının yetişkin olarak kabul edilmesine yönelik herhangi bir girişimde bulunmazlar. Kızlarının başarılarını destekleyebilmelerine, atletik ve eğitsel etkinliklerine katılabilmelerine rağmen, kızlarının özerklik kazanmalarına izin vermezler. Sıklıkla kızlarına yönelik eylemleri sözlü olarak taciz edici yöndedir (Freud, 1988; Secunda, 1992).

Fiziksel olarak kötü niyetli babalar da kontrollü, kısıtlayıcı ve öfkelidirler. Ancak bu balar, kızgın olduğunda, kızlarını fiziksel olarak cezalandırmaktadır. Kızlarını korkuyla kontrol etme eğilimindedirler. Kızları ise bu babalara genellikle öfke ve kızgınlıkla karşılık vermektedir (Perkins, 2001; Secunda, 1992).

Kayıp babalar, çocuklar daha küçükken (yaklaşık olarak doğumdan 10 yaşına kadar) ölüm, boşanma veya iş talepleri nedeniyle evden ayrılan babalardır (Amato, 1991). Bazı kızlarda, babaların yoklukları duygusal olarak değil mantık çerçevesinde rasyonelleştirilir. Kardeşler, büyükanne ve büyükbabalar ve geniş aile üyeleri bir destek

ortamında etkileşime girerler (Amato ve Rivera, 1999; Marsiglio, Amato ve Lamb 2000). Bu desteğe rağmen bu tür kadınlar genel olarak karşı cinsle girdikleri ikili ilişkilerde karşı cinse karşı güven duymaz veya düşük seviyede güven duyar (Secunda, 1992).

Tahrik edici babalar, yoğun manipülatif bir baba-kız ilişkisi barındırır. Kızları babalarının baştan çıkarmalarıyla aşığılanma ve kendini yitirme deneyimleri yaşamaktadırlar. Yaygın olarak, baştan çıkarıcı babaları olan kızlar, babalarının baştan çıkarılmalarını açığa vurmamak isteyebilir, ancak çoğu zaman kişisel ve aile içi utanç ile sonuçlanacağından korkarlar (Secunda, 1992).

Bununla birlikte, kanıtlar, bebeklikten yetişkinliğe, sıcak, yakın ve duyarlı baba-çocuk ilişkilerinin farklı olmasına ve özellikle kız çocukları üzerinde çocukların uyumunu etkilediğine işaret etmektedir. Ergenlik döneminde, olumlu baba-çocuk iletişimi, daha fazla öz saygı, daha iyi okul başarısı daha düşük depresyon ve madde kullanımı ile ilişkilidir (Bireda ve Pillay, 2018). Kesitsel araştırma sonuçları, yüksek baba katılımının daha yüksek düzeyde psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Flouri ve Buchanan, 2003; Kuzucu ve Özdemir, 2013; Videon, 2005). Bunun tam tersinde, baba katılımının düşük olması durumunda ise daha düşük duygusal düzeyler (Flouri, 2005; Kuzucu ve Özdemir, 2013) ve davranış problemleri (Flouri ve Buchanan, 2003; Flouri, 2005; Kuzucu ve Özdemir, 2013) gözlemlenmiştir.

Boylamsal araştırma sonuçları da babaların çocuk gelişimi üzerindeki belirgin rolünü ortaya koymaktadır. Örneğin, 16 yıllık verileri kullanarak yapılan bir araştırma, baba-bebek ilişkilerinin çocukların 10 ve 16 yaşlarındaki çocukların bağlanma biçimlerini öngördüğünü göstermiştir (Grossman, Grossmann, Fremmer-Bombik, Kindler, Scheuerer-Englisch ve Zimmermann 2002). Başka bir boylamsal çalışmada, ebeveyn-ergen bağının özellikle kızlarda daha iyi sağlık düzeyine, daha az hastalanma ve intihar düşünceleri ile ilişkili olduğu gösterilmiştir (Van Wel, Linssen ve Abma, 2000). Ayrıca, ergenlik döneminde ve erken yetişkinlik dönemlerinde duygusal olarak yakın ebeveyn-çocuk ilişkilerinin, hem erkek hem de kız çocukları için 17 ve 20 yıl sonra daha büyük benlik saygısı öngördüğü ortaya çıkmıştır (Roberts ve Bengtson, 1996).

Ergenlikten ayrı olarak, baba-kız ilişkisinin kalitesinin, yüksek akademik ve mesleki başarı, daha yüksek düzeyde güvenli partner ilişkisi, daha yüksek romantik ilişki doyumu, daha fazla öz saygı gibi bir dizi yetişkin kız çocuğuyla bağlantılı sonuçlar olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca bu kişiler sağlıklı cinsel kararlar almanın yanı sıra, daha düşük depresyon, anksiyete, stres ve yeme bozukluğu seviyelerine de sahiptir (Nielson, 2014). Genel olarak, baba-çocuk ilişkilerinin kalitesinin, özellikle kız çocukları için çoklu alanlardaki çocukların uyumluluk düzeyine önemli ölçüde katkıda bulunduğu net bir şekilde bilinmektedir.

Ebeveynlik uygulamaları ve ebeveyn-çocuk ilişkileri uzun süredir çocuk ve ergenler için birçok psikolojik sonuçla ilişkilendirilmiştir (O'Connor ve Scott, 2007). Bugüne kadar, bu alandaki araştırmaların büyük çoğunluğu öncelikle annelerin ve çocukların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Babanın çocuk gelişimi üzerindeki rolü, özellikle kız çocukları üzerinde büyük ölçüde göz ardı edilmiştir (Flouri, 2005; Lamb, 2010; Nielson, 2012, 2014). Ancak, son yirmi yılda, babaların çocuklar üzerindeki etkisinin araştırılmasına yönelik akademik ilgi artmaktadır (Adamsons ve Palkovitz, 2014; Marsiglio ve ark., 2000). Araştırmacılar, baba-çocuk ilişkilerinin çocukların sosyal, bilişsel, duygusal, davranışsal ve fiziksel sonuçlarına nasıl etki ettiğini incelemektedir (Day ve Padilla-Walker, 2009; Flouri, 2005).

Yüksek düzeyde baba-kız ilişkisinin, ergen kızlarda daha fazla psikolojik ihtiyaç tatmini, daha iyi sağlık düzeyi ve daha az sık hastalanmaya yol açtığı bulunmuştur (Sağkal, Özdemir ve Koruklu, 2018). Ayrıca aynı çalışmada, ergen kızların psikolojik ihtiyaç duyma memnuniyetinde daha yüksek düzeyde olmalarının, daha yüksek düzeyde refah ve daha düşük düzeyde hastalanma yaşadıklarını ortaya çıkmıştır. Dolaylı etkiler açısından, daha yüksek düzeyde baba-kız ilişkilerinin yaşanması, daha yüksek psikolojik ihtiyaç memnuniyetine yol açtığı, bu da Türk ergen kız çocuklarında iyilik halini arttırdığı ve hastalıkları azalttığı bulgusu elde edilmiştir. Sonuç olarak, baba-kız ilişkisinin ergen kızların psikolojik durumu, yani iyi olma ve kötü olma durumu üzerindeki rolünü desteklemektedir. Ayrıca bu çalışma, baba-kız ilişkisinin ergenlik dönemindeki kız çocuklarının psikolojik sonuçlarının temel psikolojik gereksinim doyumunun mekanizması ile bağlantılı olduğunu ortaya koyan ilk çalışmadır.

Bununla birlikte, baba-kız ilişkisi ile çocukların uyumluluğu arasındaki ilişki hakkında bazı kanıtlar olsa da, bu ilişkilerin kültürler arasında genellenebilir genellenemediği henüz tam olarak kanıtlanmış bir olgu değildir.

Kızlarının entelektüel başarılarını ve özerkliklerini teşvik etmek için aktif olarak rol üstlenen babalar, kızlarının akademik başarısını çeşitli şekillerde desteklemektedir. Bu kızlar, babaları ergenlik döneminde ihmalkar ya da ayrıık olanlara göre akademik olarak daha başarılıdır (Perkins, 2001). Kız çocuğunun akademik başarısı babasıyla olan ilişkisinin kalitesi ile annesiyle olan ilişkisine göre daha yakından ilişkilidir (Lamb, 2010). Bu çalışma babalarının bazı noktalarda annelere göre kız çocuklarının hayatında önemli bir rol oynadığını kanıtlar niteliktedir.

Dahası, babaların kızlarının akademik ve mesleki başarıları üzerinde erkek çocuklarına göre daha fazla etkisi olduğunu gösteren çalışma mevcuttur. 13.000 çocuğun katıldığı bir çalışmada, kızların kariyer başarıları, ailenin ekonomik gelirinin kontrol edildiği durumlarda dahi, babalarıyla çocukluk ilişkilerinin kalitesiyle oldukça önemli bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir (Flouri, 2005). Kısmen, bu durum, genç yetişkin kızların babalarından okul ve kariyer planları hakkında tavsiyelerde bulunmalarını beklendiklerinden kaynaklanmaktadır (Creamer ve Laughlin, 2005).

Bununla birlikte, bir kızın babasından tavsiye isteme isteği, ilişkilerinin kalitesinden etkilenmektedir. Kadın üniversite öğrencilerine babalarının kariyer planlarını onaylamaması durumunda ne yapmaları gerektiği sorulduğunda, büyük bir çoğunluğun planlarını değiştirmeyeceklerini ifade ettiği ortaya çıkmıştır. Fakat babaları ile daha rahat iletişim kurabilen ve babalarıyla daha yakın ilişkilere sahip olan kızların babalarının onaylamaması durumunda planlarını yeniden gözden geçirmeye daha yatkın olduğu gözlemlenmiştir (Li ve Kerpelman, 2007). Özellikle ilk ve kardeşi olmayan kızların, babalarından yüksek başarı elde etmek için daha fazla cesaret almaya eğilimli oldukları için, bu kızların dünya politik liderleri arasında yer alma olasılığının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Steinberg, 2001).

Bugünün babaları, kızlarının akademik ve kariyer seçimlerine önceki nesillerdeki babalardan daha fazla etki ediyor gibi görünmektedir. 1970'lerde doğmuş olan kız çocukları, 20. yüzyılın başlarında doğanlara göre babalarıyla aynı alanda

çalışma sayısı bakımından üç kat daha fazladır (Nielsen, 2014). Toplumun geleneksel olarak erkek kariyerlerine giren kadınlara yönelik daha az cinsiyetçi tutumları, bu değişimin çoğunu oluşturmaktadır. Yine de araştırmacılar, artışın% 20'sini babaların kızlarına danışmanlık yapma olasılıklarının daha yüksek olduğunu belirtmişler, bu nedenle de kadınlar genellikle erkekler tarafından daha yüksek ücret alan, daha rekabetçi alanlarda iş aramaktadırlar (Morrill ve Hellerstein, 2009). Bugünün babaları, aynı zamanda, yetişkin kız çocuklarının aile işletmelerinde yönetim pozisyonunda yer almasına oldukça destek vermektedir (Haberman ve Danes, 2007).

Babaların atlet kadınlar üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar da baba iletişiminin önemini vurgulamaktadır. Burada da babaların yetişkin kızlarının atletik başarıları üzerinde önemli bir etkisi vardır (Kay, 2010). Pek çok profesyonel kadın sporcu, babalarını inatçı, öz disiplinli, hırslı ve başarılı olmalarına yardım ettikleri için onları motive ettiklerinin bildirmişlerdir (Lobo, 2010). Öte yandan, atletik kariyer baba-kız ilişkisini de zorlayabilmektedir (Nielsen, 2014). 80 kadın kolejli sporcuyla yapılan görüşmelerde, çoğu babalarının atletik yaşantılarına çok fazla odaklandıklarını ve sporla uğraştıklarını belirtmiştir. Birçok kız, babalarını hayal kırıklığına uğratmaktan ve sporda başarılı olmadıklarında sevgisini ya da saygısını kaybetmekten endişelenmekten korktuğunu ifade etmiştir. Babanın kızının koçu veya antrenörü olduğu durumlarda bu tablo daha da kötü olmaktadır. Özellikle bu babalar ve kız çocukları arasında en fazla gerilimi yaratan spor dalının tenis olduğu tespit edilmiştir. Kısmen, bu, babaların kızlarının atletik eğitimlerine yatırdıkları büyük miktardaki parayla ilişkili olduğu tespit edilmiş, kadın sporcuların çoğu, üniversite sporcuları veya profesyonel sporcular olarak kazançlı kariyerler ile babalarını geri ödemek için yoğun bir baskı hissettiği ortaya çıkmıştır. Çoğu, babalarının hayatlarının diğer yönlerine çok az ilgi gösterdiklerini, kendi hedeflerini belirlemelerine ve başarıları için çok fazla enerji harcamalarına izin vermediğine inanmaktadır (Willms, 2009: 122–145).

Babanın kızının romantik ilişkileri üzerinde genellikle anneden daha büyük bir etkisi vardır. Babasıyla güvenli, destekleyici, iletişimsel bir ilişkisi olan bir kız, erkeklerle duygusal olarak samimi ve tatmin edici ilişkiler kurmayı ve sürdürmeyi daha başarılı bir şekilde gerçekleştirmektedir (Nielsen, 2014). Kolej yıllarında, bu kızların erkek arkadaşlarına, diğer kız arkadaşları ve erkek çocuklarına göre daha fazla rahat

davrandığı ve desteklediği bilinmektedir (Black ve Schutte, 2006). Ayrıca babalarıyla iyi bir iletişimi olan kızların ilişkilerinde daha az endişeli ve daha az güvensiz olduğu tespit edilmiştir (Son, 2009). Bu kız çocukları genel olarak görünüşlerinden ve vücut ağırlığından daha çok memnun olmakla birlikte bu durum erkek arkadaşlarıyla daha güvenli ve rahat olmalarını sağlamaktadır (Sanftner ve ark., 2009).

Afro-Amerikan babalarla yapılan bir çalışmada daha koyu renk tonlarına sahip olan kızlarının kendilerini kötü hissetmemeleri adına annelerinden daha çok motive ettikleri ortaya çıkmıştır (Wilder ve Cain, 2012). Anneler ile karşılaştırıldığında, baba-kız ilişkisinin kalitesi kızların romantik ilişkilerinin kalitesi ile daha fazla ilişkilidir (Danes, Frieman ve Kitzmann, 2006; Scharf ve Mayseless, 2008). Bu durum, ebeveynleri boşanmış olan 18 ve 34 yaşları arasındaki kız çocukları için de geçerlidir (Schaick ve Stolberg, 2001).

Terapistlerle yapılan çalışmalar da baba-kız ilişkisinin kalitesinin, kadınların erkek arkadaşlarıyla ve kocalarıyla ilişkilerinin kalitesi ile yüksek oranda ilişkili olduğunu teyit etmektedir (Leonard, 1998; Murdock, 2005; Rosenthal, 2010; Simon, 2001). Genel olarak, babalar genellikle annelerin kızlarının hayatlarının bu yönüne etkisine göre daha büyük bir etkiye sahiptir.

Babanın kızının cinsel davranışı üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, birçok babaların kızları için seks ve ilişkiler hakkında yeterince konuşmamaları aslında kız çocuklarının cinsel gelişimi açısından olumsuz bir durumdur. Özellikle muhafazakar toplumlarda baba-kız ilişkisinde bu tür diyaloglara yer verilmemesi bu önemin göz ardı edildiği anlamına gelmektedir.

İrk veya gelirden bağımsız olarak, 19 ila 21 yaş arasındaki 234 kız çocuğu ile yapılan çalışmada, yaklaşık% 80 katılımcı babalarının kendileriyle daha sık, daha açık ve daha rahat bir şekilde seks ve ilişkilerle ilgili konuşmuş olmasını dilediği ortaya çıkmıştır (Hutchinson ve Cederbaum, 2010). Aynı şekilde, 165 Asyalı Amerikan üniversite öğrencilerinden çoğu ebeveynlerinden hiçbirinin seks ya da ilişkilerle ilgili yeterince bilgi vermediklerini iletmişlerdir (Kim ve Ward, 2007). Başka bir 238 lisans öğrencisi için, hem erkek hem de kız çocukları için, sadece% 16'sı anneleriyle ve% 10'u babalarıyla cinsellik ile ilgili konuştuğunu belirtmiştir Ayrıca, sadece% 30'u

ebeveynleriyle olan romantik ilişkilerini tartışmıştır (Mathews, Derlega ve Morrow 2006).

Baba-kız ilişkisinin niteliği aynı zamanda genç kadınların bazı psikopatolojilerle de karşılaşması ile ilişkilidir. Özellikle yapılan çalışmalarda depresyon ve yeme bozukluğu oranlarıyla da oldukça sık ilişkilendirilmiştir (Maine, 2004). Babalarına güvensiz bağlanan kadınların, güvenli ilişkilere sahip olanlardan daha depresif ve kaygılı olduğu tespit edilmiştir (Son, 2009). Benzer şekilde, 17- 29 yaş arası 183 kız için, babaları tarafından reddedilenlerin klinik olarak depresyona girme olasılığı daha yüksek olduğu bilinmektedir (Thompson ve Berenbaum, 2009). 24 çalışmalık bir meta-analizde, aile gelirini kontrol edildiği durumlarda, ergen kızların babaları hayatlarına aktif olarak katılmadıkları zaman, daha yüksek depresyon ve diğer duygusal sorunlara sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Sarkadi, Kirstiansson, Oberklai ve Bremberg, 2008). Benzer şekilde, benlik saygısı en düşük olan ve hayatlarından en az memnun olan lisans öğrencileri, babalarıyla en fakir ilişkilere sahip olmuştur (Allgood, Beckett ve Peterson, 2012).

Babalar ve kız çocukları için ilişkinin niteliğinin kortizol seviyeleri üzerinde bir etkisi olduğu bilinmektedir. İyi bir baba-kız iletişiminin olmadığı durumlarda anormal kortizol düzeyleri olan bu kişiler, uyku bozuklukları, obezite, yüksek tansiyon, astım, alkolizm, sigara, kalp hastalığı, kronik ağrı bozuklukları, somatik semptomlar gibi geniş bir yelpazede davranışsal ve fiziksel sağlık problemleri bakımından daha yüksek risk altındadır (Byrd, Auer, Grander ve Massey, 2012).

Baba ile ilişkinin zayıf olması, kortizol düzeylerinin daha düşük olması ve ilişkilerinde gerilme, kestirim ya da zorlama yönünden stres hakkında konuşmak arasında bir ilişki vardır. Bu faktörler hangi yollarla etkileşiyorsa, bu, baba-kız ilişkisinin kalitesinin kızların yetişkin akran ilişkilerinde stresle başa çıkma konusunda potansiyel olarak ilişkili olduğunu gösteren ilk çalışmadır (Byrd, Auer, Grander ve Massey, 2012). Baba-kız ilişkisinin kızların stresle başa çıkma konusunda fizyolojik yeteneği üzerinde ve yaşam boyu stresle ilişkili sağlık problemleri üzerinde çok geniş bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (Nielsen, 2014).

300 lisans öğrencisi ile ilgili başka bir çalışmada, kızların erkek çocuklara göre babalarıyla daha az bilgi paylaştığı, hem erkek hem de kızların, anneleriyle babalarından daha fazla bilgi paylaştıkları ortaya çıkmıştır (Proulx ve Helms, 2008). Buradan çocuk-ebeveyn ilişkisinin hrm ebeveynin hem de çocuğun cinsiyetine göre farklılaştığı söylenebilir.

Genç yetişkin kızların babalarına daha az açıklama yapmasının bir nedeni babalarını hayal kırıklığına uğratma duygularıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir (Nielsen, 2014). 377 erkek ve kadın lisans öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, annelerin erkek çocuklarına göre kız çocuklarına, babaların ise kız çocuklarına göre erkek çocuklarına daha eleştirel yaklaştığı ortaya çıkmıştır. Hem erkek hem de kız katılımcılar benzer şekilde ebeveynlerini seks yapmak, uyuşturucu kullanmak, sorumsuzca davranmak, yeterince iletişim kurmaması ya da aile üyelerine saygısızlık gibi konularda ebeveynleriyle problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, babaları cinsel kararlarını onaylamadıkları için kız çocuklarının erkeklerden daha fazla endişeli olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat, kızların endişelerinin aksine, babaların çoğu, kızlarının cinsel ilişkiye girmeyi seçtikleri kişiden, cinsel ilişkiye girmiş olmalarından daha çok rahatsız olmuşlardır (Miller ve Lee, 2001).

Ergen kızlar genellikle ebeveynleri tarafından özerk bırakıldıklarında güç (ör., Benlik saygısı, güven ve atılganlık) ve özerklik kazanırlar. Bu durumda örnek olarak, babaların kızlarının kariyer tercihlerine saygı duyması ve kızların bağımsızlığını teşvik etmesi ve ergen kızların annelerinin ev dışında çalışmalarını gösterilebilir (Rothchild, 1979).

Kızların gelişimi hakkındaki çalışmalar, babaların kızlarının psikolojik gelişimi üzerindeki etkisine odaklanmayı ihmal etmiş;. kızların özerklik ve ilişkiselliklerine vurgu yaparak, kişilerarası ilişkiler geliştirmeye odaklanmıştır. Özerklik hedefine ilişkin çalışmalar erkeklerde daha fazla yapılmıştır (Gilligan, 1982, 1992)

Araştırmalarda genel olarak, babaların ergenlik dönemindeki kız çocuklarının benliklerine etkileri incelemiştir. Jackson'ın (1996) keşif çalışması, 11 yaşındaki kız çocuklarında baba-kız bağlanma ve benlik saygısı düzeyini ölçmüştür. Jackson (1996), Harter'in (1982) Çocuklara Yönelik Kendini Algılama Profilini kızlara odaklanmak için

kullanmıştır. Çalışmanın verileri, kızların yüksek öz güven düzeyi ile baba ile hissettikleri güvenin kalitesinin pozitifliği arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu göstermiştir. Pre-adolesan kızların babaları ile daha güçlü bağlanma ilişkileri olduğunu ve pozitif öznitelikleri (ör. Fiziksel görünüm, sosyal yeterlilik, atletik yeterlilik, sosyal kabul) içeren yüksek benlik saygısı gösterdiklerini bildirmişlerdir.

Buna karşın, Jackson (1996) aynı zamanda okul başarısının, baba-kız ilişkilerinin kalitesi ile ya da ergenlik dönemindeki kızların küresel öz-değerleriyle anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığını bulmuştur. Bu bulgu, Harter'in (1987) ve Nieman ve Harter'in (1986) benlik saygısı çalışmaları ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda da; skolastik başarının, ergenlik dönemindeki kızların küresel öz-değeri, fiziksel görünüşü, atletik yetkinlik, davranışsal veya sosyal kabul ile anlamlı bir şekilde ilişkili olmadığı görülmüştür.

Kızların benlik saygısını araştıran bir başka çalışmada, Wexler (1996), ergenlik dönemindeki kızları (ortalama 22 yaş grubu) ve babalarına bağlanma stili, benlik saygısı, özerklik ve başarı disiplini düzeylerini incelemiştir. Çalışmada, bir kızın benlik saygısı ile babasıyla güvenli bağlanması arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Wexler'in (1996) verilerinden ortaya çıkan en ilginç bulgu, babaya güvenli bağlanma ile benlik saygısı arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğudur. Ancak çalışmada, geç ergen kızlarda babalık bakımı, babaya bağlanma ve başarı ile özerklik arasında ilişki bulunmamıştır.

Johnson ve Ferguson (1990), destekleyici babaların kızlarının başarı için başarı faktörlerini kontrol etmede rahat olmalarına, yeteneklerine güven duymalarına ve rekabette rahat hissetmelerine olanak sağladığını ileri sürmüştür. Bu araştırmacılar, hem anneleri hem de babaları ile özdeşleşen kadınların bağımsız ve şefkatli olmaya hazır olduklarını ve yüksek benlik saygısı yaşadıklarını iddia etmişlerdir. Bu çalışmaya göre önemli olan unsur büyük olasılıkla kızın hangi ebeveynin daha fazla tanımladığı değil; daha ziyade, ebeveyn özelliklerinin en çok kızının özsaygısına katkıda bulunduğu ya da engellediği durumdur.

Literatürde, kızların hem annelerinden hem de babalarından anlamlı ve araçsal nitelikler alıp almadıkları konusunda önemli tartışmalar vardır. Araştırmalar,

Benjamin'in (1988) annelerin ve babaların kız çocuklarına araçsallık içeren bir kimlik sunmalarını desteklediğini gösteren ampirik kanıtlar bulunduğunu ortaya koymuştur (Halpem, 1999). Halpem (1999)'in çalışması, araçsal olarak yüksek bir anne ile özdeşleşmenin, kız çocuğuna enstrümantal kişilik özelliklerini de içeren kadınsı bir kimlik kazandırdığını ileri sürmüştür. Bu nedenle, onun çalışması Benjamin'in (1988), hem annelerinin hem de babalarının yüksek enstrümantal kişilik özelliklerine sahip olduklarında, kadınların yüksek araçsal niteliklere sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu desteklemektedir.

Ülkemizde yapılan bir araştırmada da babadan alınan ilgi ve kabulün kız ergenlerin benlik algısı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Özen, 2009). Aynı araştırmada kız ergenlerin, babalarından algıladıkları kabul/ilginin, onların annelerinden algıladıkları kabul/ilgi ile sahip oldukları benlik algısı arasındaki ilişkide aracı değişken olarak rol oynadığı ortaya çıkmıştır. Başka bir araştırma da kızların babalarıyla yönelik olumlu ve olumsuz algılarının özerk benlik yönetim algıları ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Kocayörük, 2016). Baba-kız ilişkisini Türk kültürü normları bakımından inceleyen başka bir çalışmada ise kız ergenlerin erkek ergenlere göre babalarını daha kısıtlayıcı algıladıkları ortaya çıkmıştır (Öngen, 2004). Bu bulgu, Türk kültüründe baba-kız çocuk ilişkisinin hala geleneksel bakış açısı içinde olduğunu göstermektedir.

1.3. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği

Duygusal erişilebilirlik, ebeveynle ilişkili destekleyici, cevap verici, hassas gibi bir dizi özelliğe sahip duygusal bağ bütünüdür (Biringen, 2000). Lum ve Phares (2005) duygusal erişilebilirliğin yapılarının ampirik ve teorik olarak çocuğun bağlanma düzeyiyle önemli düzeyde ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, ebeveyn erişilebilirliği çocuğun güvenli bir bağ kurmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Duygusal erişilebilirlik kavramı klinisyenlerin ilgisini çeken ilişki yapısıdır. 1970 ve 1980'li yıllarda psikoanalitik ve pediatri de kullanışlılığı nedeniyle gelişmiştir bununla birlikte duygusal erişilebilirliğin yapısı önemli kuramsal gerekçelere dayalı olarak da gelişim göstermiştir (Emde, 2000). Anne-babaya duygusal erişilebilirlik

(ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin gözlemlerine dayandırılmıştır) terimi ilk kez 1991'de araştırmalar için ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin niteliğini tanımlamanın bir yolu olarak yeniden kavramsallaştırılmıştır (Bringen, 2000).

Çocuğun keşfetme ve özerklik bağlamında destekleyici anne varlığı terimini Mahler ve ark., (1975), kullanarak duygusal erişilebilirliği kavramını teorileştirmiştir. Annenin 'sessiz desteği' çocuğun keşfetmeyi kabul etmesi ve çocuğu desteklediğine işaret eder. Anne çocuğun keşfetmesini destekler ve duygusal erişilebilirliği için güvenli bir temel sağlar. Sağlıklı anne-çocuk ilişkileri çocukların keşfetme ve özerkliğini yaşamasına izin verir aynı zamanda fiziksel temasın önemini fark ettirir. Duygusal erişilebilirlik sadece fiziksel varlığa değil aynı zamanda duygusal sinyal verme ve almaya da vurgu yapar (Bringen, 2000).

Anne-babaya duygusal erişilebilirliğin yapısı, ebeveyn ve çocuk arasındaki gerçek ve içten gelen duyguların karşılıklı ifadesini temsil etmektedir. Burada ebeveynin farkındalığı ve çocuğun duygusal sinyallerine yanıt vermesi üzerine odaklanmaktadır. Ebeveyn- çocuk ilişkisinin duygusal niteliği çocukların sağlığı ve iyi oluşu üzerinde derin etkiye sahiptir (Kubicek, Riley, Coleman, Miller ve Linder, 2013). Sağlıklı ebeveyn-çocuk etkileşiminde, çocuğun bağımsız olarak keşfetmesi ve ardından etkileşim için ebeveyn ile bağlantı kurmasına olanak tanınmaktadır (Bringen, 2000).

Emde ve Easterbrooks (1985), duyguyu, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin nabzını ölçen hassas bir yapı olarak kuramsallaştırmaktadır, Sorce ve Emde (1981), anne babaya duygusal erişilebilirliği sadece fiziksel ulaşılabilirlik olmadığını aynı zamanda bebeğin kendisi ve duygusal ifadesini de içerdiğini belirtmektedir.

Duygusal erişilebilirliğin olumsuz tarafı elbette ki duygusal erişilebilir olmamadır. Özellikle duygusal erişilebilir olmama annenin fiziksel olarak varlığına rağmen çocuk için erişilemez olduğu durumlarda meydana gelmektedir (Aviezera, Sagi-Schwartz ve Koren-Karie, 2003; Field, 1994). Deneysel olarak yapılan bir çalışmada depresyon gibi, annenin duygusal olarak erişilmediği durumu taklit etmeleri istenmiş ve annelerinin fiziksel olarak kendileri tarafından erişilebilir olsun veya olmasın, bebeklerin annelerinin duygusal olarak erişilebilir olmadığı durumlarda daha fazla psikolojik sıkıntı gösterdiği belirtilmektedir (Field, 1986; akt: Lum ve Phares, 2005).

Bağlanma kuramına egemen olan duygusal erişilebilirlik kavramı, yalnızca ebeveynlere odaklanmak yerine, ebeveyn-çocuk ilişkisinde her iki tarafın önemine özellikle de ebeveyn duyarlılığına vurgu yapmaktadır. Duygusal erişilebilirlik kavramı ebeveyn duyarlılığı, ebeveyn yapılandırılması, müdahale/müdahaleci olmama, düşmanca olmama/düşmanca duyguları kapsamaktadır (Bringen, 2000).

Ebeveyn Duyarlılığı: Duyarlılık duygusal erişilebilirliğin önemli, bir boyutudur. Duygusal erişilebilirlik çerçevesi içinde ebeveyn duyarlılığı çocuğun fiziksel ve duygusal sinyallerine ve etkileşimine ebeveynin yanıt verme sürecini anlatan bir kavramdır (Bringen, 2000). Ebeveyn duyarlılığı, sadece çocuğa uygun davranışsal ve etkili yanıt vermeyi değil, aynı zamanda ebeveynin çocuğun etkileşim için duygusal ipuçlarını ne kadar iyi okuduğunun da altını çizer. (Easterbrooks ve Bringen 2005). Duyarlılık, çocukların fiziksel ve duygusal sinyallerine ve iletişimlerine hem fiziksel hem de duygusal yanıt vermeyi içermektedir. Örneğin, ebeveynin çok sıcak davranması son derece duyarlı davranış olarak görünebilir ancak klinik değerlendirmede ebeveynin gerçekten sıcak davranıp davranmadığı gerçek bir olumluluğun söz konusu olup olmadığı da değerlendirilir ve eğer sahte ya da zoraki bir durum söz konusuysa bu davranış “görünüşte duyarlı” olma olarak adlandırılır (Bringen, 2000).

Ebeveyn yapılandırması: Çocuğun özerkliğinin desteklenmesi yapılandırmanın önemli bir yönüdür (Bringen ve Easterbrooks, 2012). Ebeveynin çocuğun özerkliğine herhangi bir müdahalede bulunmadan çocuğun öğrenmesini ve keşfetmesini çocuğun kabul ettiği şekilde desteklemesinden bahsetmektedir. Bu yapılar, kural koymayı, düzenleme yapmayı ve gerçekleştirilen etkileşimlerde uygun bir çerçeve sağlamayı içermektedir (Bringen, 2000). Ebeveyn yapılandırması yalnızca ebeveynin davranışını değil çocuğun bu tür davranışları nasıl aldığı da ifade eder (Bringen ve Easterbrooks, 2005).

Müdahale/müdahaleci olmama: Müdahaleci olmama kavramı, çocuğun özerkliği ihlal edilmeden ebeveynin orada bulunması durumudur (Bringen, Brown, Donaldson, Green, Krcmarik ve Lovas, 2000). Müdahaleci olmama aşırı yönlendirmenin, aşırı uyarılmanın, engellenmenin yokluğu ya da aşırı korumanın olmaması gibi nitelikleri içermektedir bundan dolayı ilişkilerdeki bağlantıyı sürdürürken yaşa uygun olan özerkliğin desteklenmesi müdahaleci olmamanın başka bir

yoludur. Doğal olarak bu boyut çocuğun gelişim düzeyine bağlıdır. Örneğin, yürümeye başlayan çocuğa merdivenden yukarı ya da aşağıya koşma şansı verilmezse (bunun kültürel açıdan uygun ve güvenliğin sağlanmış olması gerekir) bu davranış aşırı koruyucu olarak nitelendirilir ve müdahaleci davranış olmuş olur (Bringen ve Easterbrooks, 2012). Müdahaleci olmama, aşırı koruyucu, müdahaleci ve çok baskın olmadan ebeveynin çocuk için duygusal olarak “orada olması” ve gerektiğinde ulaşılabilir olması anlamına gelmektedir. Müdahaleci olmamanın önemli yönü ebeveynin hem sözel hem de sözel olmayan yollarla zorlama olmadan duygusal olarak var olma durumudur. Çocuk büyüdükçe müdahaleci olmama, çocuğu konuşarak doldurmak yerine duygusal olarak var olduğunu hissettirme ile dinleme ve alınacak kararlarda çocuğun özerkliğini desteklemesini içermektedir. Bu bileşene göre müdahaleci olmayan ebeveynler, çocuk kaç yaşında olursa olsun, bir zorluk ya da güçlükle karşılaştığında çocuğu bu zorluktan ya da güçlükten kurtarmaktan ziyade çocuğun kendi çözümlerini bulmasına olanak sağlamaktadır (Bringen, 2000).

Düşmanca olmama/düşmanca duygular: Düşman olma aşağılayıcı yorumlar yapmada dahil ses ve yüz ifadeleri ile çocuğa düşmanlığını açıkça ifade etmektedir. Gizli ya da saklı düşmanlıkta ise, etkileşim esnasındaki can sıkıntısını ya da sabırsızlık gösterme ve hafifçe ses yükseltmesini içerir. Bu nedenle memnuniyetsizliği, sabırsızlığı, öfkeyi ya da etkileşimin arka planında mevcut olan gizlenmiş ya da açık düşmanlık biçimlerini de hesaba katmak gerekir. Düşmanlığın mutlaka çocuğa yönlendirilmesi gerekmez (Bringen ve Easterbrooks, 2012). Osofsky ve Fenichel (1996), ebeveyn düşmanca bir tutum gösterdiğinde, bu düşmanlık çocuğa, kişiye ya da çevredeki nesnelere yönelik olabilir. Ebeveynin duvarları yumruklama, mobilyaları kırma ya da fiziksel olarak bir kardeşini istismar ettiğine tanık olan çocuklar bunu korkutucu ve düşmanca bulabilir. Düşmanca olmama, açık ya da örtük şekilde, çocukla konuşma ya da sabırla, keyifle, uyumlu davranışlarda bulunmayı içermektedir Düşmanca olmama tamamen olumlu bir ucu belirtiyor gibi gözükmesine rağmen ebeveynin saldırgan dürtülerini uygun bir biçimde kontrol edip, öfkesini uygun bir biçimde ifade etmesini de içermektedir Küçük çocukların ilk aylarında uykusuz kalma gibi zorlu koşullarda dahi düşmanca olmayan bir ebeveynin sakin ve uygun bir şekilde kalabildiği belirtilmektedir Çocuklar büyüdükçe de düşmanca olmayan ebeveynler hayal kırıklıklarını

davranışlarıyla ortaya koymak yerine nedenleri açıklama eğiliminde oldukları belirtilmiştir (akt: Bringen, 2000).

Duygusal erişilebilirliğin çocuğa ilişkin davranış özellikleri göz önüne alındığında çocuğa ait tepkiler ve katılımı içerdiği görülmektedir (Biringen, Robinson ve Emde, 1998; Easterbrooks ve Biringen, 2005):

1- Çocuğa ait tepkiler: Çocuğun özerkliği ile ebeveyne duygusal tepki verme arasındaki dengeyi ifade eder. Çocuğun ebeveyne yanıt verme durumu çocukların yaşı ve kendi başına keşfetme yeteneği bağlamında duygusal olarak ebeveyne uygun bir şekilde yanıt vermeyi içerir (Crick ve Dodge,1994).

2- Katılım: Çocukların ebeveynlere olan duygusal erişilebilirlikleri, ebeveynleri oyun ve etkileşime dahil ederek ifade edilebilir. Bu durum, gözle teması başlatma, soru sorma, hikaye anlatma veya materyali ebeveynlere uygun, acele etmeden ve olumlu bir tarzda göstermeyi gerektirir. Çocuk belirsizlik dönemlerinde, örneğin yeni veya stresli durumlar gibi ebeveynlerinden sosyal referans olarak yararlanabileceklerdir (Bringen, 2000).

İnsanlar doğası gereği duygusal varlıklardır. Duygular; bağlanma, sosyal iletişim ve prososyal gibi insan ilişkilerinden meydana gelmektedir (Emde, 1980; akt: Bornstein, Suwalsky ve Breakstone, 2012). Duyguların değişimi, insan etkileşiminin temel özelliklerinden biridir ve duygular, güçlü içsel ve kişisel davranış düzenleyicileridir. Çocukların dikkat, duygu ve uyarılmayı düzenleme durumu birincil olarak bebeklik döneminde bebeğe bakan kişi ile ilişkileri bağlamında gelişmektedir (Sameroff ve Emde, 1989; Sroufe, 1996; akt: Bornstein, Suwalsky ve Breakstone, 2012). Sonuç olarak duygusal erişilebilirlik, hem ebeveynlik hem de çocuk gelişimi için önemli bir özellik arz etmektedir (Bornstein, Suwalsky ve Breakstone, 2012).

Zeanah ve Doyle-Zeanah (2009)'ın yaptığı çalışmada ebeveyn-çocuk etkileşimindeki güçlükler özellikle zoraki, düzensiz duygusal etkileşimler, çocukların duygusal ve gelişimsel ihtiyaçlarına cevap verilmemesinin psikopatolojiye yol açacağı belirtilmiştir (akt: Oppenheim, 2012). Lum ve Phares (2005) yaptığı çalışmada anne-çocuk arasında çocuk işlevselliği, baba-çocuk arasındaki çocuk işlevselliğine göre daha

güçlü olduğu görülmüştür. Özellikle burada çocuğun birincil ebeveyni ile olan ilişkisi (tüm vakalar için geçerli olmasa da çoğunlukla annedir bu) ebeveynin daha az dahil olduğu ilişkilere göre duygusal/davranışsal işlevselliği ile daha çok bağlantılıdır. Bu çalışmada çocuk ve ergen örnekleminde, anne-babaya duygusal erişilebilirliği azaldıkça duygusal ve davranışsal problemlerin arttığı ortaya konmuştur.

Steinberg ve Davila (2008), ergenlerin duygusal ilişkileri ve depresif semptomlar arasındaki ilişkide anne-babaya duygusal erişilebilirliğin moderatör olup olmadığını incelemek için bir çalışma yapmış ve bu çalışma sonucunda duygusal erişilebilirlik ile depresif belirtiler arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal ilişkiler ergenler için önemlidir ve anne-babaya duygusal erişilebilirliği ergen ilişkilerini, ergen duygusal ilişkilerini etkilemektedir. Bu da ergen gelişimini anlamada anne-babaya duygusal erişilebilir olmanın çok önemli olduğunu göstermektedir.

Ebeveyn psikopatolojisinin ergenler üzerindeki doğrudan etkileri, ergenlerin ebeveyn davranışları, duygusal erişilebilirlik, ebeveynlere yönelik duygular ve ebeveynler arası çatışmanın algıları konulu çalışmada, babanın duygusal erişilebilirliğinin erkek çocuğun dışsallaştırılmış davranış problemlerini yordamada anlamlı bir katkı yapmadığı ancak babanın düşük duygusal erişilebilirliğinin baba-kız çocuğu ilişkisi için ebeveyn depresyonu ve kaygı kız çocuklarının içselleştirici davranış problemlerini yordama da anlamlı katkıları olduğu görülmüştür. Hem anne hem de babaya yönelik olumsuz algı, yüksek düzeyde ebeveyn psikopatolojisi, düşük düzeyde ebeveyn kabulü, yüksek düzeyde ebeveyn kontrolü ve babaya ilişkin düşük duygusal erişilebilirliğin kız çocuklarında yüksek düzeyde içselleştirilmiş davranış problemleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Annenin duygusal erişilebilirliğinin ise erkek çocuğun içselleştirilmiş davranış problemlerini (örneğin, geri çekilme, kaygı, psikosomatik belirtiler, depresyon) yordamada anlamlı bir katkı yapmadığı ancak, düşük anne duygusal erişilebilirlik algısının erkek çocuklarda dışsallaştırılmış davranış problemleri ile anlamlı bir ilişki gösterdiği; annenin duygusal erişilebilirliği azaldıkça dışsallaştırılmış davranış problemlerinin arttığı; kız çocuklarında annenin duygusal erişilebilirliğinin dışsallaştırılmış davranış problemlerini yordamada anlamlı bir katkı yapmadığı belirtilmiştir (Bosco, Renk, Dinger, Epstein ve Phares, 2003).

Boşanma sürecinde ebeveyn-çocuk ilişkileri, çocuğun aile yapısındaki değişikliklere ne kadar iyi uyum sağladığı üzerindeki etkisi olduğu belirtilmektedir. Bu süreçte ebeveynler büyük stres altındadır ve bu durum ebeveynin çocuklarla olan duygusal ilişkilerini etkilemektedir. Anne-babaya duygusal erişilebilirliği bu süreçte çocukların bağlanma durumu için önemli olabilmektedir. Duygusal erişilebilirlik, ebeveyn-çocuk ilişkilerinde uyumu incelemenin bir yoludur ve duygusal erişilebilirlik, çocukların ailelerinin boşanma sürecinde, bağlanma sonuçlarının değişkeni olarak potansiyel anlam taşımaktadır. Bununla birlikte, devam eden duygusal erişilebilirlik düzeyinin düşük olması, anne-çocuk bağının zayıf kalmasına yol açmasının mümkün olduğu belirtilmektedir. Burada bebeğe bakan birincil kişi ile bağlanmanın kalitesi boşanma durumlarında temel rol oynamaktadır. Bebeğin kendisine bakan birincil kişi ile bağlanmanın niteliğinde sıkıntının olması daha sonraki gelişim sürecinde de sıkıntılara neden olmaktadır. Aile sistemi (Bowen, 1976) bakış açısından bakıldığında, ailenin duygusal bir birim olarak görüldüğü, ebeveynler arası çatışma ve anne-çocuk ilişkisindeki anne-babaya duygusal erişilebilirliği boşanma ile ilişkili aile dinamiklerini ve özellikle hem ebeveynin hem de çocukların boşanma sürecindeki geçirmiş olduğu ilk aşamaları açıkladığı görülmektedir (Altenhofen, Sutherland ve Bringen, 2010).

1.3.1. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği İle İlgili Araştırmalar

Ebeveynlik davranışıyla ilgili olarak, birçok çalışma, ebeveynlerin sıcaklık ve desteğinin ergenlerde daha düşük agresif davranış seviyeleriyle yüksek oranda ilişkili olduğunu bulmuştur. Örneğin, 10-14 yaş grubundaki bir örnekleme Hollanda'da yapılan bir çalışmada, ebeveynleri duygusal olarak destekleyici ve destekleyici olarak algılayan ergenler, daha düşük saldırgan davranış seviyeleri rapor etmişlerdir (Finkenauer, Engels ve Baumeister, 2005). Başka bir çalışmada algılanan anne-baba reddi, çocuklarda saldırganlık ile ilişkiliyken, anne-baba sıcaklığı, ılımlı bir koruyucu etki göstermiştir (Barnow ve ark., 2005). Ayrıca, boylamsal bir araştırma çalışması, ergenlerin algıladıkları ebeveyn ilişkilerindeki besleyicikteki artışın saldırgan davranışlarında azalmaları öngördüğünü göstermiştir (Arım, Dahinten, Marshall ve Shapka, 2011). Bunlara paralel olarak başka bir çalışmada ergenlerin algılanan ebeveyn duygusal erişilebilirlik düzeyleri, agresif davranışlar ve öz saygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Duygusal erişilebilirliğin yapısı, sağlıklı ebeveynlikten yansıyan ebeveyn-çocuk ilişkilerinin kalitesinde önemli bir unsur temsil etmektedir. Literatürde duygusal erişilebilirlik kavramına yönelik farklı çalışmalar olsa da genel olarak, emosyonel erişilebilirliğin temel özellikleri, ebeveynin saygısı, duyarlılığı ve duygusal katılımı düzeyine odaklanmaktadır (Biringen ve Robinson, 1991; Lee ve Gotlib, 1991). Bu anlamda yapılan deneysel çalışmalarda ebeveynin erişilebilir olmadığı durumlar bebekler için genel olarak fiziksel yoksunluk şeklinde ölçülmüştür.

Çocukların uyumsuzluğuna ilişkin kapsamlı bir derlemede Lee ve Gotlib (1991) ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin düşük olduğu durumlarda çocuklarda işlev bozukluğuyla ilişkili bir dizi risk faktörünün mevcut olduğunu ileri sürmüştür. Özellikle, ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olmaması ebeveyn boşanması, aile içi çatışma ve ebeveyn psikopatolojisi sırasında daha belirgin hale gelmektedir. Bu risk faktörlerinin her üçü de çocuklarda malignite ile ilişkilidir ve duygusal erişilebilirlik düzeyinin düşük olması her üç durumda da ortak özellik olarak görülmektedir (Lee ve Gotlib, 1991).

Babaların duygusal erişilebilirliğini ölçümlemek için geliştirilen ölçek çalışmasında hem anne hem de babanın ebeveyn duygusal erişilebilirlik skorunun çocuklarının işleyişiyle nispeten tutarlı bir şekilde ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuk ve ergenlerin örnekleminde, daha düşük düzeydeki ebeveynlerin duygusal erişilebilirliği ile daha yüksek düzeyde duygusal / davranışsal problemler arasında açık bağlantılar ortaya çıkmıştır (Lum ve Phares, 2005).

12 aylık bebeklerle laboratuvar ortamında gerçekleştirilen bir deneysel çalışmada annelerin duygusal olarak erişilebilir ve cevaplayıcı olduğu bağlamda bebeklerin pozitif duygulanım, dikkatle ilgili kontrol ve negatif duygusal tepkiselliği ölçülmüştür. Bu ölçüm ebeveyn ve çocuğun serbest oyun oynadıkları seanslarda gerçekleştirilmiştir. Bu ölçümler esnasında çocuğun sosyal bir bağlamda ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin mevcut olma durumuna göre oyun katılımı izlenmiştir. Sonuçlar, Anne-bebek ve baba-bebek ikilileri arasındaki bireysel farklılıkların incelenmesi, bebeklerin daha duygusal olarak mevcut olan bir baba ile (yani, daha duyarlı ve daha pozitif ifade) etkileşim kurduğunu ortaya çıkarmıştır. Birçok vakada, anne-bebek etkileşimi sırasında anne duygusal erişilebilirliği ile bebek duygusal

yetkinliği arasında babaya duygusal erişilebilirlik ve bebek arasında benzer ilişkiler bulunmuştur (Volling, McElwain, Notaro ve Herrera, 2002). Ebeveynleri ile yaşayan 16-25 yaş arası bireylerin psikolojik sağlıklarını ölçümleyen bir çalışmada, duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzın ve sosyal destek ile psikolojik sağlık arasındaki ilişki üzerinde hem anne hem de baba duygusal erişilebilirliğinin tam arabuluculuk etkisi olduğu bulunmuştur. Buna göre, daha yüksek anne ve baba duygusal erişilebilirlik düzeyi, kişilerarası ilişkilerde daha olumlu bir tarz ve çok boyutlu sosyal desteğin daha yüksek bir seviyesini yansıtmaktadır (Gökçe ve Yılmaz, 2018).

Ebeveynlik kuramları ebeveynlik uygulamalarının ergenlik döneminde olumsuz yaşam olayları ile depresyonun gelişimi arasındaki ilişkiyi yönlendirdiğini göstermektedir. Cevap vermeyen, ihmalkâr, zorlayıcı, sert veya tutarsız ebeveynleri olan ergenlerin, olumsuz yaşam olayları ile uğraşmakta güçlükleri çekmektedir, bu nedenle bu ergenlerin depresyona karşı yatkınlığı vardır (Garber ve Flynn, 2001; Stark, Humphrey, Crook ve Lewis, 1990).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve romantik ilişkiler ile ilgili yapılan bir araştırmada, düşük seviyede ebeveyn duygusal erişilebilirliği bildiren ergenlerin daha sık romantik ilişki içerisine girdiği ve daha sık depresif semptomlar deneyimlediği ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda bu ergenlerin romantik ilişkideki yeterlik düzeylerinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan ebeveyn duygusal erişilebilirlik düzeyi yüksek olan bireyler diğerlerine göre daha az romantik ilişki içine girerek bu ilişkilerde daha yetkin ve yeterli oldukları belirtilmiştir (Steinberg ve Davila, 2008).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile yapılan bir araştırmada ebeveyn biçimlerinden reddedicilik ve aşırı koruyuculuğun ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile negatif bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal erişilebilirlik düzeyi azaldıkça bu kişilerin aynı zamanda çatışma çözme becerilerinde de olumsuz yönde değişiklik olduğu saptanmıştır (Ceylan, 2017).

1.4. Duygusal Tepkisellik

Duygular, insanların yaşamları süresince yaşamış olduğu olaylara karşı geliştirdiği en önemli deneyimlerinden birisidir diyebiliriz. Gerek kişilerarası

ilişkilerinde gerekse ruh sağlığı açısından duyguları ifade etmek ve onlarla başa çıkabilmek büyük önem arz edebilir. Ölçer, Perdahlı, Berkem ve Karadağ (2010) insanların duygularını dışavurum konusundaki ihtiyacın, insanların beklentilerini çevrelerindeki insanlara iletme adına önemli bir aracı olduğunu belirtmişlerdir.

Duygusal tepkisellik, bir bireyin duygusal olarak geniş bir uyarıcı dizisine (yani, hassasiyetine), kuvvetli veya yoğun (yani duygu yoğunluğu) şekilde verdiği tepki derecesi ve başlangıçtaki uyarılma düzeyine dönmeden önce uzun bir süre boyunca duyguları deneyimlediği ölçüyü (yani, duygu kalıcılığını) ifade etmektedir (Nock, Wedig, Holmberg ve Hooley, 2008). Duygusal tepkisellik, bir kişinin duyguları deneyimleme yoğunluğu olarak da nitelendirilebilir (Macaate ve Cogle, 2013).

Bir başka deyimle duygusal tepkisellik, bireyin sosyal çevresi ile günlük hayatında sahip olduğu kişilik özelliklerine göre hissettiği duygular ve bu duyguların karşı tarafa duygusal yansımaları olarak nitelendirilir (Yurdakul ve Öner, 2015). İnsanların yaşamları süresince yaşamış olduğu olaylara, durumlara, insanlara göstermiş veya gösterebileceği tepkiler değişebilir. Bu değişkenliğin altında duygusal ve sosyal nedenlerin yattığı söylenebilir. Eğer pozitif yönde yükselmiş duygusal tepkiler fazla ise sevgi, saygı, kişisel güven artarken negatif yönde duygular yükselmışken saldırganlık, korku ve kaygı, intihar duyguları artabilir (Wentzel, 1998).

Duygusal reaktivite, olumlu ve olumsuz duyguların yaşandığı güç ve süreye işaret eder (Nock, Wedig, Holmberg ve Hooley, 2008). Duygusal tepkiselliğin artması, daha geniş duygusal düzenleme açıkları ile ilişkili olan davranışsal sorunların gelişimine ve kişinin bunlardan korunmasına katkıda bulunabilir (Claes, Smits ve Bijtebier, 2014; Chapman, Dixon-Gordon, Walters, 2013). Yani, duyguları daha saldırgan ve dayanılmaz olarak deneyimlemeye yatkın kişiler, duyguları düzenlemek için daha aşırı, uyumsuz başa çıkma yanıtlarına başvurabilirler.

Duygusal tepkiselliğin kişinin yaşamında büyük bir yeri vardır. Psikolojik hastalığın hiper-duygu teorisi, davranışsal ve duygusal sorunların gelişiminin ve sürdürülmesinin, duygusal uyaranlara karşı daha büyük tepkilerden kaynaklandığını öne sürmektedir (Johnson-Laird, Mancini ve Gangemi, 2006). Bu anlamda ölçülü bir duygusal tepkisellik düzeyi kişinin psikolojik sağlığını etkilemektedir.

Yaratılışı gereği her insan yaşadığı çevredeki diğer insanlarla etkileşim kurma ihtiyacı duyduğu söylenebilir. Bu insanın temel gereksinimlerinden birisi olarak görülebilir. İnsanın çevresindeki diğer varlıklarla kurmuş olduğu ilişkiler, bu ilişkilerin niteliği, alınan geribildirimler, bireyin kendine bir referans bir geri dönüt olarak kullanması açısından önemlidir (Kaya ve Siyez,2010).

Alınan bu geri dönütlerle birey duygulanım yaşamakta ve bazen bu duyguları ile bilişsel bağı birleştirerek davranışlarına yansıtma eğiliminde olabilir. Bolat (2002) insanların yaşadığı veya yaşayabileceği duygusal problemleri onların mantıksız düşüncelerine bağlayarak, yaşadıkları öfke, suçluluk, faydasız ve mantık dışı düşünceler ile olumsuz duygusal tepkiler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu belirtmişlerdir.

Bu tür duyguların artma veya azalma durumu bireyin duygularını yönetme yeteneğine de bağlıdır diyebiliriz. Çünkü duyguların yönetilme sürecinde sorun yaşayan insanların çok daha kolay bir şekilde öfke, kaygı depresyon ruh haline girmeleri olasıdır.

Duygusal tepkisellik, dürtüsellik, inhibitör kontrol ve negatif aciliyet gibi ilgili duygusal düzenleme yapılarından farklıdır. Duygusal tepkisellik, öznel bir duygu deneyimi anlamına gelirken, dürtüsellik, uyarılara, önceden tahmin edilmeden veya sonuçlara bakmaksızın, bir dizi bilişsel ve davranışsal tepkiyi ifade eder (Evenden, 1999). Olumsuz aciliyet, özellikle aşırı olumsuz duyguları yaşarken dürtüsel hareket etme eğilimini ifade eder (Cyders and Smith, 2008).

Dürtüsellik ve olumsuz aciliyetin aksine, engelleyici kontrol, hedefe yönelik davranışlarla tutarsız olan, ön tanımlı bilişsel veya davranışsal tepkileri geçersiz kılma kapasitesini yansıtmaktadır (Diamond, 2013). Bu nedenle, yüksek duygusal tepkiselliğe eğilimli olan bireyler, dürtüsellik ve negatif aciliyette de yükselmeler ve azalan engelleyici kontrol sergileyebilir, sonuçta duygusal sıkıntıdan derhal rahatlama arayışları dolayısıyla uyumsuz başa çıkma yanıtları kullanırlar. Önceki araştırmalar bu kavramsallaştırmayı destekleyerek, davranışsal inhibisyon ile duygusal tepkiselliğin pozitif, dikkatle ve davranışsal kontrol ile duygusal tepkiselliğin ise negatif ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır (ör; Carol, Fairholme, Gallagher, Thompson-Hollands ve Barlow, 2014)

Parneix, Pericaud ve Clement (2014) yapmış oldukları çalışmada kolay öfkelenme ile duygusal tepkisellik arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtirken buna paralel olarak Fava, Davidson ve Alpert (1996) kolay öfkelenme ve depresyon arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtmişlerdir.

Duyguları yönetme süreci, duyguların farkında olabilmek, duyguları tanımak ve duruma göre onları yönlendirebilmek ve bunları etkin bir şekilde kullanabilme olgunluğudur (Töremen, 2008). Duyguları yönetebilmek ve bu konuda etkin olabilmek bazı özelliklere sahip olmayı gerektirir (Yaylacı,2006). Bu özellikler aşağıda tanımlanmıştır.

Özdenetim: Bireyin duygusal birikimlerini kontrol altına alabilmesi, duygularını etkin bir şekilde yönetebilmesi ve duygusal tepkilerini mantık dâhilinde ele alabilme gücüdür.

Öz Bilinç: Bireyin kendini tanıması ve bilmesi, sahip olduğu güçlü ve zayıf duygularının farkında olabilmesidir.

İletişim: Açık iletişim kanallarını kullanma gücüdür. Bireyde iletişim halinde iyimserlik durumudur. İletişim halinde hem kendi duygularını hem karşı tarafın duygularını olumsuz yargılardan ötede tutabilmesidir.

Sosyal Beceriler: Sahip olduğu yeteneklerini her açıdan sergileyebilmektir. Duygusal ifade açısından beceriye sahip olan birey bunu hissettirebilme becerisidir.

Empati: Bireyin kendi duyguları ile birlikte karşıdaki bireyinde duygularını önemseyebilmesidir. Özellikle bu becerisini iletişim durumunda kullanabilmesidir. Yapacağı duygu yansımaları ile içeriği desteklemekle birlikte, duyguların anlaşılması adına önemlidir.

1.4.1. Duygusal Tepkisellik İle İlgili Araştırmalar

İnsanlar (a) bir duygusal cevabın kendiliğinden ne kadar kolay aktive edilebileceği veya bir uyarılma yanıtının ortaya çıkarılması için bir uyarının ne kadar güçlü olduğu ve uyarılma düzeylerinin tepe genliğine yükselme eşiği; (b) duygusal

tepkinin ne kadar yoğun olduğu veya uyarılma seviyelerinin ulaştığı tepe genliği; ve (c) duygusal tepkinin süresi veya uyarılma seviyelerinin taban çizgisine geri dönme süresi bakımından farklılık göstermektedir. Duygusal tepkinin bu üç yönü (aktivasyon, yoğunluk ve süre), duygusal tepki olarak adlandırılan bir yapı olarak sıklıkla kavramsallaştırılmaktadır (Becerra ve Campitelli, 2013; Davidson, 1998).

Duygusal tepkiselliğin çeşitli şekillerde kişilerin psikolojik iyi olma hallerinde etkili olduğu birçok araştırmada ortaya çıkmıştır. Örneğin, deneysel bir çalışmada, duygularını bastırması koşuluna atanan katılımcılara, duygusal bir tepki yaratan filmin duygusal tepkisini gizlemesi söylenmiş, böylece bir gözlemcinin ne hissettiğini görememesini amaçlamışlar, ancak yeniden değerlendirme koşuluna atanan katılımcıların izledikleri filmi düşünmesini istenmiştir böylece filme, duygusal olarak tepki verememeleri sağlamışlardır. Bastırılan koşulda bulunan katılımcılar daha az anlamlı davranış sergilemelerine rağmen, sadece izleyen katılımcılar kadar olumsuz bir duygu yaşamışlardır. Tersine, yeniden değerlendirme, hem olumsuz duyguların deneyimini hem de davranışsal ifadesini azaltmıştır. Bu alanda ilgi çekici bir asimetri noktası ortaya çıkmıştır: olumsuz duyguların baskılanması, olumsuz duygu deneyimini sağlamlaştırırken, pozitif duyguları bastırmak, bu duyguların deneyimini azaltmıştır (Gross, 1998).

Başka bir deneysel çalışmada yine duyguları ifade etme ve bastırmanın insan psikoloji üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak, duyguları ifade etmek, pozitif duygunun ortaya çıkmasına yol açarken, negatif duyguları azaltmaktadır. Duygu baskılama ise pozitif duyguları azaltarak negatif duyguları arttırmaktadır. Aynı çalışmada duyguları ifade etmenin genel olarak kişinin kişilerarası fonksiyonunu arttırarak daha pozitif bir iyi oluş halini sağladığı ortaya çıkmıştır (Gross ve John, 2003).

Bağlama stilleri, kişinin dışsal veya içselleştirilmiş bağlanma figürlerinden destek arayarak stres etkenleriyle baş etme eğilimine ilişkin önemli bir değişkendir (Bowlby, 1982). Bir tehditle karşı karşıya kaldıklarında, bağlanma kaygısından yüksek puan alan bireyler, ayrılma endişesiyle birlikte, destek arayışını mümkün seçenek olarak kabul ederler. Bu kişiler sıkıntı alevlenmesi, hipervijilans ve ruminasyon gibi duygusal ve aşırı duyarlı yakınlık arayışlarını içeren hiperaktivasyon stratejileri

uygulamaktadırlar. Bu kişilerin aksine, bir tehditle karşı karşıya kalan bağlanma kaçınma konusunda yüksek bireyler için, destek arayışı uygulanabilir bir seçenek değildir. Stres kaynağından ve bağlanma biçimlerinden uzaklaşmak için tehdidin bastırılmasını ve duyguların aşağı regülasyonunu içeren deaktive edici stratejiler uygulayarak kendi üzüntülerini kendi başlarına ele alma eğilimindedir (Mikulincer ve Shaver, 2007; Shaver ve Mikulincer, 2002).

Bağlanma ile duygusal tepkisellik arasındaki ilişkiyi inceleyen başka çalışmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Kaygılı bağlanan insanların olumsuz düşünceleri ve duyguları bastırmakta zorluk çekmelerine karşın, kaçınan bağlanan insanların olumsuz düşünceleri ve duyguları bastırmaya meyilli olduğu ortaya çıkmıştır (Fraley ve Shaver, 1997).

Bağlanma örüntüsünün özellikle engelleme sonrasındaki duygusal tepkisellik üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışma üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, bireylerin bağlanma tarzlarından bağımsız olarak engellenme indüksiyonundan sonra duyguları tecrübe ettiklerini ve ifade ettiklerini göstermiştir. Güvenli temelin bilinçli olarak hazırlanması, bireylerin bağlanma biçimlerinden bağımsız olarak engellenme uyarımından sonra ortaya çıkan duygusal tepkiyi azaltmıştır. Bu bulgular, bağlanma ile ilgili duygusal tepki mekanizmasının çözülemez/çözülmesi zor bir bilişsel görev sırasında ortadan kaybolmadığını ancak güvenli bir temele sahip olma duygusunun harekete geçirilmesinin, sinir bozucu bir performans görevi esnasında duygudurum bozukluğunun azaltılmasında yararlı olduğunu göstermektedir (Karreman, Tuijl, Aken ve Deković, 2006).

Araştırmalar bazı kişilik özelliklerinin kişilerin duygusal tepkisellik düzeylerini etkilediğini göstermektedir. Yüksek oranda dışadönük ve nevrotik bireyler, daha az dışadönük ve nevrotik bireylerden daha yüksek düzeyde pozitif ve negatif duygulanım yaşamaktadırlar (Gross, 1998). Reaktivite modeline göre, yüksek oranda nevrotik bireyler, yüksek oranda dışa dönük bireylere göre negatif uyarılara daha fazla negatif duygulanım yönünde tepki üretmektedir. Bunun yanında dışadönük insanlar daha fazla pozitif duygulanım yönünde tepki üretmektedir (Gross, 1998; Larsen ve Ketelaar, 1991). Bu modeller, kişiliğin hem öznel hem de fizyolojik duygusal tepkisellik üzerinde etkisi olduğunu desteklemektedir.

Duygusal tepkiselliğin yaş ile birlikte değişimini inceleyen bir çalışmada farklı yaşlardaki bireylere duygusal olarak uyarıcı bir film izletilmiş ve tepkileri incelenmiştir. Sonuç olarak, üzücü bir film izletilen katılımcılardan yaşlı olanların genç olanlara göre daha fazla subjektif üzüntü yönünde tepki verdiği gözlemlenmiştir. Mutlu bir film izletildiğinde de aynı şekilde yaşlı bireylerin gençlere göre daha fazla subjektif pozitif duygusal tepkiler verdiği gözlemlenmiştir. Aynı çalışmada genç ve yaşlı bireylerin kişilik özellikleri incelendiğinde genç katılımcıların yaşlı katılımcılara göre daha fazla negatif duygulanıma sahip olduğu, ve daha az pozitif duygulanım sergilediği gözlemlenmiştir (Steenhaut, Demeyer, De Raedt ve Rossi, 2018).

Ergenlerin gelişiminin önemli bir bileşeni, kişilerarası ilişkilerdeki duyguları düzenleme yeteneğidir, özellikle de bu ilişkilerde çatışma olduğunda ergenlerin bunlarla başa çıkma mekanizması gelecekteki yaşamları için oldukça önemlidir. Ergenlerin çatışmalara tepki olarak duyguları düzenleme yeteneğinin bir göstergesi, duygusal tepkisellik düzeyidir. Sosyal anksiyetesi yüksek ya da başa çıkma mekanizmaları güçlü olmayan gençlerin, yakın arkadaşlıklarda çatışmaya tepki olarak, aile kaynaklı kökende ortaya çıkan duygusal reaktiviteyi kendi duygusal reaktivitesine aktarma olasılıkları daha yüksektir. Ayrıca, kendini suçlamada ve depresif duygulanımda daha yüksek olan bu gençlerin, arkadaşlıklardan romantik ilişkilere duygusal tepkiyi iletme olasılıkları daha yüksektir (Cook ve ark., 2003).

Grych ve Fincham'ın bilişsel bağlamsal yaklaşımı (1990), bireylerin olayları değerlendirmelerinin, olayla ilgili duygusal tepkilerini şekillendirdiğini ve bunun da olayın daha fazla bilişsel değerlendirmesini şekillendirebileceğini ileri sürmektedir. Bu teoriye göre, bu olaylara tepki olarak gençlerin davranışlarını şekillendiren bilişsel değerlendirmelerin ve duygusal tepkilerin birleşimidir. Böylelikle, aradaki çatışmayı yıkıcı olarak yorumlayan ergenlerin çatışmayı arkadaşlarıyla ve romantik ortaklarla benzer şekilde yıkıcı olarak yorumlaması ve benzer duygusal tepkilerle karşılık vermesi, dolayısıyla bu potansiyel olarak zararlı bilişsel / duygusal süreci ilişkilere aktarması olasıdır (Cook ve ark. 2003).

Ülkemizde yapılan çalışmalar da göstermektedir ki duygusal tepkisellik kişilerin psikolojik sağlığı üzerinde etkilidir. Evli bireylerle yapılan bir çalışmada yüksek düzeyde depresyon, kaygı ve stres puanlarının duygusal tepkisellik ile pozitif bir

ilişkide olduğu, duygusal tepkisellik ile çift uyumu arasında ise negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada kadın katılımcıların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde duygusal tepkisellik puanı aldığı gözlemlenmiştir. Duygusal tepkisellik puanının ise evlenme şekline göre değiştiği ve severek/flört ederek evlenenlerin görücü usülü ile evlenenlere göre daha yüksek düzeyde olduğu gözlemlenmiştir (Polat ve İlhan, 2018).

Üniversite örnekleminde yapılan bir araştırmada ise erkek katılımcıların kadınlara oranla duygusal tepkisellik bakımından daha yüksek puan aldıkları ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada çalışan öğrencilerin çalışmayan öğrencilere göre duygusal tepkisellik puanlarının daha yüksek olduğu, algılanan sosyal destek ile duygusal tepkisellik arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. (Yurdakul ve Üner, 2015).

Yakın zamanda yapılan bir çalışma ise duygusal tepkiselliğin algılanan stres, depresyon ve sürekli kaygı durumu ile orta düzeyde pozitif bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır (Hanımoğlu ve Akbaş, 2018).

1.5 Dürtüsel Davranışlar

Dürtüsellik, kişiliğin önde gelen bir kurgusudur ve sonuçları düşünmeden önce ya da öngörülemeyen, planlamadan, kendini kontrol etmeden, duyu arayışından, engelleyici kontrolden, risk almadan ve acil olarak tercih edilmeden önce eylemden önce yanıt vermeyi içeren çok sayıda davranışı kapsamaktadır (Evenden, 1999; Barkley, 1997).

Dürtüsellik, normal olarak istenmeyen veya zararlı sonuçlarla sonuçlanır. Kişiliğin kontrol edilebilir bir boyutudur ve duygulanım, motivasyon, çalışma belleği ve daha yüksek dereceli bilişsel işlevlerin kendi kendini düzenlemesindeki açıklardan kaynaklandığına inanılmaktadır (Weissman, Fox ve Klerman, 1973). Hostility and depression associated with suicide attempts. American journal of psychiatry, 130(4), 450-455.). Dürtüsellüğün diğer anormal davranışsal belirtileri dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, bağımlılıklar ve şiddet suçluluğunun yanı sıra antisosyal kişilik bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğudur (Pendse, Westrin ve Engström, 1999).

Dürtüsellik öncelikle ve çoğunlukla psikiyatrik bozukluklar çerçevesinde değerlendirilmiş ve ağırlıklı olarak hayvanlar üzerinde farmakoloji bazlı çalışmalarla ilişkilendirilmiştir. Dürtüsellik birçok nörolojik bozuklukta- frontal lob hasarları vb.- belirtiler arasında yer almasıyla nörolojinin de ilgisini çekmiştir. Tüm bunların yanı sıra dürtüsellik, günlük yaşam aktiviteleri içinde azımsanmaz bir yere de sahiptir ve hatta sosyal kabul gördüğü - kariyer gelişimi vb.- alanlar vardır. Dürtüsellik hakkında farklı tanımlamalar yapılmıştır. Sağlıklı ucu da temsil ediyor olması açısından belki de en esnek ve kapsayıcı olan tanım Daruna, Barnes, McCown, Johnson ve Shure (1993) tarafından yapılan tanımdır. Dürtüsellik, çoğunlukla uyumsuz davranışları tanımlamak adına kullanılmıştır (Daruna, Barnes, McCown, Johnson ve Shure, 1993). Davranışsal evrende, tasarlanma düzeyi düşük, duruma uygun olmayan ve çoğunlukla istenmeyen sonuçlara sebep olan davranışlar olarak tanımlanmıştır dürtüsel davranışlar. Ancak bu tür davranışların sonuçları olumlu olduğunda dürtüsellikğin işareti olarak değil pratik, spontan, cesur, sıradışı davranışların göstergeleri olarak değerlendirilirler (Evenden 1999).

Dürtüsellik bütünsel bir kavram değil, daha çok, sıklıkla bir etiket olarak “dürtüsel”, şekil ve işlevsellik açısından çeşitliliğe sahip, heterojen davranışlar toplamı olarak tanım bulur. Araştırmacılar dürtüsellik kavramının farklı kaliteleri üzerinden tanımlar yapmışlardır. Dickman, üzerinde fazla düşünülmeden yapılan ve olumlu ya da en uygun sonuca kişiyi ulaştıran eylem olarak bir dürtüsellik tanımı yapmıştır. Hızla giderken yoldaki nesneye çarpmamak için manevra yapılması gibi. Bunun karşısına da uygun olmayan ve olumsuz dürtüsellikği koymuştur; planlanmamış, kuvvetle muhtemel kişiyi zor bir duruma sokacak, sağduyudan yoksun davranış biçimi. Dürtüsellik uyumlu ve uyumsuz olarak çok sayıda farklı bileşenleriyle tanımlanmıştır (Barrett ve Stanford, 1996; Depue & Collins, 1999; Evenden, 1999; Whiteside & Lynam, 2001; Zuckerman, 1996).

Uyumsuz davranış olarak dürtüsellik, sağduyulu olmayan ya da bilinçli değerlendirmeden yoksun tezcanlı eylem olarak tanımlanmıştır. Eysenck ve Eysenck’ e (1977) göre dürtüsellik risk alma, plansızlık, çabuk karar vermeyle tanımlanabilir (akt., Moeller, 2001 s. 1783). Patton, Stanford ve Barratt (1995) dürtüsellikği üç bileşene ayırmışlardır; anında eylemde bulunmak, yapılacak şeye odaklanmamak, plan

yapmamak ve dikkatli düşünmemek. Stein ve arkadaşlarına (1994, 1996) göre kompulsivite ve dürtüsellik spektrumun iki zıt ucuda yer alırlar. Moeller ve arkadaşlarına (2001) göre ise dürtüsellik, bağlamsal gerçekliğe uyumunu düşünmeden davranışta bulunma eğilimidir (Moeller, Barratt, Dougherty, Schmitz ve Swann, 2001).

Gray' in (1970, 1987, 1990) biyopsikolojik teorisi başlangıçta Eysenck' in (1967) kişilik için öne sürdüğü biyolojik modelinin uyarlanmış hali gibi olsa da zamanla alternatif bir teori olmuştur. Teorisinde kaygı, dürtüsellik, kaçınma ve yaklaşma motivasyonu üzerinde duran Gray' e göre kaygı ve dürtüsellik gibi üst düzey kişilik özellikleri nörolojik temelli motivasyonel sistemlerdir. Temeli daha çok hayvan çalışmalarına dayalı biyopsikolojik kişilik teorisinde Gray kişilik ile pekiştirme (ödül ve ceza) arasındaki ilişki üzerinde durmuştur. Gray' e göre kaygı ceza ile, dürtüsellik ise ödül mekanizması ile ilgilidir. Kaygı düzeyleri yüksek olan kişilerin cezayı temsil eden uyarılara duyarlılığının fazla olduğunu, dürtüsel olan kişilerin ise ödülü temsil eden uyarılara karşı hassasiyetlerinin olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Gray teorisinde kaygı, dürtüsellik, yaklaşma, kaçınma motivasyonuna vurgu yapmıştır. Pekiştirmeye Duyarlılık Teorisi (Reinforcement Sensitivity Theory) olarak bilinen bu teoriye göre dürtüsellik ve kaygı, beyindeki iki temel motivasyonel sistemin çalışmasındaki farklılık kaynaklıdır. Çevresel uyarılara karşı yaklaşma davranışını düzenleyen Davranışsal Aktivasyon Sistemi (Behavioral Activation System- BAS) ve kaçınmayı düzenleyen Davranışsal İnhibisyon Sistemi (Behavioral Inhibition System- BIS) (Corr, 2004).

Eysenck' in önerdiği kişilik yapısı ise birbirinden bağımsız, iki uçlu - içedönüklük / dışadönüklük ve nörotisizm / kararlılık, istikrarlılık-bir modeldir. Ve teorisinde vurguyu dışadönüklük, nörotisizm ve uyarılmaya yapmıştır (Corr, 2006). Eysenck' in kişilik teorisi dışadönüklük, nörotisizm ve uyarılma üzerine vurgu yaparken, Gray' in teorisi daha çok dürtüsellik, anksiyete, yaklaşma ve kaçınma motivasyonu üzerine vurgu yapmaktadır (Corr ve Perkins, 2006).

Barratt Dürtüsellik Ölçeği (BIS; 1959) ilk geliştirildiğinde birbirinden bağımsız ancak tümleyen, ortogonal ilişkiye sahip dürtüsellik ve kaygıyı birbirinden ayırmıştır. Bu yolla “normal kişideki dürtüsellik” tanımlamayı, dürtüsellikğin psikopatolojideki rolünü keşfetmeyi ve bir kişilik özelliği olarak dürtüsellikğin diğer kişilik özellikleriyle ilişkili olabileceği bir kişilik çerçevesi geliştirebilmeyi hedeflemiştir. Ölçeğin son

versiyonunda (BIS 11) Barratt üç alt boyut olduğunu belirtmiştir; düşünmeden hareket etmeyi içeren ideomotor dürtüsellik, detaylara dikkati kapsayan dikkatli planlama ve gelecek odaklı baş etme istikrarı. En son özellik normal ile psikopatolojisi olan hastayı ayırıcı niteliktedir (Patton, Stanford ve Barratt, 1995). Cloninger (1987) biyososyal kişilik teorisini ortaya atmıştır. Genetik olarak bağımsız üç kişilik boyutundan bahsetmiştir; değişiklik aramak, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı. Klinik alanda kullanılan Üçboyutlu Kişilik Anketi bu bilgiler ışığında geliştirmiştir.

Buss ve Plomin (1975) duygusallık, hareketlilik ve sosyalliğe dürtüsellığı de ekleyerek dört faktörlü mizaç modeli meydana getirmişlerdir. Dürtüsellikle diğer mizaç özellikleri farklı boyutlar olarak tanımlansa da davranış üzerindeki etkileri birbirlerini etkilemeleri bağlamında gerçekleşmektedir.

Dürtüsellik, aşağıdakileri içeren, birbiriyle ilişkili fakat ayrı boyutlara sahip çok boyutlu bir yapıdır: (1) duyu arayışı, yeni, yoğun ve çeşitli deneyimler arzusu (Zuckerman, 2007); (2) planlama eksikliği, düşünmeden hareket etme; (3) azim eksikliği, görevleri bitirmeme eğilimi; ve (4) aciliyet, olumlu veya olumsuz duygulara cevap olarak aceleci hareket etme eğilimi (Whiteside ve Lynam, 2001).

Dürtüsel davranış özellikle güçlü dürtüler, yüksek olumsuz etkiler ve zayıf duyu düzenleme becerileri bağlamında ortaya çıkabilir. Aciliyet teorisi, dürtüsel bireylerin güçlü olumsuz duygular yaşadıklarında uzun vadeli sonuçlara bakmaksızın harekete geçme olasılıklarının yüksek olduğunu ileri sürmektedir (Cyders ve Smith, 2008).

Çok sayıda çalışma dürtüsellığın karmaşık yapısına işaret eder (Winstanley 2006, Arcer 2006). Dürtüsel davranışın karmaşık yapısı ölçümünde farklı yöntemlerin kullanımın da beraberinde getirmiş, geliştirilen farklı modellerle dürtüsellığın farklı yönlerine odaklanılarak ölçümler yapılmıştır. Ölçümler ya kişilerin farklı durumlara verdiği tepkileri bildirdikleri kendini raporlama ya da belirli davranışsal süreçlerin görece nesnel ölçümlerinin yapıldığı laboratuvar ölçümleri şeklinde yapılmıştır. Dürtüsellik, uyarana karşılık vermeye engel olamama olarak tanımlanabilecek dürtüsel eylem (motor dürtüsellik) ve seçimin muhtemel seçenekler üzerinde hiç düşünülmeden,

kısa vadeli kazançlar tercih edilerek yapıldığı dürtüsel seçim / karar verme (bilişsel dürtüsellik) olarak sınıflandırılmıştır (Chamberlain, 2007).

Motor dürtüsellüğün ölçümünde “yanıt engellenmesi” üzerinde durulmuştur. Baskılayıcı işlevi olan dürtü kontrolü mekanizması aktif olduğunda yanıt engellenmesi denilen süreç devreye girer. İçsel veya dışsal olarak harekete geçirilen güçlü bir isteği baskılama mekanizması olan dürtü kontrolünün aktif olması halinde refleksif ve hızlı yanıt verilmesi yerine bilişsel mekanizmaların davranışı yönlendirdiği bir sürece evrilir edim. Yap/yapma (Go / No-go) ve Dur İşaret Tepki Süresi (Stop Signal Reaction Time - SSRT) baskılayıcı süreçleri ölçmede en yaygın kullanılan kullanılan iki testtir (Chamberlain 2007).

Dürtüsellüğün sinir kimyasına bakıldığında ise psikopatolojiyle ilişkili çalışmalar dürtüsellikle serotonin ve dopamine ilişkisinin altını çizmektedir (Winstanley 2005). Serotonin emilim düzeyi düşüklüğünün dürtüsellikle bağlantılı olduğunu gösterir çalışmalar yapılmıştır (Siever, 1999).

1.5.1. Dürtüsel Davranışlar İle İlgili Araştırmalar

Dürtüsellik/agresyon literatürde sıklıkla birçok psikopatoloji ile ilişkilendirilmiştir. Dürtüsellüğün davranış bozukluğu, kişilik bozuklukları, madde kullanım bozuklukları ve bipolar bozukluklarda risk faktörü olduğu bilinmektedir (Moeller ve ark., 2001). Yine dürtüsellüğün intihar vakalarındaki rolünü inceleyen bir çalışmada intihara teşebbüs eden ve psikiyatrik bir tanısı olmayan kişilerin olanlara göre bazı noktalarda ayrıştığı gözlemlenmiştir. Bu kişilerin kişilerarası çatışma, alkol kullanımı gibi hazırlayıcı etmenlerin yanı sıra dürtüsellik ve nevrozizm bakımından diğerlerinden farklı olduğu gözlemlenmiştir (Bi, Liu, Zhou, Fu, Qin ve Wu, 2017). İntihar girişimi bakımından dürtüsellüğü konu alan çalışmalarda dürtüsellüğün borderline kişilik bozukluğunda intihar etme olasılığını arttırdığı ortaya çıkmıştır (Zouk, Tousignant, Seguin, Lesage ve Turecki, 2006).

Dürtüsellik birçok patolojik vakada kişinin hastalık seyrini kontrol etmektedir. Bipolar bozuklukta dürtüsellik, duygu dalgalanmalarının düzeyini ve seyrini kontrol eder, bu duruma bağlı olarak duygular arasındaki gel-gitlerin yarattığı davranış

problemlerinin sayısını arttırarak bu kişiyi davranışlarının ortaya çıkaracağı sonuçların muhakemesini yapmadan aksiyon almaya zorlamaktadır (McElroy, Pope, Keck, Hudson, Phillips ve Strakowski, 1996). Aynı şekilde dürtüsellığı inceleyen başka bir araştırmada depresif ve mani ruh hali dürtüsellik bakımından incelenmiştir. Araştırma bulguları maninin depresif ruh haline göre dürtüsellik ile daha çok ilişkili olduğunu göstermiştir (Simon, 2001).

Duyguya bağlı dürtüsellik çeşitli semptomlar, problemler ve klinik tanımlarla kuvvetle ilişkilendirilmektedir. 40.000'den fazla kişinin yakın tarihli bir meta analizi, dürtüsellığın diğer yönleriyle karşılaştırıldığında, kaygı, depresyon, yeme bozuklukları, saldırganlık, sınır kişilik özellikleri, intihar eğilimi dahil olmak üzere, araştırılan her psikopatoloji veya semptom grubunun en güçlü belirtilerinden biridir (Berg, Latzman, Bliwise, ve Lilienfeld, 2015). Birçok boyutsal çalışma duygusal dürtüsellığın bipolar bozukluk (Muhtadie, Johnson, Carver, Gotlib, ve Ketter, 2014) ve majör depresif bozukluk da dahil olmak üzere birçok psikiyatrik bozuklukta yüksek olduğunu göstermektedir (Carver, Johnson, ve Joormann, 2013). Bu anlamda duygusal dürtüsellik psikopatolojilerin başlangıcını ve seyrini öngörebilmektedir.

Dürtüsel davranış ve agresyonun Hindistan'da intihar teşebbüsü ve intihar olaylarındaki rolünü inceleyen bir araştırmada, kadınların erkeklerden daha fazla intihara teşebbüs ettiği, intihara kalkışan kişilerin diğerlerine göre daha dürtüsel ve agresif olduğu, dürtüsellığın agresyone göre intihara kalkışmada çok daha önemli bir rol oynadığı, bununla birlikte agresyon ve dürtüsellik arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Singh ve Rao, 2018).

Dürtüsellığın farklı boyutlarının etkilerini inceleyen çalışmalarda kişileri dikkatini azaltma, plan yapmakta zorlanma, moto dürtüsellik gibi farklı şekillerde etkilediği ortaya çıkmıştır (Corruble, Benyamina, Bayle, Falissard ve Hardy 2003; Swann, Chang-Schneider ve Larsen McClarty, 2007). Şizofreni vakalarında yapılan çalışmalarda ise bir takım şizofreni semptomlarında dürtüsellığın önemli bir rol oynadığı ortaya çıkmıştır. Şizofrenide ortaya çıkan agresyon durumunda dürtüsellik önemli bir rol oynamaktadır (Kumari, Barkataki, Goswami, Flora, Das ve Taylor, 2009).

Dürtüsellik düzeyi yüksek bireylerde bir takım davranış farklılıkları gözlemlenmektedir. Yapılan çalışmalarda bu öngörüyle kişilerin dürtüsellik düzeyi ile madde kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçlar dürtüsellik düzeyi yüksek bireylerin kokaine başlama yaşıyla ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bununla birlikte dürtüsellik düzeyinin fazla olması madde kullanımında risk olduğu gibi çoklu madde kullanımı açısından da bir risk faktörüdür (Moeller ve ark., 2002).

Dürtüsellik en çok belirgin olduğu psikopatoloji olan borderline kişilik bozukluğu vakalarında da farklı seyirler görülmektedir. Boylamsal bir çalışmada özellikle bireyin dürtüsellik seviyesinin borderline kişilik bozukluğunun ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadığı ortaya çıkmıştır (Links, Heslegrave ve Reekum 1999).

Yeme bozukluklarının ortaya çıkışı ve hastalığın seyrinde de dürtü kontrolü oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu kişilerin eylemlerini kontrol etme mekanizmaları hastalığın ve tedavinin seyrini değiştirmekle birlikte intihar düşüncesi ve kişilerarası ilişkilerde bozulma durumlarında da önemli bir rol oynamaktadır (Fahy ve Eisler, 1993).

Çocuk yetiştirme yöntemi ve dürtüsellik, abartı sorumluluk ve obsesif kompulsif bozukluk semptomları arasındaki ilişkisini inceleyen bir çalışmada, sonuçlar hem obsesif kompulsif belirtiler hem de abartı sorumluluk açısından dürtüsellik ve aşırı koruma arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Bu etki, dürtüsellik obsesif kompulsif bozukluk semptomları ve aşırı korumasız olan kişilere karşı olan kişilerden daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu yansıtmaktadır. Tersine aşırı koruma, düşük dürtüsellik düzeyi olan kişilerde obsesif kompulsif belirtileri ve sorumluluğu ile ilişkili çıkmıştır (Smari, Martinsson ve Einarsson, 2010).

Ebeveynlerin dürtüsellikte oynadığı rolü inceleyen bir başka çalışmada, anne ve babanın kontrolünün çocukların alkol tüketim dürtüsü üzerinde önemli rol oynadığı bulunmuştur. Bu çalışma çocukların hem alkol tüketimi hem de dürtüsel yeme bozukluklarında ebeveyn kontrolünü ortaya çıkarmıştır (Melbye, Bergh, Hausken, Sleddens, Glavin, Lien ve Bjelland, 2016).

Dürtüselliğin kişilerin uyku düzeni üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmada dürtüsellik düzeyi yüksek olan bireylerin genellikle uykusuzluk şikayetleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada ayrıca düşmanca davranışların bu bulgunun ortaya çıkmasını önemli bir rol oynadığını ortaya çıkarmıştır (Ireland ve Culpin, 2006). Bu bulguların kişilerde azalmış serotoninin düzeyi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Linnoila, Virkkunen, Scheinin, Nuutila, Rimon ve Goodwin, 1983).

Dürtüselliğin intiharla ilişkisini araştıran bir çalışmada ise kişilerin yaşla birlikte dürtüsellik bakımından farklılaştıkları ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre 14-24 yaş aralığındaki kişilerin en yüksek dürtüsellik düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Batıgün ve Şahin, 2013).

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölüm, yapılan araştırmanın yöntemi araştırma içerisinde kullanılan veri toplama araçları ve araştırmanın amacı eşliğinde kullanılan analiz tekniklerinin neler olduğuna dair bilgiler içermektedir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, baba ve yetişkin kızları arasındaki ilişkide babaya duygusal erişebilirlik ve algılanan ebeveyn biçiminin yetişkin kadınlarda duygusal tepkisellik ve dürtüsel davranışlar arasındaki ilişkisel tarama modeliyle incelenmiştir.

Bu çalışmada kullanılan tarama modeli literatürde 2 türde yer almaktadır. Bunlardan birincisi olan genel tarama modelinde araştırma evreni içinden seçilmiş örneklem grubu araştırma konusunda bir yargıya varmak için kullanılmaktadır. Bu çalışmada kullanılan ilişkisel tarama modelinde ise araştırmacı birbiriyle ilişkili olduğunu düşündüğü iki değişkenin arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını incelemesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Her iki tarama modelinde de araştırmacı gözlem yapar ve bu esnada herhangi bir müdahalede bulunmadan ilişkiyi ve mevcut durumu araştırır (Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni ;20 yaş ve üzeri yetişkin kadın bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini uygun örneklem olarak belirlenmiş araştırmaya katılmaya gönüllü 350 kadın katılımcıdan oluşmaktadır.

Örnekleme yer alan demografik özellikler aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımı (n=350)

Değişken	Kategori	F	%
Medeni Durum	Bekar	254	72,6
	Evli	96	27,4
	Toplam	350	100,0
Baba Öğrenim Düzeyi	İlkokul mezunu	112	32,0
	Ortaokul mezunu	40	11,4
	Lise mezunu	83	23,7
	Yüksekokul mezunu	37	10,6
	Üniversite mezunu ve Üzeri	78	22,3
	Toplam	350	100,0
Baba ile Görüşme Sıklığı	Her gün beraberiz	145	41,4
	Haftada birkaç gün	41	11,7
	Ayda birkaç kez	41	11,7
	Ayda bir görüşürüz	33	9,4
	Yılda birkaç kez görüşürüz	90	25,7
	Toplam	350	100,0
Baba ile Fiziksel Mesafe	Babam hayatta değil	19	5,4
	Aynı evde yaşıyoruz	147	42,0
	Aynı şehirde yaşıyoruz	57	16,3
	Farklı şehirde yaşıyoruz	127	36,3
	Toplam	350	100,0
Görüşme Şekli	İkimiz de görüşme talep edebiliriz	240	68,6
	Sadece aile ortamında görüşebiliriz.	110	31,4
	Toplam	350	100,0
Ebeveyn Medeni Durum	Birlikte	315	90,0
	Boşanmış	35	10,0
	Toplam	350	100,0

Uygulama

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygulanması için 81 kişiye yüzyüze 269 kişiye ise online anket doldurma yolu ile uygulanmıştır. Demografik Bilgi Formu, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu, Baba Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği, Dürtüsel Davranışlar Ölçeği ve Duygusal Tepkisellik Ölçeği katılımcılara uygulanmıştır.

Araştırmacı yüz yüze görüşerek 20 yaş üzeri kadın katılımcılara uygulamaya başlamadan önce kendini tanıtarak araştırmanın amacı hakkında bilgiler vermiştir. Online anket uygulaması ile ulaşılan katılımcılara ise uygulama başında yazılı olarak araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma sonuçlarının geçerlilik ve güvenilirliği açısından içten bir şekilde cevaplandırmalarının önemli olduğu ve bireysel bilgilerin gizli tutulacağı belirtilmiştir. Ölçeklerin nasıl cevaplandırılacağı hakkında bilgi verilmiş ve uygulama yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın istatistiksel analizinde SPSS 20 versiyonunda veri girişi yapılmış ve ilişkileri belirlemek için pearson korelasyon kat sayısı, değişkenlerin birbirini yordama gücünü incelemek için regresyon analizi, gruplar arasındaki farkları test etmek için t testi, gruplar arası ortalamaları test etmek için tek yönlü varyans analizi, varyans analizinden anlamlı çıkan sonuçlarda hangi gruplar arasında fark olduğunu incelemek için ise LSD testi kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Ölçekler kadın olan ve 20 yaş kriterini sağlayan 350 kişiye uygulanmıştır. Katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu, Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- ocuk Formu, Dürtüsel Davranış Ölçeği Ve Duygusal Tepkisellik Ölçeği uygulanmıştır.

2.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form literatür bilgileri göz önüne alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından, 20 yaş üzeri kadın katılımcılara doldurulan form bireyin bilgilerinde cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi babanın yaşam durumu, babanın eğitim düzeyi, baba ile yüzyüze görüşme sıklığı, baba ile fiziksel mesafe, baba ile yapılan yüzyüze görüşmenin ne şekilde gerçekleştiği, anne babanın medeni durumu hakkında sosyodemografik bilgiler içermektedir.

2.2. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği

Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği (Emotional Availability of Parents), Lum ve Phares (2005) tarafından geliştirilmiştir. Toplamda 15 maddede katılımcılar anneleri ve babalarını ayrı ayrı değerlendirmektedir. Anket 6'lı likert skalası olup 1-2-3-4-5-6 olarak derecelendirilmiştir. Anne ve baba formlarından alınan yüksek puan, ebeveynlerinin duygusal erişilebilirlik düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek Gökçe (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkçe formu için iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı anne formu için .95 ve baba formu için .97'dir. Ölçeğin toplam test korelasyonu düşünüldüğünde, anne formu .65 ile .83 arasındadır; ve baba formu .76 ve .86 arasındadır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin anne formuna ait "Annenin Duygusal Erişilebilirlik" faktörü ile açıklanan varyans% 59.94'tür. Öte yandan, ölçeğin baba formuna ait "Babanın Duygusal Erişilebilirliği" faktörü ile açıklanan varyans% 68.66'dır. Faktör yükleri annenin duygusal erişilebilirliği için .63 ila .84 ve babanın duygusal erişilebilirliği için .76 ila .88 arasındadır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı annenin duygusal erişilebilirliği için .93 ve babanın duygusal erişilebilirliği için .92'dir.

Ölçeğin bu araştırma kapsamında elde edilen Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,97 olarak belirlenmiştir.

2.3. Duygusal Tepkisellik Ölçeği

Nock, Wedig, Holmberg ve Hooley(The Emotion Reactivity Scale) (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek bireylerin kişiler arası ilişkilerinde ortaya çıkan durumlar karşısında yaşanan duygu yoğunluğu ve bu yoğun duygusal durumlar karşısında ortaya konulan tepkiselliği ölçmeye çalışmaktadır. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 57.8'ini açıklayan üç boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısının Cronbach' alpha $\alpha=.94$ olduğu hassasiyet alt boyutunun .88, tepkisellik alt boyutunun .86 ve dayanıklılık alt boyutunun .81 olduğu bulunmuştur. Ölçekte hem alt boyutlar için hem de ölçeğin geneli için puanlar hesaplanmaktadır. Ölçekten alınan puanların yüksekliği duygusal tepkiselliğin yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. Duygusal tepkisellik ölçeğinin iç tutarlık katsayısı .82, iki yarı güvenirlik katsayısı ise

.78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarındaki korelasyon katsayıları ise duygusal hassasiyet alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .82, iki yarı güvenilirliği .81 olarak bulunmuştur. Duygusal tepkisellik alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .76 ve iki yarı güvenilirliği .78 ve psikolojik dayanıklılık alt boyutu için güvenilirlik katsayısı .71 ve iki yarı güvenilirliği ise .70 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirliği ise ölçek toplamı için .82 ve alt boyutlar için ise sırasıyla .83, .82 ve .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe uyarılma çalışması Seçer, Halmatov ve Gençdoğan (2013) tarafından yapılmıştır. genel iç tutarlılık katsayısının Cronbach' alpha .94 olduğu hassasiyet alt boyutunun .88, tepkisellik alt boyutunun .86 ve dayanıklılık alt boyutunun .81 olduğu ortaya çıkmıştır.

Ölçeğin bu araştırma kapsamında elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Hassasiyet alt boyutunda 0,89, Tepkisellik alt boyutunda 0,83, Dayanıklılık alt boyutunda 0,73 ve toplam puanda 0,91 olarak belirlenmiştir.

2.4. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu (KAET-Ç)

KAET-Ç, Arrindell ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen, yetişkinlerin çocukken anne-babalarının kendilerine yönelik davranış biçimlerine ilişkin algılarını değerlendiren EMBU-C'nin 23 maddelik kısa formudur (EMBU-s). KAET-Ç, ebeveyn tutumlarının anne ve baba için ayrı olarak 4'lü derecelendirme ile (1=hayır, hiçbir zaman, 4= evet, çoğu zaman) sorgulandığı bir ölçektir. Ölçekte reddedici, aşırı koruyucu tutumlar ve duygusal sıcaklık olmak üzere üç temel boyut bulunmaktadır. KAET-Ç'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından öğrenci örneklemiyle yapılan pilot çalışmada incelenmiş ve Türkçe formunun da güvenilir ve geçerli olduğu ile ilgili ilk veriler elde edilmiştir. Pilot çalışmada Cronbach alfa değerleri anne duygusal sıcak, anne aşırı koruyucu ve anne reddedici tutumlar için sırasıyla 0.65, 0.71, ve 0.68'dir. Algılanan baba tutumları için iç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcak, baba aşırı koruyucu ve baba reddedici tutumlar için sırasıyla 0.73, 0.72, ve 0.50'dir. Dirik ve arkadaşlarının (2014) psikometrik özellikleri birçok kültürde desteklenen ve daha önce pilot bir çalışma ile dilimize uyarlanan bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin detaylı olarak incelemişler ve Cronbach alfa değerleri incelenmiştir. İç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk

ve reddedicilik için sırasıyla 0.79, 0.73, ve 0.71'dir. Algılanan anne tutumları için iç tutarlılık katsayıları ise duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırasıyla 0.75, 0.72, ve 0.64 olarak revize edilmiştir. Hem anne hem de baba tutumları için duygusal sıcaklık boyutunda 2, 6, 9, 12, 14, 19 ve 23 olmak üzere 7 madde, aşırı koruyuculuk alt boyutunda 3, 5, 8, 10, 11, 17,18, 20 ve 22 olmak üzere 9 madde ve reddedicilik alt boyutunda 1, 4, 7, 13, 15, 16 ve 21 olmak üzere 7 madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan maddelerden sadece 17. madde özgün çalışmada olduğu gibi tersten kodlanarak puanlamaya dahil edilmektedir.

Ölçeğin bu araştırma kapsamında elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Duygusal Sıcaklık alt boyutunda 0.89, Aşırı koruyuculuk alt boyutunda 0.84, Reddedicilik alt boyutunda 0.82 ve toplam puanda 0.77 olarak belirlenmiştir.

2.5. Dürtüsel Davranış Ölçeği

Dürtüsel Davranış Ölçeği Lynam ve Whiteside tarafından 2001 yılında geliştirilmiştir. Dürtüsel Davranış Ölçeği (UPPS Impulsive Behavior Scale) 45 sorudan meydana gelmektedir. Ölçeğin 4 alt ölçeği vardır. Bunlar ;“sıkışıklık”, “tasarlama eksikliği”, “sebatsızlık” ve heyecan arayışları” ölçekleridir. Ölçek 4'lü derecelendirme ile puanlanır (1= Bana hiç uymuyor, 4= Bana çok uyuyor).

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Yargıç, Ersoy ve Oflaz (2011) tarafından yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında Türkçe formunun güvenilirliği hesaplanırken iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklere ait Cronbach alfa katsayıları tasarlama eksikliği için .86, sıkışıklık için .80, heyecan arayışı için 0.858 ve sebatsızlık için 0.80 olarak hesaplanmıştır. İki hafta sonra 40 hastaya tekrar uygulanan testin Cronbach alfa katsayısı .87 bulunmuştur. Test-tekrar test tutarlılığı için iki testin toplam ve alt ölçekleri arasındaki korelasyona bakılmış ve $p < 0.01$ anlamlılık düzeyinde hem toplam puanlar için ($r = .79$), hem de alt ölçekler için yüksek ilişki bulunmuştur ($r = .74 - .85$). Test tekrar-test güvenilirliği için iki testin toplam ve alt ölçek puan ortalamaları 'bağımlı örneklem t testi' ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Ölçeğin bu araştırma kapsamında elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Tasarlama alt boyutunda .92, Acelecilik alt boyutunda .90, Heyecan arayışı alt boyutunda 0.89, azim alt boyutunda 0.87 ve toplam puanda 0.86 olarak belirlenmiştir.

III. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda kişilerden toplanan anketlerden elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

Bulgular bölümünde anket ile elde edilen veriler araştırmanın amaçları ve bu amaçların sunulduğu sırasına göre istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

3.1. Bağımlı Değişkenlerin Demografik Değişkenlerce Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Hipotez Testleri

Tablo 2. Algılanan Ebeveyn Biçimleri alt boyut puanlarının kadınların medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları

	Kategori	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	t-test		
					<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Reddedici	Evli	254	10,69	3,976	,067	348	,946
	Bekar	96	10,66	4,245			
Aşırı koruyucu	Evli	254	18,69	5,804	-1,159	348	,247
	Bekar	96	19,49	5,773			
Duygusal Sıcaklık	Evli	254	18,51	5,622	,002	348	,998
	Bekar	96	18,51	6,038			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tablo'2 de görüldüğü üzere, algılanan ebeveyn biçimleri ölçeği alt puanlarının medeni durum değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark alt boyutlarda ($t=-0,067$; $t=-1,159$; $t=0,002$, $p >.05$) anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 3. Baba Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği toplam puanlarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları

	Kategori	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	t-test		
					<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Baba Duygusal Erişilebilirlik	Evli	54	62,03	23,262	-,177	348	,860
	Bekar	96	62,52	23,498			

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tablo 3'de görüldüğü üzere, baba duygusal erişilebilirlik ölçeği toplam puanlarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($t=-0,177$, $p >.05$).

Tablo 4. Algılanan Ebeveyn Biçimleri alt boyutları puanlarının baba öğrenim düzeyi değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları

	Gruplar	n	\bar{X}	ss	ANOVA		LSD Test
					F	p	
Reddedici	İlkokul (1)	112	11,40	4,633			
	Ortaokul (2)	40	11,78	4,785			1>3
	Lise (3)	83	9,86	2,918	3,557	,007**	1>4 2>3
	Yüksekokul (4)	37	9,38	2,861			2>4
	Üniversite ve üzeri (5)	78	10,58	3,976			
Aşırı Koruyucu	İlkokul (1)	112	19,55	5,933			
	Ortaokul (2)	40	18,90	6,101			
	Lise (3)	83	18,41	4,765	1,100	,356	-
	Yüksekokul (4)	37	17,49	6,127			
	Üniversite ve üzeri(5)	78	19,18	6,256			
Duyusal Sıcaklık	İlkokul (1)	112	17,63	5,883			
	Ortaokul (2)	40	16,98	5,713			
	Lise (3)	83	18,99	5,336	2,761	,028*	5>1 5>2
	Yüksekokul (4)	37	18,81	6,173			
	Üniversite ve üzeri (5)	78	19,91	5,444			

* p <.05 ** p <.01

Tablo 4'te görüldüğü üzere, algılanan ebeveyn biçimleri alt boyut puanının baba öğrenim düzeyi değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark reddedici (F=3,557, p <.01) ve duygusal sıcaklık (F=2,761, p <.05) alt boyutlarında anlamlı bulunmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacı ile LSD testi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar tabloda sunulmuştur. Tabloda görüldüğü üzere, LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın reddedici alt boyutta alt öğrenim düzeyine sahip babalar lehine,

duygusal sıcaklık alt boyutunda da üniversite mezunu babalar lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 5. Baba Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği toplam puanlarının baba öğrenim düzeyi değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları

	Gruplar	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	ANOVA		<i>LSD Test</i>
					<i>F</i>	<i>p</i>	
Baba Duygusal Erişilebilirlik	İlkokul (1)	112	58,83	23,798			
	Ortaokul (2)	40	54,08	26,433			
	Lise (3)	83	64,93	21,835	3,146	,015*	5>1 5>2
	Yüksekokul (4)	37	64,00	23,336			
	Üniversite ve üzeri (5)	78	67,28	20,982			

* $p < .05$

Tablo 5'te görüldüğü üzere, baba duygusal erişilebilirlik puanının baba öğrenim düzeyi değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($F=3,146$, $p < .05$). Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacı ile LSD testi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar tabloda sunulmuştur. Tabloda görüldüğü üzere, LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın üniversite ve üzeri mezuniyete sahip babalarla ilkokul ve ortaokul mezunu babalar arasında olduğu ve üniversite mezunu babalar lehine olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Algılanan Ebeveyn Biçimleri Ölçeği alt boyutları puanlarının baba ile görüşme sıklığı değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları

Gruplar	n	\bar{X}	ss	AN		LS
				OVA F	p	
Reddedici	Her gün (1)	145	10,19	3,526		
	Haftada birkaç (2)	41	10,90	4,048		
	Ayda birkaç (3)	41	10,68	3,751	1,371	,244
	Ayda bir (4)	33	10,52	3,898		
	Yılda birkaç (5)	90	11,43	4,890		
Aşırı Koruyucu	Her gün (1)	145	18,55	5,832		
	Haftada birkaç (2)	41	18,37	4,565		
	Ayda birkaç (3)	41	20,07	6,182	,695	,596
	Ayda bir (4)	33	18,88	5,504		
	Yılda birkaç (5)	90	19,20	6,190		
Duygusal Sıcaklık	Her gün (1)	145	18,92	5,619		
	Haftada birkaç (2)	41	18,95	5,679		
	Ayda birkaç (3)	41	18,37	4,662	1,424	,225
	Ayda bir (4)	33	19,52	5,203		
	Yılda birkaç (5)	90	17,36	6,448		

Tablo 6’da görüldüğü üzere, algılanan ebeveyn biçimleri alt boyutları puanının baba ile görüşme sıklığı değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (F=1,371;F=0,695; F=1,424 F=0,285, p >.05).

Tablo 7. Baba Duygusal Erişilebilirlik toplam puanlarının baba ile görüşme sıklığı değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları

	Gruplar	n	\bar{X}	ss	ANOVA		LSD Test
					F	p	
Baba Duygusal Erişilebilirlik	Her gün (1)	145	65,20	22,158			
	Haftada birkaç (2)	41	60,54	22,614			
	Ayda birkaç (3)	41	64,07	20,514	2,446	,046*	1>5
	Ayda bir (4)	33	65,09	22,464			
	Yılda birkaç (5)	90	56,07	25,968			

* p <.05

Tablo 7’de baba duygusal erişilebilirlik puanının baba ile görüşme sıklığı değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki anlamlı bulunmuştur (F=2,446, p<.05). Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacı ile LSD testi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar tabloda sunulmuştur. Tabloda görüldüğü üzere, LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın her gün görüşen kişiler lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 8. Algılanan Ebeveyn Biçimleri ölçeği alt boyutları puanlarının baba ile fiziksel mesafe değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları

	Gruplar	n	\bar{X}	ss	ANOVA		LSD Test
					F	p	
Reddedici	Aynı evde (1)	147	10,44	3,645			
	Aynı şehirde (2)	57	12,00	4,881	3,810	,023*	2>1 2>3
	Farklı şehirde (3)	127	10,35	3,951			
Aşırı Koruyucu	Aynı evde (1)	147	18,46	5,690			
	Aynı şehirde (2)	57	20,96	6,091	4,535	,011*	2>1 2>3-
	Farklı şehirde (3)	127	18,40	5,727			
Duygusal Sıcaklık	Aynı evde (1)	147	18,48	5,614			
	Aynı şehirde (2)	57	18,25	5,664	,052	,950	
	Farklı şehirde (3)	127	18,54	5,847			

* p <.05

Tablo 8’de görüldüğü üzere, algılanan ebeveyn biçimleri alt boyut puanlarının baba ile fiziksel mesafe değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark reddedici ($F=3,810$, $p<.05$), aşırı koruyucu ($F=4,535$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı bulunmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacı ile LSD testi kullanılmış ve elde edilen sonuçlar tabloda sunulmuştur. Tabloda görüldüğü üzere, LSD testi sonucunda söz konusu farklılığın aynı şehirde yaşayan kişiler lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Tablo 9. Baba Duygusal Erişilebilirlik toplam puanlarının baba ile fiziksel mesafe değişkenine, göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan ANOVA ve LSD testi sonuçları

	Gruplar	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	ANOVA		LSD Test
					<i>F</i>	<i>p</i>	
Baba	Aynı evde (1)	147	61,93	23,014			
Duygusal	Aynı şehirde (2)	57	59,82	23,415	,610	,544	-
Erişilebilirlik	Farklı şehirde (3)	127	63,79	23,044			

Tablo 9’da görüldüğü üzere, baba duygusal erişilebilirlik puanının baba ile fiziksel mesafe değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=0,610$, $p>.05$).

Tablo 10. Algılanan Ebeveynlik Biçimleri alt boyut puanlarının görüşme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları

	Kategori	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>t</i>	t-test	
						<i>sd</i>	<i>p</i>
Reddedici	İkili talep	240	10,04	3,543	-4,478	348	,000***
	Aile ortamı	110	12,07	4,694			
Aşırı koruyucu	İkili talep	240	19,01	5,510	,508	348	,612
	Aile ortamı	110	18,67	6,403			
Duygusal Sıcaklık	İkili talep	240	20,08	5,085	8,230	348	,000***
	Aile ortamı	110	15,10	5,595			

** $p < .01$ *** $p < .001$

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene’s testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tablo 10' da görüldüğü üzere, algılanan ebeveyn biçimleri ölçeği alt boyutları puanlarının görüşme şekli değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark reddedici ($t=-4.478$, $p<.001$) ve duygusal sıcaklık ($t=8.230$, $p<.001$) alt boyutlarında anlamlı bulunmuştur. Ortaya çıkan anlamlı farklılık reddedici ebeveyn biçimi alt boyutunda aile ortamında görüşenler lehineyken, duygusal sıcaklık ve toplam puanda karşılıklı taleple bir araya gelen baba-kızlar lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Baba Duygusal Erişilebilirlik toplam puanlarının görüşme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları

	Kategori	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	t-test		
					<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Baba	İkili talep	240	69,75	19,858	10,264	348	,000***
Duygusal Erişilebilirlik	Aile ortamı	110	45,60	21,656			

*** $p < .001$

Aritmetik ortalamalar arasındaki farkın test edilmesinden önce Levene's testi ile iki dağılımın varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından ortalamalar arasındaki farkın test edilmesi işlemlerine geçilmiştir.

Tablo 11'de görüldüğü üzere, baba duygusal erişilebilirlik toplam puanlarının görüşme şekli değişkenine göre manidar bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda, kişilerin aritmetik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t=10,264$, $p<.001$). Ortaya çıkan farklılığın babası ile karşılıklı olarak görüşen kişiler lehine olduğu, bu kişilerde daha yüksek olduğu görülmektedir

3.2. Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Belirlemek İçin Yapılan Korelasyon Analizleri

Tablo 12. Algılanan Ebeveyn Biçimleri ile Duygusal Tepkisellik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçları

		Hassasiyet	Tepkisellik	Dayanıklılık	Duygusal Tepkisellik Toplam
Reddedici	r	,079	,303(***)	,247(***)	,246(***)
	p	,140	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350
Aşırı Koruyucu	r	,155(**)	,319(***)	,255(***)	,283(***)
	p	,004	,000	,000	,000
	n	350	350	350	350
Duygusal Sıcaklık	r	,110(*)	-,130(*)	-,030	-,030
	p	,040	,015	,581	,577
	n	350	350	350	350

* p < .05 ** p < .01 *** p < .001

Tablo 12’de görüldüğü üzere, Algılanan Ebeveyn Biçimleri ile Duygusal Tepkisellik alt boyutları arasındaki korelasyonu belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Analizi sonuçlarında, reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn biçimi ile duygusal tepkisellik ölçeği alt boyutları arasında alt puanları arasında pozitif ve yüksek bir ilişkiye ($r=,155$, $p < .01$ / $r=,319$, $p < .001$), duygusal sıcaklık ile tepkisellik arasında negatif ve yüksek bir ilişkiye ($r=-,130$, $p < .05$) rastlanmıştır.

Tablo 13. Algılanan Ebeveyn Biçimleri ile Dürtüsel Davranış arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçları

		Sıkışıklık	Tasarlama eksikliği	Acelecilik	Heyecan eksikliği	Dürtüsel Davranış Toplam
Reddedici	r	-,095	-,052	,276(***)	41	,098
	p	,076	,332	,000	450	,068
	n	350	350	350	50	350
Aşırı Koruyucu	r	,032	,058	,240(***)	096	,204(***)
	p	,548	,281	,000	074	,000
	n	350	350	350	50	350
Duygusal Sıcaklık	r	,173(**)	,153(**)	-,062	113(*)	,161(**)
	p	,001	,004	,245	035	,003
	n	350	350	350	350	350

* p < .05 ** p < .01 *** p < .001

Tablo 13' de görüldüğü üzere, Algılanan Ebeveyn Biçimleri ile Dürtüsel Davranış alt boyutları arasındaki korelasyonu belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Analizi sonuçlarında, reddedici ve aşırı koruyucu ebeveyn biçimi ile acelecilik arasında pozitif ve yüksek bir ilişkiye ($r=,276$, $p < .001$ / $r=,240$, $p < .001$), duygusal sıcaklık ile sıkışıklık, tasarlama eksikliği, heyecan eksikliği arasında pozitif ve yüksek bir ilişkiye ($r=,173$, $p < .01$ / $r=,113$, $p < .05$), rastlanmıştır.

Tablo 14. Baba Duygusal Erişilebilirliği ile Duygusal Tepkisellik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonuçları

		Hassasiyet	Tepkisellik	Dayanıklılık	Duygusal Tepkisellik Toplam
Baba Duygusal Erişilebilirlik	r	,047	-,173(**)	-,088	-,091
	p	,386	,001	,099	,090
	n	350	350	350	350

* p < .05 ** p < .01 *** p < .001

Tablo 14'te görüldüğü üzere, Baba Duygusal Erişilebilirlik ile Duygusal Tepkisellik alt boyutları arasındaki korelasyonu belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Analizi sonuçlarında, duygusal erişilebilirlik

ile tepkisellik alt puanları arasında negatif ve yüksek bir ilişkiye rastlanmıştır ($r=-,173$, $p < .01$).

Tablo 15. Baba Duygusal Erişilebilirliği ile Dürtüsel Davranış alt boyutları arasındaki korelasyonu belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Analizi

		Sıkışıklık	Tasarlama eksikliği	Acelecilik	Heyecan eksikliği	Dürtüsel Davranış Toplam
Baba Duygusal Erişilebilirliği	r	,159(**)	,142(**)	-,121(*)	,060	,093
	P	,003	,008	,024	,265	,081
	n	350	350	350	350	350

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Tablo 15'te görüldüğü üzere, baba duygusal erişilebilirlik ölçeği ile Dürtüsel Davranış ölçeği alt boyutları arasındaki korelasyonu belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Analizi sonuçlarında, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile Dürtüsel Davranış ölçeği sıkışıklık ve tasarlama alt boyutları arasında pozitif ve yüksek bir ilişkiye ($r=,159$, $p < .01$, $r=,142$, $p < .01$), acelecilik alt boyutu arasında ise negatif ve yüksek bir ilişkiye rastlanmıştır ($r=-,121$, $p < .05$).

3.3. Değişkenler Arasındaki Yordama Gücünü Belirlemek İçin Yapılan Regresyon Analizleri

3.3.1. Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri toplam puanlarının Duygusal Tepkisellik toplam puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yapılan analiz sonucunda, Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri puanlarının Duygusal Tepkisellik puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucunda oluşturulan model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F:19,462$, $p < .001$). Ayrıca yapılan analiz sonucunda R^2 değeri 0,101 olarak belirlenmiştir. Bu durum duygusal tepkisellikteki değişimin %10'unun ebeveyn duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimlerindeki değişim tarafından açıklandığını göstermektedir.

Tablo 16. Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri alt boyut puanlarının Duygusal Tepkisellik toplam puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçlarına ilişkin Parametre tahminleri Tablosu

Model		Standart olmayan katsayılar		Standart Katsayılar		t	p
		B	Std. Hata	Beta			
1	Sabit	33,314	2,766			12,042	,000
	Baba Duygusal Erişilebilirlik	-,071	,022	-,170		-3,228	,001
	Algılanan Ebeveyn Biçimleri	,338	,057	,314		5,978	,000

a Bağımlı Değişken: Duygusal Tepkisellik

Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri puanlarının duygusal tepkisellik puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal regresyon Analizi Sonuçlarına göre değişkenlerin yordadığı görülmektedir. Formül aşağıda verilmiştir:

$$\text{Duygusal tepkisellik} = 33,314 + (-0,071) \times \text{baba duygusal erişilebilirlik} + (0,338) \times \text{algılanan ebeveyn tutumları}$$

Bu sonuçlara göre, baba duygusal erişilebilirlikteki 1 birim artış, duygusal tepkisellikte 0,071 düzeyinde düşüğe ve algılanan ebeveyn biçimlerindeki 1 birimlik artış duygusal tepkisellikte 0,338 düzeyinde artışa neden olacaktır.

3.3.2. Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimlerinin Alt Boyutları Puanlarının Dürtüsel Davranış toplam puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yapılan analiz sonucunda, Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimindeki puanlarının Dürtüsel Davranış puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucunda oluşturulan model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F:14,319, p<.001). Ayrıca yapılan analiz sonucunda R2 değeri 0,076 olarak belirlenmiştir. Bu durum Dürtüsel davranıştaki değişimin

%7,6'sının ebeveyn duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimlerindeki değişim tarafından açıklandığını göstermektedir

Tablo 17. Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri Alt Boyutları Puanları ile Dürtüsel Davranış toplam puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçlarına ilişkin Parametre tahminleri Tablosu

Model		Standart olmayan katsayılar		Standart Katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
1	Sabit	98,035	4,073		24,068	,000
	Baba Duygusal Erişilebilirlik	,016	,032	,026	,484	,628
	Algılanan Ebeveyn Biçimleri	,419	,083	,268	5,037	,000

a Bağımlı Değişken: Dürtüsel Davranış

Baba Duygusal Erişilebilirlik ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri dürtüsel davranış puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre algılanan ebeveyn biçimi değişkeninin yordadığı görülmektedir. Formül aşağıda verilmiştir:

Dürtüsel davranış = 98,035 + (0,016) x ebeveyn duygusal erişilebilirlik + (0,419) x algılanan ebeveyn biçimleri

Bu sonuçlara göre, baba duygusal erişilebilirlikteki 1 birim artış, dürtüsel davranışta 0,016 düzeyinde artışa ve algılanan ebeveyn tutumlarındaki 1 birimlik artış dürtüsel davranışta 0,419 düzeyinde artışa neden olacaktır.

IV. BÖLÜM

YORUM

Bu bölüm, araştırma amacıyla bağlantılı olarak oluşturulan araştırma sorularına ilişkin ortaya çıkan bulguların yorumlanmasını içermektedir.

4.1. Katılımcıların Babalarına Yönelik Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirlik Puanlarının, Katılımcıların Sosyo Demografik Özelliklerine Göre Farklılığına İlişkin Bulguların Yorumu

Bu bölümde katılımcıların babalarına yönelik algılanan ebeveynlik biçimleri ve baba duygusal erişilebilirlik puanlarının medeni durum, ebeveyn medeni durum, görüşme şekli, baba öğrenim düzeyi, baba ile görüşme sıklığı ve baba ile fiziksel mesafe değişkenine göre farklılaşmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Sonuç olarak araştırmada, babalara yönelik algılanan ebeveynlik biçimlerinin hiçbir alt boyutunda katılımcıların medeni durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Fakat algılanan ebeveyn biçimlerinin duygusal sıcaklık faktöründe ebeveyn medeni durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, ebeveynleri bir arada olan katılımcıların boşanmış olanlara göre duygusal sıcaklık düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların babalarına duygusal erişilebilirlik düzeylerinin medeni durumlarına göre farklılaşmadığı fakat ebeveyn medeni durumuna göre farklılaştığı, ebeveynleri bir arada olanların boşanmış olanlara göre babaya duygusal erişilebilirlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Algılanan ebeveynlik biçiminin reddedici ve duygusal sıcaklık faktörlerinde görüşme şekilleri bakımından farklılık olduğu saptanmıştır. Buna göre babaları ile yalnızca aile ortamında görüşen katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimleri ikili talep şeklinde görüşenlere göre daha reddeci yöndedir. Ayrıca, babaları ile ikili talep doğrultusunda görüşen katılımcıların aile ortamında görüşenlere göre algılanan ebeveynlik biçimi duygusal sıcaklık puanı daha yüksektir.

Baba öğrenim düzeyi incelendiğinde ise algılanan ebeveyn biçimlerinin reddedicilik ve duygusal sıcaklık alt boyutlarında baba öğrenim düzeyine göre farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre algılanan ebeveyn biçiminin reddedicilik puanı babaların öğrenim düzeyi arttıkça azalmaktadır. Duygusal sıcaklık biçimi ise öğrenim düzeyi arttıkça artmaktadır denebilir.

Algılanan ebeveyn biçimi alt boyutlarında baba ile görüşme sıklığına ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Baba ile fiziksel mesafe değişkenine bakıldığında reddedici ve aşırı koruyucu ebeveynlik alt boyutlarında anlamlı farklar elde edilmiştir. Buna göre babaları ile aynı şehirde yaşayan katılımcıların aynı evde ve farklı şehirlerde yaşayan katılımcılara göre algılanan ebeveyn biçiminin reddedicilik alt boyutunda daha yüksek olduğu, yine aynı şehirde yaşayanların aşırı koruyucu puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte çalışmada baba ile kız arasındaki fiziksel mesafenin ise duygusal erişilebilirlik açısından anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır.

Ayrıca babaları ile ikili talep şeklinde görüşen katılımcıların aile ortamında görüşen katılımcılara göre baba duygusal erişilebilirlik puanlarının yüksek olduğu, baba eğitim düzeyine göre de baba duygusal erişilebilirlik düzeyinin farklılaştığı, baba öğrenim düzeyi arttıkça baba duygusal erişilebilirliğin arttığı tespit edilmiştir. Görüşme sıklığı bakımından ise babaları ile daha sık görüşen katılımcıların baba duygusal erişilebilirlik düzeyinin daha az görüşenlere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Wallerstein ve Kelly (1980), California, Marin County'deki 131 çocuktan oluşan boşanma çalışmalarında, çocukların yaşadıkları seviyeye göre uyumluluk düzeylerinde farklılık gösterdiklerini, ancak hepsinin özel uyum sorunu yaşadıklarını bulmuşlardır. Longfellow (1979), boşanmanın çocuklar üzerindeki etkisini değerlendiren önemli bir araştırma yapmıştır. Sonuç olarak çalışmada boşanmanın çocuklara yönelik çok yönlü bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, çocuklarda boşanma hakkında ve boşanmanın ne olduğunu keşfetmeye yönelik aşağıdaki faktörlerin önemli olduğu sonucuna varılmıştır: boşanma, bekar annenin duygusal sağlığı ve ailenin karşılıklı ilişkilerinin kalitesi ve dış destekle örtüşen yaşam-olay değişiklikleridir. Longfellow ayrıca, herhangi bir yaş düzeyindeki bir çocuğun neler olup bittiğini özümsemesi ve anlamasının da önemli olduğunu söylemektedir. Dolayısıyla boşanmış ailelerde kız

çocuklarının yetişkinlik düzeylerinde algılanan duygusal sıcaklık düzeyinin düşük olması literatür ile paralel bir bulgudur.

Özdal ve Aral'a (2005) göre boşanmış ailelerde çocukların çeşitli duygu durum ve kaygı bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Literatürde kaygı ise tepkisellik ile ilişkilendirildiğinden (Hanımoğlu ve Akbaş, 2018) özellikle velayetin annede olduğu durumlarda çocuk baba tarafından terkedildiğini düşünmektedir. Dolayısıyla, babasından fiziksel olarak ayrı yetişen bir çocuğun literatürdeki bilgilere göre tepkisel davranışlarında bulunması beklenirken bu araştırma bahsedilen doğrultuda bulgulara rastlanamamıştır.

Baba ile kız çocuk ilişkisinde kız çocuğunun gerek çocukluk gerekse yetişkinlik dönemindeki sosyal yaşamı için önemi oldukça fazladır (Coltrane, 1990). Dolayısıyla çocuğun erişkinlik döneminde daha olumlu yaşam özelliklerine sahip olmasında babanın rolü oldukça fazladır (Nettle, 2008). Bu açıdan bakıldığında baba ile kız çocuğun aralarındaki etkileşimin yetişkinlik döneminde de ihtiyaç duyulan şekilde ve sıklıkta olması gerekmektedir. Bir başka deyimle, baba ile görüşme sıklığı ve görüşme şekli ebeveynin duygusal olarak erişilebilir olması durumu ile bağlantılıdır. Kız çocukları özellikle ergenlik döneminde bir erkek modeli olarak birincil kaynak olan baba figürünü yaşamlarında görmeye ihtiyaç duymaktadır. Babanın aile içinde fiziksel ve psikolojik olarak erişilebilir olması bu dönemde kız çocuklarının öz güvenlerinin daha yüksek olmasına ve cinsel kimlik arayışlarına yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte, bu kız çocuklarının karşı cinsle ve hemcinsleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak sağlamaktadır (Chapman and Campbell, 2003)

Babaları ile daha sık görüşen katılımcıların ebeveyn duygusal erişilebilirlik düzeyinin daha az görüşenlere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elrod ve Crase (1980) çalışmalarında babaların kız çocukları ile erkek çocuklarına göre daha az vakit geçirdiğini ve bu kız çocuklarının erkeklere göre daha düşük bir öz güvene sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma da baba ve kız çocuğun görüşme sıklığının duygusal erişilebilirlik üzerindeki etkisine kaynak oluşturmaktadır.

Appleton (1981), 10 yıllık zaman aralıkları kullanarak baba-kız çocuk ilişkisi üzerine bir modelleme yapmış ve bunun yaşam boyu süregelen ve değişen bir yapıya

sahip olduğunu öne sürmüştür. Vaha (oasis) aşamasının kız çocuğunun çocukluk yıllarına babanın ise otuzlu yaşlarına, çatışma aşamasının kız çocuğunun ergenlik babanın ise orta yaş dönemine, ayrılma aşamasının ise yetişkin kadın ve ellili yaşlarda babasının olduğu döneme denk geldiğini belirtmektedir. Appleton'un bu modeli, baba-kız çocuk ilişkisini bu yaş ayrımlarına bağlı olarak değiştiğini ve yaşam boyu her ikisinin de işleyişinde önemli ölçüde etkili olduğunu göstermektedir. Fields (1983), benzer şekilde bu ilişkiyi 3 aşamaya bölmüştür: aşk ilişkisi, berbat ergenlik ve karşılıklı yumuşama.

Baba ve yetişkin kız çocuklarıyla ile yapılan bir çalışmada baba ile yetişkin kız çocuklarının görüşme sıklığı ve görüşme nedenleri incelenmiştir. Genel olarak çalışma sonuçları baba ile kız çocuklarının cevaplarında tutarsızlıklar ortaya çıkarmıştır. Yetişkin kız çocukları babalarının onları babalarının kız çocuklarını arama sıklığı ile ilgili verdiği yanıtlardan daha yüksek frekansta aradıklarını belirtmiştir. Aynı şekilde kız çocukları babalarının düşündüğünden daha sık babalarını aradığını ifade etmiştir (Roiter-Eash, 1998). Bu çalışmada da görüldüğü gibi frekans sayısındaki bu ikililik baba ve yetişkin kız çocuğunun birbirlerine ihtiyaç duyma durumuna göre değişmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmalar göstermektedir ki babanın aile katılımı çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir. Burada vurgulanan nokta babaların çocukları ile 24 saat boyunca değil, nitelikli zaman geçirmesidir. Günümüzde yoğun bir iş temposu altında çalışan babaların çocukları ile geçirdikleri zaman haftasonu ile sınırlı kalmaktadır. Düşük öğrenim düzeyine sahip babaların iş ve özel hayatın stresinden arınmış kaliteli zaman bulamamalarından dolayı çocuklarına olan duygusal erişilebilirliklerinin az olduğu ortaya çıkmıştır (Geyimci, 2014). Dolayısıyla bu durum, yoğun iş temposu altında çalışan işçi babaların çocukları ile yeteri kadar kaliteli vakit geçiremedikleri için baba duygusal erişilebilirlik düzeylerinin düşük olması ile sonuçlanmaktadır.

Genel olarak incelendiğinde, yalnızca ebeveynin çocuk için duygusal erişilebilirliği baba-kız ilişkisinde önemli değildir, çocuğun da ebeveyn için duygusal olarak erişilebilir olması bu ilişkinin kurulması bakımından önemlidir. Kız çocuğunun da ebeveynin nasıl hissettiğini bilmesi, ebeveyne geribildirimini vermesi, ebeveynin iletişimini ihtiyacını karşılama, ebeveyni takdir etme ve ebeveyn ile zaman geçirmesi

gerekmektedir (Biringen, Vliegen, Closson ve Easterbrooks, 2014). Yeterince iyi koşullarda, çocuğun ebeveyne duyduğu duygusal uygunluk, çeşitli, ilginç, dinamik ve tatmin edici bir karşılıklı alışverişi mümkün kılar. Duygusal değişimin karşılıklılığı, çocuğun ebeveyninin sevgisinin ve bakımının çocuk tarafından alındığını doğrular.

Dolayısıyla bu bilgiler incelendiğinde babanın duygusal erişilebilir algısının kız çocuğunda oluşabilmesi için baba ile olan görüşme sıklığı ve görüşme şeklinin bu karşılıklı ilişkide oldukça önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2. Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Biçiminin Reddedicilik, Aşırı Koruyuculuk ve Duygusal Sıcaklık Alt Boyutları İle Duygusal Tepkiselliğin Hassasiyet, Tepkisellik Ve Dayanıklılık Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu

Araştırma sonucunda algılanan ebeveyn biçimi alt boyutları puanı ile duygusal tepkisellik puanı toplamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki ortaya çıkmıştır.

Her iki değişkenin de alt boyutları incelendiğinde; algılanan ebeveyn biçimlerinden reddeciliğin, duygusal tepkisellikten, tepkisellik ve dayanıklılık alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir ilişkide olduğu, aşırı koruyuculuğun ise duygusal tepkiselliğin, hassasiyet, tepkisellik ve dayanıklılık olmak üzere tüm boyutlarıyla pozitif bir ilişkide olduğu, duygusal sıcaklığın ise duygusal tepkiselliğin hassasiyet alt boyutu ile pozitif, tepkisellik ile negatif bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır.

Hassasiyet, bir bireyin geniş bir uyarıcı dizisine olan duyarlılığına, tepkisellik uyarıcı dizisine verdiği duygu yoğunluğuna, dayanıklılık ise uzun bir süre boyunca duyguları deneyimlediği ölçüye karşılık gelmektedir (Nock, Wedig, Holmberg ve Hooley, 2008). Bu araştırma kapsamında yapılan analizlerde, babalarını reddedici olarak algılayan kadınların duygusal olarak daha fazla tepkisel ve dayanıklı olabileceği ortaya çıkmışken, babalarını duygusal olarak sıcak algılayan kadınların daha fazla duygusal olarak hassas, daha az tepkisel olabileceği ortaya çıkmıştır.

Önceki çalışmalarda özerkliğe saygı gösteren ve daha yüksek bilişsel uyarılmaya dikkat eden babaların çocuklarının iradelerinin (agency) düşmanca davranan ve çocuklarına karşı davranışlarında düşmanlık sergileyen babalara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Bradley, Pennar ve Iida, 2015). Bu anlamda çalışmanın bu sonucu literatürdeki bilgilere de dayanarak beklendiği yönde çıkmıştır. Buna ek olarak aynı çalışmada babanın çocuğa karşı tutumu ve çocuğun özerkliği arasındaki ilişkinin yaşa bağlı olarak değişimi incelenmiş ve çocuğun yaşı arttıkça bu ilişki düzeyinin düştüğü gözlemlenmiştir. Bu durum özellikle anne-çocuk ilişkisi bağlamında kıyaslandığında, ilişki düzeyindeki yaşa bağlı bu düşüşün annelere göre daha dramatik olduğu göze çarpmaktadır.

Aksi yönde, katılımcı bir aile modelinde, babanın çocuğun bakımına ve ihtiyaçlarına cevap verdiği ailelerde yetişen çocuklarda olumlu kendini düzenleme becerisi ve özyeterlilik düzeyi yüksek olduğundan (Buri, Louiselle, Misukanis ve Mueller, 1988) bu çocukların tepkisel davranışlarında azalmalar olduğu ve bu konuda yetişkinlik dönemlerinde de tepki kontrol mekanizmalarının gelişmiş olduğu düşünülmektedir.

Tessman (1982: s. 220-237), babaların kız çocuklarının çocuksu heyecanlarını nihayi inisiyatife dönüştürmelerinde önemli rol oynadığını vurgulamaktadır. Tessman, bu anlamda babanın mevcudiyetinde iki tür heyecanın geliştiğini belirtmektedir: emek gösterme heyecanı ve erotik heyecan. Emek gösterme heyecanın iki yaşında çocuk ilk özerkliğini kazanma çabasına girdiğinde, erotik heyecanın ise Odipal dönemde ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu heyecanın kontrolü ise baba-kız ilişkisi çerçevesinde şekillenmektedir.

Bion,W.R (1959),Oidipus evresinde memeden ziyade arzulanan nesnelere diğerinin ise baba olduğunu belirtmiştir.Eğer baba ve kız çocuk bu evreyi sağlıklı geçirmez ise ,kız çocuğu babasını reddedici olarak algılasa kız çocuğunda oidipus nitelikli arzular bastırılmış olur ve kız çocuğun düşünmesinde ve ruhsal gelişimi etkilendiğini belirtmektedir.Bu durumun ise yetişkinlik dönemindeki kadınlarda duygularını belli etmekte zorlanma olarak ortaya çıktığı saptanmıştır.

Yine çocukluk döneminde baba yoksunluğu yaşayan veya destekleyici baba kız ilişkisi olmayan kız çocukları babalarının olumlu davranışlarını gözlemleyemedikleri için yetişkinlik döneminde özellikle karşı cins ilişkilerinde duygu yönetimi, tepkisellik ve ikili iletişim konusunda zorluk yaşamaktadırlar (Güngörmüş, 1992, s.246).

Davranışsal olarak veya psikolojik olarak çocuklarını kontrol altında tutmak isteyen aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda ise çocukta genel olarak davranışsal ve gelişimsel sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu tutum karşısında çocukta gerek çocukluk gerekse yetişkinlik yaşamında duygusal tepkiselliğin tüm boyutlarında bozulmalar görülecektir (Sümer, Gündoğdu ve Helvacı, 2010).

4.3. Katılımcıların Algılanan Ebeveynlik Biçiminin Reddedicilik, Aşırı Koruyuculuk Ve Duygusal Sıcaklık Alt Boyutları İle Dürtüsellik Sıkışıklık, Tasarlama Eksikliği, Sebatsızlık Ve Heyecan Arayışları Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu

Çalışma sonucunda, algılanan ebeveyn biçimi alt boyutları puanı ile dürtüsel davranış toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki ortaya çıkmıştır.

Her iki değişkenin de alt boyutları incelendiğinde; algılanan ebeveyn biçimlerinden reddecilik ve aşırı koruyuculuğun dürtüsel davranıştan acelecilik ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki içindedir. Algılanan ebeveyn biçiminden duygusal sıcaklığın ise sıkışıklık, tasarlama eksikliği ve heyecan eksikliği ile pozitif bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Acelecilik, ilgisizlik veya yorgunluğa rağmen zor veya sıkıcı görevlerde dikkati sürdürme yeteneğini, tasarlama eksikliği, yani anın telaşı ile hareket ederek, sonuçları göz ardı ederek davranmayı, heyecan eksikliği, heyecan verici ve riskli davranışlar için bir tercihi temsil etmektedir (Magid ve Colder, 2007). Bu araştırma da göstermiştir ki babalarını reddedici veya aşırı koruyucu olarak algılayan kadınların aceleci davranma olasılığı daha yüksekken, babasını duygusal olarak sıcak algılayan kadınların tasarlama ve heyecan eksikliği yaşamaları olasıdır.

Çalışmalar göstermektedir ki babalarını destekleyici (task-oriented) gören kızların kendilerine olan özgüvenleri daha yüksekken, babalarını sadece bakım veren veya maddi destek veren kişi olarak gören kız çocukları ise daha korkulu, hassas ve çekingen davranışlar sergilemektedir (Roiter-Eash, 1998).

Babalarını sadece bakım veren veya maddi destek sağlayan bir imaj olarak gören kız çocuklarının yetişkinlik dönemlerinde de kendine olan güvenlerinin az olması, itaatkar olması gibi durumlara yol açtığı bilinmektedir (Roiter-Eash, 1998). Dolayısıyla reddedici durumda ve bunun tam tersi durum olan aşırı koruyuculuk durumunda kız çocuklarının problem çözme mekanizmaları ve tepkilerinde bozukluklar ortaya çıkması beklenmektedir. Araştırmanın bu sonucu, bu bağlamda literatür ile paraleldir denebilir.

Algılanan ebeveyn biçiminden duygusal sıcaklığın ise sıkışıklık, tasarlama eksikliği ve heyecan eksikliği ile pozitif bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır. Pruett (1989: s.389-405), kızının günlük bakımına yönelik baba katılımının kız çocuklarının ilerleyen yaşlarda daha adaptif davranışlar edinmesine ve daha yüksek düzeyde öz güven sahibi olmasına sağladığını ortaya çıkarmıştır.

Algılanan ebeveyn biçimlerinden reddedcilik ve aşırı koruyuculuk olmak üzere iki negatif boyutunun acelecilik ile pozitif bir ilişkide olduğunu gösteren bulgular literatürdeki çalışmalarla paralel yöndedir. Araştırmalar göstermektedir ki fonksiyonel ebeveyn tutumu çocukların hem çocukluk dönemi hem de yetişkinlik dönemindeki bilişsel gelişimini etkilemektedir (Karakelle ve Şentürk, 2006).

Çocuklarına karşı düşmanlı olan ve çocuklarının özerkliğine saygı göstermeyen babaların çocuklarında negatif duygulanımın yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Bradley, Pennar ve Iida, 2015). Dolayısıyla babanın çocuk üzerindeki algısının reddedici veya aşırı koruyucu olduğu durumlarda çocuk, bilişsel gelişimin problem çözme, çıkarım yapma gibi üst-bilişsel görevlerini de yerine getiremeyeceği için etkili bir dürtüsel davranış mekanizmasına sahip olmayacaktır. Araştırma bulguları da göstermektedir ki babaların reddedici veya aşırı koruyucu olduğu durumlarda yetişkin kadınların yaşam olaylarında aceleci davranma eğilimi yüksektir.

Mükemmeliyetçiliğe sahip olan ebeveynler, kızları için yüksek beklentilerle dolu bir ortam yaratmaktadır (Flett, Hewitt, Oliver ve Macdonald, 2002). Her ne kadar ebeveynler beklentilerini karşıladıklarında kızları ödüllendiriyor olsa da, mükemmeliyetçi eğilimleri pekiştiren beklentileri yetersiz kaldığında kızları da ödüllendiremez, hatta cezalandıramazlar (Appleton, Hall & Hill, 2010). Ek olarak, psikodinamik bir bakış açısıyla, zorlayıcı ve eleştirel ebeveynler, kız çocuklarının anne baba bakım ve onayını kaybetme korkusuyla içselleştirici ebeveynlerin büyük beklentilerini içselleştirerek, kızlarda ağırlı ve olumsuz içe kapanmaların oluşmasına yol açmıştır (Blatt & Homann, 1992).

4.4. Katılımcıların Babalarına Yönelik Duygusal Erişilebilirlikleri İle Duygusal Tepkiselliğin Hassasiyet, Tepkisellik Ve Dayanıklılık Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu

Yapılan analiz sonucunda, baba duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimi alt boyutları puanlarının duygusal tepkisellik puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda oluşturulan model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu durum duygusal tepkisellikteki değişimin %10'unun baba duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimindeki değişim tarafından açıklandığını göstermektedir. Çalışma sonucunda, katılımcıların babalarına yönelik algıladıkları duygusal erişilebilirlikleri ile duygusal tepkiselliğin yalnızca tepkisellik boyutu ile arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Duygusal mevcudiyet, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin duygusal bir barometresidir ve olumlu duyguların yanı sıra, geniş bir negatif ve olumsuz duygu spektrumunu da kapsayan bir duygusal vurgudur (Emde and Easterbrooks, 1985: s. 79-101). Dolayısıyla duygusal erişilebilirlik çocukta bir takım olumlu durumlara yol açacağı gibi eksikliği noktasında da negatif sonuçlara yol açacaktır.

Duygusal tepkisellik, hassasiyet, tepkisellik ve dayanıklılık olmak üzere üç alt boyutta ele alınmaktadır. Hassasiyet, bir bireyin geniş bir uyarıcı dizisine olan duyarlılığına, tepkisellik uyarıcı dizisine verdiği duygu yoğunluğuna, dayanıklılık ise uzun bir süre boyunca duyguları deneyimlediği ölçüye karşılık gelmektedir (Nock,

Wedig, Holmberg ve Hooley, 2008). Babalarını duygusal olarak erişilebilir olarak algılayan yetişkin kadınların tepkisellik düzeyi, yani duygusal mekanizmayı uyandıran bir uyarıcı dizisine verdiği duygu yoğunluğu daha düşüktür. Bir başka deyişle babalarını duygusal olarak erişilebilir algılayan bu kişilerin, duygu yoğunluğunu sosyal yaşamda fonksiyonel düzeyde tutabildiği söylenebilir.

Babaların kızlarının başarısında ve onların bakımında katılımcı ve destekleyici olduğu durumlarda bu kız çocuklarında özgüven düzeyinin yüksek olduğu ve rekabette kendini rahat hissettiği bilinmektedir (Johnson and Ferguson, 1990). Dolayısıyla, duygusal olarak erişilebilir olan ve kızlarının gelişim evrelerinde onların yanında olan babaların kızlarının karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabildiği ve dolayısıyla olaylara salt tepkisel yaklaşmak yerine çıkarımlarla yaklaştığı söylenebilir. Ebeveynin erişilebilir olması çocuğun psikolojik olarak kendini güvende hissetmesini sağlayacak ve dolayısıyla kendini/çevresini keşfetmesini kolaylaştıracaktır. Çevreye ve kendisine karşı hassas olan bir çocuk ise dürtülerini daha kolay kontrol edebilecek ve olaylara daha az tepkisel yaklaşacaktır. Bu noktada babanın çocuğun bakımında yalnızca fiziksel değil duygusal olarak da erişilebilir olması gerekmektedir (Biringen, 2000).

Duygusal olarak erişilebilir olamayan kayıp babalar, çocuklar daha küçükken (yaklaşık olarak doğumdan 10 yaşına kadar) ölüm, boşanma veya iş talepleri nedeniyle evden ayrılan babalardır (Amato, 1991). Bazı kızlarda, babaların yoklukları duygusal olarak değil mantık çerçevesinde rasyonelleştirilir. Kardeşler, büyükanne ve büyükbabalar ve geniş aile üyeleri bir destek ortamında etkileşime girerler (Amato ve Rivera, 1999; Marsiglio, Amato ve Lamb 2000). Bu desteğe rağmen bu tür kadınlar genel olarak karşı cinsle girdikleri ikili ilişkilerde karşı cinse karşı güven duymaz veya düşük seviyede güven duyar (Secunda, 1992).

Babasıyla güvenli, destekleyici, iletişimsel bir ilişkisi olan bir kız çocuğu, erkeklerle duygusal olarak samimi ve tatmin edici ilişkiler kurmayı ve sürdürmeyi daha başarılı bir şekilde gerçekleştirmektedir (Nielsen, 2014). Kolej yıllarında, bu kızların erkek arkadaşlarına, diğer kız arkadaşları ve erkek çocuklarına göre daha fazla rahat davrandığı ve desteklediği bilinmektedir (Black ve Schutte, 2006). Ayrıca babalarıyla iyi bir iletişimi olan kızların ilişkilerinde daha az endişeli ve daha az güvensiz olduğu tespit edilmiştir (Son, 2009). Bu kız çocukları genel olarak görünüşlerinden ve vücut

ağırlığından daha çok memnun olmakla birlikte bu durum erkek arkadaşlarıyla daha olumlu ilişkilerinin olduğunu göstermiştir.

Eğer çocuk bakımında baba katılımı yoksa ve baba duygusal olarak erişilebilir değilse, kız çocuklarının yetişkinlik döneminde duygularını ifade edemeyen içe kapanık bir kadın olma olasılığı yükselecektir. Yine kızlarının hayatta hatalarını deneyimlemesine fırsat vermeyen babaların kızları ise yetişkinlik döneminde hayatta tek başına ayakta durma konusunda sıkıntı yaşayacaklardır (Gaspard ve Walker, 2005).

Babanın aile hayatında duygusal olarak erişilebilir olması aynı zamanda kültürel farklılıklar kapsamında da ele alınmalıdır. Aile hayatında babanın rolü kültürden kültüre değişebileceği gibi duygusal olarak erişilebilir olması durumu da kültürden etkilenecektir. Ülkemizde baba işlevi ve rolünü inceleyen bir araştırmada katılımcıların babaları ile aralarında iletişimsizlik olduğunu ifade ettikleri ve bu durumun ataerkil aile yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir bu durum ise iletişimsizlik, beraberinde çocuğa yöneltilmiş duygusal yoksunluğu da getirmektedir (Ertüzün, 2014: 10-65).

4.5. Katılımcıların Babalarına Yönelik Duygusal Erişilebilirlikleri İle Dürtüsellüğün Sıkışıklık, Tasarlama Eksikliği, Sebatsızlık Ve Heyecan Arayışı Alt Boyutları Arasındaki İlişisine Dair Bulguların Yorumu

Ayrıca yapılan analiz sonucunda baba duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimi alt boyutları puanlarının dürtüsel davranış puanlarını yordama düzeyini belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda oluşturulan model istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu durum dürtüsel davranıştaki değişimin %7,6'sının baba duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimindeki değişim tarafından açıklandığını göstermektedir.

Çalışma sonucunda, katılımcıların babalarına yönelik algıladıkları duygusal erişilebilirlikleri ile dürtüsel davranışın sıkışıklık, tasarlama eksikliği ve acelecilik alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal erişilebilirlik ve sıkışıklık, tasarlama eksikliği arasında pozitif, acelecilik ile ise anlamlı

negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Heyecan eksikliği ile duygusal erişilebilirlik arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Dürtüsel davranış sıkışıklık, tasarlama eksikliği, acelecilik ve heyecan eksikliği olmak üzere dört alt boyuta ayrılmıştır. Sıkışıklık, dürtüsellüğün olumsuz boyutunu temsil eder ve duygusal sıkıntıyı hafifletmek için dürtüsel davranışı yansıtmaktadır. Tasarlama eksikliği, dürtüsellüğün en yaygın tanımını yansıtmaktadır, yani anın telaşı ile hareket ederek, sonuçları göz ardı ederek davranmayı temsil etmektedir. Acelecilik, ilgisizlik veya yorgunluğa rağmen zor veya sıkıcı görevlerde dikkati sürdürme yeteneğini yansıtmaktadır. Dördüncü faktör, heyecan eksikliği, heyecan verici ve riskli davranışlar için bir tercihi yansıtmaktadır (Magid ve Colder, 2007). Bu doğrultuda, babalarını duygusal olarak erişilebilir algılayan kadınların tasarlama eksikliği, yani plansızca hareket etme ve sıkışıklık, yani duygusal sıkıntıyı hafifletmek için sergilediği dürtüsel davranışlar sergileme olasılığı yüksektir. Bunun aksine babasını duygusal olarak erişilebilir algılayan kadınlarda aceleci olma halinin daha düşük olduğu söylenebilir.

Psikanalitik kuramda babanın işlevi ve mevcudiyetinin önemi hakkında oldukça fazla çalışma mevcuttur. Freud'un kuramında, babanın ruhsallığın oluşumundaki rolü Oidipus süreci çerçevesinde ele alınır. Freud'a göre baba, hem annenin zihindeki temsiliyle simgesel düzeyde hem de fiziksel varlığıyla dış gerçeklik düzeyinde, başından itibaren bebeğin yaşamında ve ruhsal gelişiminde etkin bir şekilde var olduğunu göstermektedir. Freud'a göre babanın varlığı, çocuğun dürtü kontrolünü sağlayan simgesel referansları oluşturmasında ve gerektiğinde o referanslara başvurmasında önemli bir rol oynamaktadır. Baba ilişkisi üst benliğin gelişmesi ve dolayısıyla dürtüleri kontrol etmeyi sağlamayı, ahlaki değerleri içselleştirmeyi kolaylaştırmaktadır (Ertüzün, 2014: 10-65).

Diğer psikanalitik kuramcılardan Lacan, babanın varlığını simgesel düzeyde ele alırken Winnicot ve Bion babanın erken evrelerdeki işlevini anne işlevinden ayırt etmemektedir. Winnicot özellikle çocuğun zarar görebileceği boyuttaki dürtüsellüğünün kontrol edilmesinde babanın işlevi üzerinde durmuştur. Ona göre baba anneyi ve çocuğu koruyup kollayan kişi göreviyle, çocuğa da kurallar koymaktadır ve bu kurallar çocuğun dürtüsellüğünü yıkıcı olmayan düzeyde tutmasını sağlamaktadır. Winnicot,

babanın aileyi bir arada tutan bir iskelet yapısı olduğunu belirtmektedir (Ertüzün, 2014: 10-65).

Çocukluk döneminde kız çocuğunun babaya duygusal olarak erişilebilir olmasının önemi büyüktür. Kız çocuğunun becerilerini destekleyen, kızının yeni durumlar deneyimlemesine yol açan babaların kızların bilişsel gelişimine katkıları büyüktür. Aynı zamanda duygu kontrolü yapabilen, akademik ve mesleki başarısı yüksek yetişkin kadın bireyler olurlar (Büyükkucak, 2015).

Çocuğun stres altında olup olmadığından bağımsız olarak ebeveynin duygusal olarak erişilebilir olmasının önemi alanyazısında vurgulanmaktadır. Özellikle ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir olması ebeveynlerin hem olumlu hem de olumsuz bir dizi çocuk davranışını destekledikleri ve kabul ettikleri zaman açıktır (Easterbrooks and Biringen, 2000). Böylelikle, ebeveynlerin duygusal mevcudiyetleri, sadece çocukların stresli zamanlarında değil, çocuk farklı duyguları yaşarken de ortaya çıkabilir (Lum and Phares, 2005). Duygusal erişilebilirliğin çocuğun dünyasındaki önemini belirtmek için yapılan çalışmalarda benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Lee ve Gotlib (1991) ebeveynin duygusal olarak erişilebilir olmadığı durumlarda çocuğun uyumsuz işlevsellik ile ilişkili bir dizi risk faktörünün merkezinde olduğunu iddia etmişlerdir.

İlk yıllarından yetişkinlik dönemine kadar aile içinde babaları ile iletişim kurarken onları duygusal olarak erişilebilir veya duygusal olarak uzak hisseden kız çocuklarında hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemlerinde literatürde yer alan bilgiler doğrultusunda bazı davranışsal ve duygusal bozukluk riski altında olduğu söylenebilir. Maine (2004), baba-kız ilişkilerinin kadınların depresyon gibi duygu durum bozukluğu veya çeşitli dürtü kontrol problemlerinden dolayı yemek bozukluğu gibi patolojiler geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir.

Ayrıca babası ve kız çocuk ilişkisinin niteliği kadınların kortizol seviyesindeki değişikliklere sebep olduğu bilinmektedir bu yüzden iyi bir baba-kız iletişiminin olmadığı durumlarda anormal kortizol seviyeleri olan bu kadınlar alkolizm, somatik semptomlar gibi geniş yelpazede fiziksel ve davranışsal risk altındadır (Byrd, Auer, Grander ve Massey, 2012). Bu araştırma doğrultusunda da görülmektedir ki yetişkin

kadınların babasını duygusal olarak erişilebilir algılama düzeyleri arttıkça olaylara daha az aceleci yaklaşmaktadır.

Araştırmalara göre baba yoksunluğunu 5 yaşından önce yaşayan çocuklarda olumsuz davranışlar daha sık görülmektedir. Erken yaşta baba yoksunluğu yaşayan özellikle kız çocuklarının yetişkinlik döneminde saldırganlık, öfke gibi olumsuz duyguları daha çok yaşadığı aynı zamanda ani davranışlarda bulunma ve bağımlı davranışlarda bulunma olasılıkları arttığı bilinmektedir (Temel ve Aksoy, 2001, s.40-81).

Sonuç olarak bu araştırmada da ortaya konmaktadır ki algılanan ebeveyn biçimi ve babaya duygusal erişilebilirlik, yetişkin kadınların dürtüsel davranış ve duygusal tepkisellik durumları üzerinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bununla ilgili olarak Lamb (1977), babanın varlığının ve destekleyici olmasının çocuğun ileriki yaş dönemlerinde zihinsel ve sosyal olarak oldukça destekleyici bir yeri olduğunu vurgulamıştır. Aynı şekilde erken dönemde kurulan iyi bir baba çocuk ilişkisinin çocukların ilerleyen yaşlarda kendine güvenmelerinde, sorunları etkili bir şekilde çözmelerinde (Lamb, Pleck ve Levine, 1977) önemli bir rol oynadığından bu yetişkin kadınların da sağlıklı bir baba kız ilişkisi sonucunda dürtüsel davranışlarında ve duygusal tepkiselliğinde olumlu yönde farklılık olması bilinen bir durumdur.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

1. Algılanan ebeveynlik biçiminin duygusal sıcaklık alt boyutunda ebeveyn medeni durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, ebeveynleri bir arada olan katılımcıların boşanmış olanlara göre duygusal sıcaklık düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ebeveyn medeni durumu evli olan kadınların boşanmış olanlara göre babaya duygusal erişilebilirlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
2. Babaları ile yalnızca aile ortamında görüşen katılımcıların algılanan ebeveynlik biçimi ikili talep şeklinde görüşenlere göre daha reddedici yöndedir. Babaları ile ikili talep doğrultusunda görüşen katılımcıların aile ortamında görüşenlere göre algılanan ebeveynlik biçimi duygusal sıcaklık puanı daha yüksektir.
3. Algılanan ebeveyn biçiminin reddedicilik puanı babaların öğrenim düzeyi arttıkça azalmaktadır. Duygusal sıcaklık biçimi ise öğrenim düzeyi arttıkça artmaktadır denebilir.
4. Baba ile fiziksel mesafe değişkenine bakıldığında reddedici ve aşırı koruyucu ebeveynlik alt boyutlarında anlamlı farklar elde edilmiştir. Buna göre babaları ile aynı şehirde yaşayan katılımcıların aynı evde ve farklı şehirlerde yaşayan katılımcılara göre algılanan ebeveyn reddedici biçiminin daha yüksek olduğu, yine aynı şehirde yaşayanların aşırı koruyucu alt boyutun daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Baba ile kız arasındaki fiziksel mesafenin duygusal erişilebilirlik açısından anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır.
5. Babaları ile ikili talep şeklinde görüşen katılımcıların aile ortamında görüşen katılımcılara göre duygusal erişilebilirlik puanlarının yüksek olduğu, baba eğitim düzeyine göre de duygusal erişilebilirlik düzeyinin farklılaştığı, baba öğrenim düzeyi arttıkça duygusal erişilebilirliğin arttığı tespit edilmiştir. Babaları ile daha sık görüşen katılımcıların ebeveyn duygusal erişilebilirlik düzeyinin daha az görüşenlere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.
6. Algılanan ebeveyn biçimlerinden reddeciliğin, duygusal tepkisellikten tepkisellik ve dayanıklılık alt boyutları ile istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir ilişkide olduğu, algılanan ebeveyn biçimlerinden aşırı koruyuculuğun duygusal tepkiselliğin, hassasiyet, tepkisellik ve dayanıklılık olmak üzere tüm boyutlarıyla

pozitif bir ilişkide olduğu, algılanan ebeveyn biçimlerinden duygusal sıcaklığın ise duygusal tepkiselliğin hassasiyet alt boyutu ile pozitif, tepkisellik ile negatif bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır.

7. Algılanan ebeveyn biçimi toplam puanı ile dürtüsel davranış toplam puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir pozitif ilişki ortaya çıkmıştır. Algılanan ebeveyn biçimlerinden reddencilik ve aşırı koruyuculuğun dürtüsel davranıştan acelecilik ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki içindedir. Algılanan ebeveyn biçiminden duygusal sıcaklığın ise sıkışıklık, tasarlama eksikliği ve heyecan eksikliği ile pozitif bir ilişki içinde olduğu ortaya çıkmıştır.
8. Katılımcıların babalarına yönelik algıladıkları duygusal erişilebilirlikleri ile duygusal tepkiselliğin yalnızca tepkisellik alt boyutu ile arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Dürtüsel davranışın azim, tasarlama eksikliği ve acelecilik alt boyutları ile ebeveyn duygusal erişilebilirlik puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Ebeveyn duygusal erişilebilirlik ve sıkışıklık, tasarlama eksikliği arasında pozitif, acelecilik ile ise anlamlı negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Heyecan eksikliği ile duygusal erişilebilirlik arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
9. Duygusal tepkisellikteki değişimin %10'unun ebeveyn duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimindeki değişim tarafından açıklandığı ortaya çıkmıştır.
10. Dürtüsel davranıştaki değişimin %7,6'sının ebeveyn duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveyn biçimindeki değişim tarafından açıklandığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunabilir;

- Dürtüsel davranış değişkeninin araştırmaya dahil edilmesi açısından öncelikle kişinin herhangi bir psikopatolojik öyküsü olup olmadığı kontrol altına alınmalıdır. Bazı psikopatolojilerin dürtüsel davranışı araştırma kapsamında incelenen değişkenler dışında da ortaya çıkarabileceği bilinmektedir. Dolayısıyla böyle bir durum olup olmadığı çalışılabilir.
- Bu çalışmada kullanılan değişkenler sadece kadınlar için değil random örneklem ile de çalışılabilir.

- Ebeveyn medeni durumla ilgili araştırma sorularına çocuğun ilk yıllarından itibaren bakımının kim tarafından yapıldığı, boşanma sonrası hangi ebeveynle yaşadığı ve bu süreçte diğer ebeveynle ne sıklıkta görüştüğü de dahil edilerek çalışılmalıdır. Çünkü bu araştırma kapsamında ebeveyn medeni durum unsurları ile çalışılma yapılmış fakat boşanmış aile çocuğunun baba ile mi veya anne ile mi yaşadığı konusu araştırılmamıştır. Babası ile fiziksel ve duygusal olarak uzak büyümüş bir kız çocuğu için araştırma bulgularının daha farklı çıkacağı ön görülmektedir.
- Araştırma örnekleme belirlenirken katılımcıların hangi gelişim evresinde olduğu dikkate alınmalıdır. Bu çalışma kapsamında bilgi toplanan katılımcılar genel olarak erken yetişkinlik dönemindeki genç kadınlardan oluşmaktadır. Fakat ilerleyen çalışmalarda orta ve geç yetişkinlik döneminde kadınlar için araştırma bulgularının nasıl olacağı konusu araştırılabilir.
- Bu çalışmada algılanan ebeveyn biçimleri ölçeği ve baba duygusal erişilebilirlikölçeklerinin baba öğrenim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.Araştırma kapsamında çıkan bulgulara göre baba öğrenim düzeyi düşük olanların babalarını reddedici algıladıkları aynı zamanda baba duygusal erişilebilirlikleri azaldıkları saptanmıştır.Dolayısıyla düşük öğrenim düzeyine sahip babalar için baba destek kursları açılarak baba duygusal sıcaklığı ve baba duygusal erişilebilirlik artırılması önerilebilir.
- Bu çalışmada baba ile iletişim duygusal erişilebilirlik ve algılanan ebeveynlik biçimi bağlamında incelenmiştir. Fakat literatürde sıklıkla bağlanma şekillerinin çocukların üzerindeki etkisine değinilmektedir. Araştırma kapsamına genç kadınların bağlanma örüntüleri de eklenerek çalışılması önerilmektedir.
- Bu çalışma kapsamında algılanan ebeveyn babaya yönelik algılanan biçimiyle araştırılmıştır. Sıklıkla tartışılmaktadır ki ebeveynlerin çocuklara yönelik sergilediği ebeveynlik biçimi diğer ebeveynin ebeveynlik biçiminden de etkilenmektedir. Yalnızca babanın ebeveynlik biçimi ile dürtüsellik ve tepkisellik çalışmanın yanında bu çalışma kapsamına annenin de ebeveynlik biçimi eklenerek bir karşılaştırma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1927). *The practice and theory of individual psychology*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Adamsons, K., & Johnson, S. (2013). An updated and expanded meta-analysis of nonresident fathering and child well-being. *Journal of Family Psychology, 27*, 589–599. doi:10.1037/a0033786
- Adamsons, K., & Palkovitz, R. (2014). Theorizing about fathering: An introduction to the special issue. *Journal of Family Therapy & Review, 6*(4), 279–281. https://doi.org/10.1111/jftr.12053
- Ahrons, C., & Tanner, J. (2003). Adult children and their fathers: Relationship changes 20 years after parental divorce. *Family Relations, 52*, 340–351. doi:10.1111/j.1741-3729.2003.00340.x
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist, 44*, 709–716.
- Ainsworth, M. D., Blehar, M., Waters, E., ve Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Aktaş, M.A. (2005). *Ailelerle Çalışma, Aile Danışmanlığı El Kitabı*, T.C Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü,
- Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Albukrek, İ. (2002). Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan babanın çocuğuna karşı tutumu ile çocuğun benlik kavramı arasındaki ilişki. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi.
- Alibeyoğlu, T. (2009). *Baba Destek Programının (BADEP) Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Allgood, S., Beckett, T., & Peterson, C. (2012). The role of the father in psychological well being of young adult daughters. *North American Journal of Psychology, 33*, 15–26.
- Amato, P. R. (1991). Parental absence during childhood and depression in later life. *Sociological Quarterly, 32*, 543-556

Amato, P. R. (1994). Father-Child *Relations, Mother-Child Relations, and Offspring Psychological Well-Being In Early Adulthood*. *Journal of Marriage and the Family*, pp 1031-1042.

Amato, P. R., & Booth, A. (2001). The legacy of parents' marital discord: consequences for children's marital quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 627–638.

Amato, P. R., & Rivera, F. (1999). Parental involvement and children's behavior problems. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 375-384.

Antonucci T, Akiyama H, Takahashi K.(2004). Attachment and close relationships across the life span. *Attachment & Human Development*. 6(4):353–370. [PubMed: 15764124].

Aquilino WS. (1997). From adolescent to young adult: A prospective study of parent-child relations during the transition to adulthood. *Journal of Marriage and the Family*. 59:670–686.

Appleton, W. S. (1987). *Fathers and daughters: A father's powerful influence on a woman's life*. Berkley Publishing Group.

Arım, R. G., Dahinten, V. S., Marshall, S. K., & Shapka, J. D. (2011). An examination of the reciprocal relationships between adolescents' aggressive behaviours and their perceptions of parental nurturance. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 207–220.

Armsden. G. C. & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological wellbeing in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*. 16. (5), 427-454.

Arrindell, W. A., Sanavio, E., Aguilar, G., Sica, C., Hatzichristou, C., Eisemann, M., ... & Kállai, J. (1999). The development of a short form of the EMBU1: Its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary and Italy. *Personality and individual Differences*, 27(4), 613-628.

Astone, N. M., & McLanahan, S. S. 1991, "Family Structure, Parental Practices, and High School Completion" *American Sociological Review*, 56, 309-320.

Atmaca Koçak, A. (2004). Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu. İstanbul: AÇEV Yayınları.

Aviezera, O., Sagi-Schwartzb, A., Koren-Kariec, N. (2003). Ecological constraints on the formation of infant-mother attachment relations: When maternal sensitivity becomes ineffective. *Infant Behavior & Development*, 26, 285-299.

Aydın, B. (1997). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları.

Babore, A., Carlucci, L., Cataldi, F., Phares, V., & Trumello, C. (2017). Aggressive behaviour in adolescence: Links with self-esteem and parental emotional availability. *Social Development, 26*(4), 740-752.

Balat, G. U. (2010). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 32*(143).

Baldwin, M. W. (1992). Relational schemas and the processing of social information. *Psychological Bulletin, 112*, 461-484.

Barnas, M., Pollina, L., ve Cummings, E. M. (1991). Life-span Attachment: Relations Between Attachment and Socio-Emotional Functioning in Adults. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs(117)*, 175-202.

Barnow, S., Lucht, M., & Freyberger, H. J. (2005). Correlates of aggressive and delinquent conduct problems in adolescence. *Aggressive Behavior, 31*, 24-39.

Bartholomew , K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four Category Model . *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226-244.

Batıgün, A. D., & Şahin, N. H. (2003). Öfke, Dürtüsellik ve Problem Çözme Becerilerindeki Yetersizlik Gençlik İntiharlarının Habercisi Olabilir mi?. *Türk Psikoloji Dergisi, 18*(51), 37-52.

Becvar, D.S., Becvar R. J., (1982). *Systems Theory and Family Therapy*. London,

Benjamin, J. (1988). The bonds o f love: Psychoanalysis, feminism, and the problem of domination. NY: Pantheon Books.

Berg, J. M., Litzman, R. D., Bliwise, N. G., & Lilienfeld, S. O. (2015). Parsing the heterogeneity of impulsivity: A meta-analytic review of the behavioral implications of the UPPS for psychopathology. *Psychological Assessment, 27*(4), 1129.

Bi, B., Liu, W., Zhou, D., Fu, X., Qin, X., & Wu, J. (2017). Personality traits and suicide attempts with and without psychiatric disorders: analysis of impulsivity and neuroticism. *BMC psychiatry, 17*(1), 294.

Biller, HB.(1974). *Paternal deprivation*. Lexington, MA: Heath.

Biller, HB. (1993). *Fathers and families: Paternal factors in child development*. Westport, CT.

Bireda, A. D., & Pillay, J. (2018). Perceived parent-child communication and well-being among Ethiopian adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth, 23*(1), 109-117. <https://doi.org/10.1080/02673843.2017.1299016>

Biringen, Z. (2000). Emotional availability: conceptualization and research findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 104.

Biringen, Z., Derscheid, D., Vliegen, N., Closson, L., & Easterbrooks, M. A. (2014). Emotional availability (EA): Theoretical background, empirical research using the EA Scales, and clinical applications. *Developmental Review*, 34(2), 114-167.

Bion, W.R.(1959).Attacks on Linking.*Int.J.Psycho-Anal.*,40:308-315

Black, K., & Schutte, E. (2006). Recollections of being loved. *Journal of Family Issues*, 27, 1459–1480.

Bolat, K.Z. (2002). *Anne-baba saldırganlığı ile lise öğrencilerinin saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.*

Bornstein, M.C., Suwalsky, J.T.D., Breakstone, D.A. (2012). Emotional relationships between mothers and infants: Knowns, unknowns, and unknown unknowns. *Dev psychopathol.*, 24(1), 113-123.

Bosco, G.L., Renk, K., Dinger, T.M., Epstein, M.K., Phares, V.(2003). The connections between adolescents' perceptions of parents, parental psychological symptoms, and adolescent functioning. *Applied Developmental Psychology*, 24, 179 - 200.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Separation: anxiety and anger* (Cilt II). New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Loss, Sadness and Depression* (Cilt III). New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1982). *Attachment and Loss: Attachment* (2 b., Cilt I). New York: Persues Group Basic Books.

Bradley, R. H., Pennar, A., & Iida, M. (2015). Ebb and flow in parent-child interactions: shifts from early through middle childhood. *Parenting*, 15(4), 295-320.

Bringen, Z. (2000). Emotional availability: Conceptualization and research findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 104-114.

Bringen, Z., Easterbrooks, M., A. (2005). The emotional availability scales: methodological refinements of the construct and clinical implications related to gender and at-risk interactions. *Infant Mental Health Journal*, 26(4), 291-294.

Bronstein, P. E. and Cowan, C. P. E., *Fatherhood today: Men's changing role in the family*. John Wiley & Sons. 1988.

Buri, J. R., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M. and Mueller, R. A. (1988). Effects of Parental Authoritarianism and Authoritativeness on Self-Esteem” *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14(2), 271-282

Burke, R. J. & Weir, T. (1978). Benefits to adolescents of informal helping relationships with parents and peers'. *Psychological Reports*. 42. 1175-1184.

Buss, A. H., & Plomin, R. (1975). *A temperament theory of personality development*. Wiley-Interscience.

Büyükkucak (2015).*Güçlü Bir Kadın Olmak İçin Sağlıklı Baba Kız ilişkisi Gerekli*. Ocak17, tarihinde https://www.anneysen.com/makaleler/guclu-bir-kadin-olmak-icin-saglikli-bir-baba-kiz-iliskisi-gerekli_1818 adresinden alındı.

Byrd, J., Auer, B., Grander, D., & Massey, A. (2012). The father-daughter dance: relationship quality and daughters' stress response. *Journal of Family Psychology*, 26, 87–94.

Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127–136. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00126>.

Cambridge Dictionary. (2013). *Cambridge Dictionary Online*. Şubat 21, 2018 tarihinde <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/american-english/attachment?q=attachment> adresinden alındı.

Carol, J.R., Fairholme, C.P., Gallagher, M.W., Thompson-Hollands, J., Barlow, D.H. (2014). The effects of anxiety and depressive symptoms on daily positive emotion regulation. *J. Psychopathol. Behav. Assess.* 36 (2), 224–236.

Carver, C. S., Johnson, S. L., & Joormann, J. (2013). Major depressive disorder and impulsive reactivity to emotion: Toward a dual **process** view of *Journal of Clinical Psychology*, 52(3), 285-299.

Ceylan, N., M., G. (2017). *Romantik ilişkide; ilişkiye odaklanma, çatışma çözme tepkileri ve ilişkide affediciliğin algılanan ebeveynlik biçimi ve ebeyne duygusal erişilebilirlik açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Chamberlain, S.R., Sahakian, B.J. (2007). The neuropsychiatry of impulsivity. *Current Opinion in Psychiatry*. 20(3): 255-261.

Chapman, G. and Campbell, R. (2003). *Çocuklar için Beş Sevgi Dili* (Çeviri: P. Ozaner). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Chapman, A.L., Dixon-Gordon, K.L. & Walters, K.N., (2013). Borderline personality features moderate emotion reactivity and emotion regulation in response to a fear stressor. *J. Exp. Psychopathol.* 4 (5), 451–470.

- Claes, L., Smits, D. & Bijttebier, P. (2014). The Dutch version of the Emotion Reactivity Scale: validation and relation with various behaviors in a sample of high school students. *Eur. J. Psychol. Assess.* 30 (1), 73–79.
- Cloninger, C. R. (1987). A systematic method for clinical description and classification of personality variants: A proposal. *Archives of general psychiatry*, 44(6), 573-588.
- Collins, W. A., Haydon, K. C., & Hesemeyer, P. (2007). Relating relationships: development, expansion, and interrelations in relationship networks. *International Journal of Behavioral Development*, 31, 581–584.
- Coltrane, S. (1988). Father-child relationships and status of women. A cross-cultural study. *American Journal of Sociology*, 93(5), 1060-1095.
- Coltrane, S. (2004). *Fathering: Paradoxes, contradictions, and dilemmas*. In: Coleman, M.; Ganong, L., editors. *Handbook of contemporary families: Considering the past, contemplating the future*. Thousand Oaks, CA: Sage. p. 224-243.
- Coney, T. M ve Uhlenberg, P. (1990). The role of divorce in men's relations with their adult children after mid-life. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 677-688.
- Conger, R. D., & Melby, J. N. (2000). *The Iowa family interaction rating scales: Instrument summary*. In *Family observational coding systems* (pp. 49-74). Psychology Press.
- Conger, R. D., Cui, M., Bryant, C. M., & Elder, G. H. (2000). Competence in early adult romantic relationships: a developmental perspective on family influences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 224–237.
- Cook, B. G., Landrum, T. J., Tankersley, M., & Kauffman, J. M. (2003). Bringing research to bear on practice: Effecting evidence-based instruction for students with emotional or behavioral disorders. *Education and Treatment of Children*, 345-361.
- Corr, P.J. (2004). Reinforcement sensitivity theory and personality. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 28(3): 317-332.
- Corr, P.J., Perkins, A.M. (2006). The role of theory in the psychophysiology of personality: From Ivan Pavlov to Jeffrey Gray. *International Journal of Psychophysiology*. 62(3): 367-376.
- Corruble, E., Benyamina, A., Bayle, F., Falissard, B., & Hardy, P. (2003). Understanding impulsivity in severe depression? A psychometrical contribution. *Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry*, 27(5), 829-833.
- Coyle-Shepherd, D., & Newland, L. (2013). Mothers' and fathers' couple and family contextual influences, parent involvement, and school-age child attachment. *Early Child Development and Care*, 183, 553–569. doi:10.1080/03004430.2012.711599

Creamer, E., & Laughlin, A. (2005). Self-authorship and women's career decision making. *Journal of College Student Development*, 46, 13–27.

Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan insana*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Cüceloğlu, D. (1992). *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Cyders, M.A., Smith, G.T. (2008). Emotion-based dispositions to rash action: positive and negative urgency. *Psychol. Bull.* 134 (6), 807.

Çağdaş, A. (2002). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2010). *Anne-Baba Eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Dalley, J.W., Everitt, B.J., Robbins, T.W. (2011). Impulsivity, compulsivity, and top-down cognitive control. *Neuron*. 69(4): 680-694.

Danes, S., Frieman, B., & Kitzmann, K. (2006). Young adults' reports of parenting. *Journal of General Psychology*, 133, 5–18.

Daruna, J. H., Barnes, P. A., McCown, W. G., Johnson, J. L., & Shure, M. B. (1993). The impulsive client: theory, research and treatment. *A neurodevelopmental view of impulsivity*.

Day, R. D., & Padilla-Walker, L. M. (2009). Mother and father connectedness and involvement during early adolescence. *Journal of Family Psychology*, 23(6), 900–904. <https://doi.org/10.1037/a0016438>

De Wolff, M.S. ve Van Ijzendoorn, M.H. (1997). Sensitivity and attachment: a meta-analysis on parental antecedents of infant attachment. *Child Development*, 68(4), 571-91.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). *Motivation, personality, and development within embedded social contexts: An overview of self-determination theory*. In R. M. Ryan (Ed.). *Oxford handbook of human motivation* (pp. 85–107). Oxford: Oxford University Press.

Diamond, A., 2013. Executive functions. *Annu Rev. Psychol.* 64, 135–168.

Diehl M, Elnick AB, Bourbeau LS, Labouvie-Vief G. (1998). Adult attachment styles: Their relations to family context and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*. 74:1656– 1669. [PubMed: 9654764].

Dirik, P. G., Yorulmaz, P. O., & Karancı, P. A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Derg*, 26, 123-130.

Doherty, W. J., Kouneski, E. F., & Erickson, F. (1998). Responsible fathering: An overview and conceptual framework. *Journal of Marriage and the Family*, 60, 277-292.

Dowling, S. (2003). Book reviews: Mind And Its Development. *Journal of The American Psychoanalytic Association*, 51 (3), 1034-1043.

Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir Çerçeve. *Türk Psikoloji Bülteni*, 16-17.

Easterbrooks, M.A. ve Biringen, Z. (2005). The emotional availability scales: methodological refinements of the construct and clinical implications related to gender and at-risk interactions. *Infant Mental Health Journal*, 26,291.

Easterbrooks, M.A., Biringen, Z. (2012). The integration of emotional availability into a developmental psychopathology framework: Reflections on the special section and future directions. *Development and Psychopathology*, 24, 137-142.

Easterbrooks, M. A. ve Goldberg, N. A (1984). Toddler development in the family impact of father involvement and parenting characteristics. *Child Development*, 55, 710-752.

Ekşi, A.(1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Elrod, M. M., & Crase, S. J. (1980). Sex differences in self-esteem and parental behavior. *Psychological Reports*, 46(3), 719-727.

Emde, R., N. (2000). Next steps in emotional availability research. *Attachment & Human Development*, 2(2), 242-248.

Emde, R. N., & Easterbrooks, M. A. (1985). Assessing emotional availability in early development. In W. Frankenburg, R. N. Emde, & J. Sullivan (Eds.), *Early identification of children at risk. An international perspective* (pp. 79–101). New York/London: Plenum Press

Erdoğan, A. (2004). Çocuğun psiko-sosyal gelişiminde babanın rolü. *Yeni Symposium*, 42(4), 147-153.

Ertüzün, I. M. (2014) *Baba İşlevi*. İstanbul Bigi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 10-65.

Evenden J. (1991). Impulsivity: a discussion of clinical and experimental findings. *Journal of Psychopharmacology*. 13(2): 180-192.

Evenden, J. (1999). Impulsivity: a discussion of clinical and experimental findings. *Journal of Psychopharmacology*, 13(2), 180-192.

Fava, M., Davidson, K., and Alpert, J.E. (1996) Hostility changes following antidepressant treatment: relation to Feldman, S., Gower, L., & Fischer, L. (1998). Family relationships and gender as predictors of romantic intimacy in young adults: a longitudinal study. *Journal of Research on Adolescence*, 8, 263–286. o stress and negative thinking. *J Psychiatr*, 30, 459-67.

Field, T. (1994). The effects of mother's physical and emotional unavailability on emotion regulation. *Society for Research in Child Development*, 208-227.

Fields, S. (1983). *Like father, like daughter: How father shapes the woman his daughter becomes*. Boston: Little, Brown.

Finkenauer, C., Engels, R. C., & Baumeister, R. F. (2005). Parenting behaviour and adolescent behavioural and emotional problems: The role of self-control. *International Journal of Behavioral Development*, 29, 58–69.

Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement and mother involvement in adolescents' psychological well-being. *British Journal of Social Work*, 33(3), 399–406. <https://doi.org/10.1093/bjsw/33.3.399>.

Flouri, E. (2005). Father's involvement and psychological adjustment in Indian and white British secondary school age children. *Child and Adolescent Mental Health*, 10(1), 32–39. <https://doi.org/10.1111/j.1475-3588.2005.00114.x>

Freud, S. (1988). *My three mothers and other passions*. New York: University Press

Gavin, L. E., Black, M. M., Minor, S., Abel, Y., Papas, M., & Bentley, M. (2002). Young, disadvantaged fathers' involvement with their infants: An ecological perspective. *Journal of Adolescent Health*, 31, 266–276. doi:10.1016/S1054-139X(02)00366-X

Gaspard, T. & Walker, M. (2005) [The Father-Daughter Bond: A Dress Rehearsal for Life](#).

Geçtan, E. (2000). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Gençtan, E., (2003). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*, İstanbul: Metis Yayınları,

Geyimci, B. (2014). *Çalışan Anne Olmak ve Suçluluk*. Özel İlk Gelişim Anaokulu

Gilligan, C. (1982). In a different voice: Psychological theory and women's development. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Gilligan, C. (1992). Meeting at the crossroads: Women's psychology and girl's development. Cambridge MA: Harvard University Press.

Goodsell, T. L., & Meldrum, J. T. (2010). Nurturing fathers: A qualitative examination of child-father attachment. *Early Child Development and Care*, 180(1–2), 249–262. doi:10.1080/03004430903415098

Goulter, s., & Minninger, J. (1994). *The father daughter dance*. New York: Avon

Gökçe, G. (2013). *Ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel psikolojik sağlık: Duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzı ve sosyal desteğin rolü* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Gray, W.D. (2000). The nature and processing of errors in interactive behavior. *Cognitive Science*, 24(2): 205-248.

Gray, M. R., & Steinberg, L. (1999). Adolescent romance and the parent–child relationship: a contextual perspective. In W. Furman, B. B. Brown, & C. Feiring (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 235–265). Cambridge: University Press.

Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: an integrative review. *Review of general psychology*, 2(3), 271.

Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheuerer-Englisch, H., & Zimmermann, P. (2002). The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social Development*, 11(3), 301–337. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00202>.

Gülerce, A., (1996). *Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Güngörmüş, O. (1995). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Haaz, D. H., Kneavel, M., & Browning, S. W. (2014). The father–daughter relationship and intimacy in the marriages of daughters of divorce. *Journal of divorce & remarriage*, 55(2), 164-177.

Haberman, H., & Danes, S. M. (2007). Father-daughter and father-son family business management transfer. *Family Business Review*, 20, 163–184.

Halpem, T. (1999). The influence of maternal and paternal identifications on the development of agency in women. Unpublished dissertation, California School of Professional Psychology. Alameda, CA.

Hanımoğlu, E., & Akbaş, T. (2018). Üniversite öğrencilerinde aile fonksiyonları, benliğin ayrılaşması, algılanan stres, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2), 55-69.

Harter, S. (1982). The perceived competence scale for children. *Child Development*, 53, 87-97.

Harter, S. (1987). The determinants and mediational role of global self-worth in children. In N. Eisenberg (Ed.), *Contemporary topics in developmental psychology*, (pp. 219-242). NY: John Wiley & Sons.

Hazan, C., ve Shaver, P. R. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.

Henderson, A. J., Bartholomew, K., ve Dutton, D. G. (1997). He Loves Me; He Loves Me Not, Separation Resolution of Abused Women. *Journal of Family Violence*, 12, 2.

Horesh, N., Sommerfeld, E., Wolf, M., Zubery, E., & Zalsman, G. (2015). Father-daughter relationship and the severity of eating disorders. *European Psychiatry*, 30(1), 114-120.

House J, Landis KR, Umberson D. (1988). Social relationships and health. *Science*. 41:540-545. [PubMed: 3399889]

Horney, K. (1950). *Neurosis and human growth*. New York: Norton.

Hortaçsu, N. (2003). *Çocuklukta İlişkiler* (1. b.). Ankara: İmge.

Hutchinson, K., & Cederbaum, J. (2010). Talking to daddy's little girl about sex. *Journal of Family Issues*, 38, 1-14

Jackson, J. K. (1996). *The relationship between self-esteem and the quality of fatherdaughter relationships in preadolescent girls*. Unpublished Dissertation. Widener University, Institute for Graduate Clinical Psychology.

Johnson-Laird, P.N., Mancini, F., Gangemi, A., 2006. A hyper-emotion theory of psychological illnesses. *Psychol. Rev.* 113, 822-841.

Jessee, V., & Adamsons, K. (2018). Father Involvement and Father-Child Relationship Quality: An Intergenerational Perspective. *Parenting*, 18(1), 28-44.

Johnson, K. & Ferguson, T. (1990). *Trusting ourselves: The sourcebook on psychology for women*. NY: The Atlantic Monthly Press.

Jones, C. J., Leung, N., & Harris, G. (2006). Father-daughter relationship and eating psychopathology: The mediating role of core beliefs. *British Journal of Clinical Psychology*, 45(3), 319-330.

Karakelle, S. ve Şentürk, C. (2006). Üst bilişsel düzeyleri yüksek ve düşük öğrencilerin ebeveyn tutumlarının incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*, 26, 45-56.

Karasar, N. (2005). *Scientific research method*. Ankara: Nobel Publishing. s.77.

Karreman, A., Van Tuijl, C., van Aken, M. A., & Deković, M. (2006). Parenting and self-regulation in preschoolers: A meta-analysis. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 15(6), 561-579.

Kay, T. (2010). *Fathering through sports and leisure*. New York, NY: Routledge.

Kaya, A., Siyez, D.M. (2010). KA-Sİ çocuk ve ergenler için empatik eğilim ölçeği: Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education and Science*, 35(156), 110-125.

Keith, V. M., and Finlay, B. (1988). The impact of parental divorce on children's educational attainment, marital timing, and likelihood of divorce. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 797-809.

Kelly, J. B., & Lamb, M. E. (2000). Using child development research to make appropriate custody and access decisions for young children. *Family Court Review*, 38(3), 297-311.

Kiliç, E.Z., Uslu R. İ. (2000). Aile Terapisinin Temel Kavramları. *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*, Ed. Işık Sayıl, Antıp Aş. Yayınları.

Kim, J., & Ward, M. (2007). Silence speaks volumes—parental sexual communication among Asian American emerging adults. *Journal of Adolescent Research*, 22, 3–31.

Kohut, H. (1971). *The analysis of the self*. New York: International Universities Press.

Mori, M. (1999). The influence of father-daughter relationship and girls' sex-roles on girls' self-esteem. *Archives of Women's Mental Health*, 2(1), 45-47.

Seiffge-Krenke, I., Overbeek, G., & Vermulst, A. (2010). Parent-child relationship trajectories during adolescence: Longitudinal associations with romantic outcomes in emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33(1), 159-171.

Kocayörük, E. (2016). Öz-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duyuşsal iyi oluşları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37).

Kubicek, L. F., Riley, K., Coleman, J., Miller, G., Linder, T. (2013). Assessing the emotional Quality of parent-child relationships involving young children with special needs: Applying the constructs of emotional availability and expressed emotion. *Infant Mental Health Journal*, 34(3), 242-256.

Kumari, V., Barkataki, I., Goswami, S., Flora, S., Das, M., & Taylor, P. (2009). Dysfunctional, but not functional, impulsivity is associated with a history of seriously violent behaviour and reduced orbitofrontal and hippocampal volumes in schizophrenia. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 173(1), 39-44.

Kuzucu, Y. (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.

Kuzucu, Y. (2016). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35).

Kuzucu, Y., & Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması [Predicting adolescent mental health in terms of mother and father involvement]. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 96–112.

Lamb, M. E. (1977). Fathers-infant and mother infant interaction in the first year of life. *Child Development*, 48, 167-181.

Lamb, M. E. (1987). Introduction: The emergent American father. In M. E. Lamb (Ed.), *The father's role: Cross-cultural perspectives* içinde(pp. 3-25). New York: Wiley.

Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement. *Marriage & Family Review*, 29(2), 23–42. https://doi.org/10.1300/J002v29n02_03

Lamb, M. E. (2004). *The role of the father in child development*. New York: Wiley.

Lamb, M. E. (2010). *Role of the father in child development*. New York, NY: Wiley.

Lamb, M. E., & Lewis, C. (2013). Father-child relationships. *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives*, 2, 119-135.

Lee, C. M. and Gotlib, I. H. (1991). Family disruption, parental availability and child adjustment advances in behavioral assessment of children and families. *A Research Annual*, 5, 171-199.

Lehman BJ, Taylor SE, Kiefe CI, Seeman TE. (2009). Relationship of early life stress and psychological functioning to blood pressure in the CARDIA study. *Health Psychology*. 28:338–346. [PubMed: 19450040]

Leonard, L. (1998). *The wounded woman: Healing the father-daughter wound*. Boston, MA: Shambhala.

Lewis, C., & Lamb, M. E. (2007). *Understanding fatherhood: A review of recent research*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Li, C., & Kerpelman, J. (2007). Parental influences on young women's career aspirations. *Sex Roles*, 56, 105–115.

Links, P. S., Heslegrave, R., & Reekum, R. V. (1999). Impulsivity: core aspect of borderline personality disorder. *Journal of personality disorders*, 13(1), 1-9.

- Linnoila, M., Virkkunen, M., Scheinin, M., Nuutila, A., Rimon, R., & Goodwin, F. K. (1983). Low cerebrospinal fluid 5-hydroxyindoleacetic acid concentration differentiates impulsive from nonimpulsive violent behavior. *Life sciences*, 33(26), 2609-2614.
- Lobo, R. (2010). *Fathers, daughters and sports*. New York, NY: Ballantine Books.
- Longfellow, C. (1979). *Divorce in context: its impact upon children*. Pp. 287-306 in G. Levinger and O. C. Moles, *Divorce and Separation: Context, Causes, and consequences*. New York: Basic Books.
- Lum, J. J., Phares, V. (2005). Assessing the emotional availability of parents. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27(3), 211-226.
- Lum, J.J. ve Phares, V. (2005). Assessing the emotional availability of parents. *Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27,11, 211-226.
- Macatee RJ, Cogle JR. (2013) The roles of emotional reactivity and tolerance in generalized, social, and health anxiety: a multimethod exploration. *Behav Ther* 44:39–50. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2012.05.006>.
- Magid, V., & Colder, C. R. (2007). The UPPS Impulsive Behavior Scale: Factor structure and associations with college drinking. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1927-1937.
- Mahler, M. S., Pine, F., & Bergman, A. (1975). *The psychological birth of the human infant: Symbiosis and individuation*. New York: Basic Books
- Maine, M. (2004). *Father hunger: fathers, daughters and the pursuit of thinness*. New York, NY: Gurze.
- Mallers, M. H., Charles, S. T., Neupert, S. D., & Almeida, D. M. (2010). Perceptions of childhood relationships with mother and father: Daily emotional and stressor experiences in adulthood. *Developmental psychology*, 46(6), 1651.
- Marsiglio, W., Amato, P., Day, R. D., & Lamb, M. E. (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1173–1191. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01173.x>.
- Mathews, A., Derlega, V., & Morrow, J. (2006). *What is highly personal information?* *Communication Research Reports*, 23, 85–92.
- McBride, B. A. (1990). *The effects of a parent education/play group program on father involvement in child rearing*. *Family relations*, 250-256.
- McElroy, S. L., Pope Jr, H. G., Keck Jr, P. E., Hudson, J. I., Phillips, K. A., & Strakowski, S. M. (1996). *Are impulse-control disorders related to bipolar disorder?* *Comprehensive psychiatry*, 37(4), 229-240.

- McElwain, A. D., & Bub, K. L. (2018). *Changes in Parent–Child Relationship Quality Across Early Adolescence: Implications for Engagement in Sexual Behavior*. *Youth & Society, 50*(2), 204-228.
- McHale, S. M. ve Huston, T. L. (1984). *Men and Women as parents: sex role orientations, employment and parental roles with infants*. *Child Development, 55*, 1349-1361.
- McLanahan, S. S. (1985). Family structure and the reproduction of poverty. *American Journal of Sociology, 90*, 873-901.
- Medalie JH, Goldbourt U.(1976). Angina pectoris among 10,000 men: Psychosocial and other risk factors. *AmJMed. 60*:910–921.
- Melbye, E. L., Bergh, I. H., Hausken, S. E., Sleddens, E. F., Glavin, K., Lien, N., & Bjelland, M. (2016). Adolescent impulsivity and soft drink consumption: the role of parental regulation. *Appetite, 96*, 432-442.
- Merlino Perkins, R. J. (2018). Women's Mental Health Questionnaire (W-MHQ), Construction, Reliability, Validity: Father Parenting Associations. *College Student Journal, 52*(1), 150-166.
- Meyers, S. A. (1993). Adapting parent-education programs to meet the needs of fathers: An ecological perspective. *Family Relations, 42*, 447–452. doi:10.2307/585347.
- Mikulincer, M., Shaver, P. R., & Pereg, D. (2003). Attachment theory and affect regulation: The dynamics, development, and cognitive consequences of attachment-related strategies. *Motivation and emotion, 27*(2), 77-102.
- Miller, M., & Lee, J. (2001). Communicating disappointment. *Journal of Family Communications, 1*, 111–131.
- Moeller, F. G., Barratt, E. S., Dougherty, D. M., Schmitz, J. M., & Swann, A. C. (2001). Psychiatric aspects of impulsivity. *American journal of psychiatry, 158*(11), 1783-1793.
- Morrill, M., & Hellerstein, J. (2009). Father's impact on daughter's career. *Journal of Human Resources, 46*, 333–372.
- Muhtadie, L., Johnson, S. L., Carver, C. S., Gotlib, I. H., & Ketter, T. A. (2014). A profile approach to impulsivity in bipolar disorder: the key role of strong emotions. *Acta Psychiatrica Scandinavica, 129*(2), 100-108.
- Murdock, M. (2005). *Fathers' daughters*. New York, NY: Springer.
- Nettle, D. (2008). Why do some dads get more involved than others? Evidence from a large British cohort. *Evolution and Behavior, 29*, 416–423.

Nielson, L. (2012). *Father-daughter relationships: Contemporary research and issues*. New York: Routledge.

Nielson, L. (2014). Young adult daughters' relationships with their fathers: Review of recent research. *Marriage & Family Review*, 50(4), 360–372. <https://doi.org/10.1080/01494929.2013.879553>.

Nieman, J. & Harter, S. (1986). The self-perception profile for college students. University of Denver.

Nock, M. K., Wedig, M. M., Holmberg, E. B., & Hooley, J. M. (2008). The emotion reactivity scale: development, evaluation, and relation to self-injurious thoughts and behaviors. *Behavior therapy*, 39(2), 107-116.

Nydegger, C. N., & Mitteness, L. S. (1991). Fathers and their adult sons and daughters. *Marriage & Family Review*, 16(3-4), 249-266.

O'Connor, T. G., & Scott, S. (2007). *Parenting and outcomes for children*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Öngen, D. (2004). Özerklik kazanma sürecinde ergen-anne ile ergen-baba ilişkileri arasındaki farklılıklar. *Eğitim ve Bilim*, 29(131).

Özdal, F. ve Aral, N. (2005). Baba yoksunu olan ve anne-babası ile yaşayan çocuklarda kaygı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2).

Özen, D. Ş. (2009). Ergenlerde anneden algılanan kabul/ilgi ile benlik-algısı arasındaki ilişki: babadan algılanan kabul/ilginin aracı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 28-38.

Pacheo, I. (1984). The psychodynamics of the father's contribution to his daughter's developing autonomy. Unpublished doctoral dissertation, University of Oregon.

Paquette D. (2004). Theorizing the father-child relationship: mechanisms and developmental outcomes. *Human Development*. 47:193–219.

Parke, RD. (1996). *Fatherhood*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Parke, R. D. (2002). *Fathers and families*. (Ed. M. H. Bornstein), Handbook of parenting: Vol. 3: Being and Becoming a Parent (27–73). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Parker, K., & Wang, W. (2013). Modern parenthood: Roles of moms and dads converge as they balance work and family. Pew Research Center.

Parkes, C. M., & Stevenson-Hinde, J. (Eds.). (1982). *The place of attachment in human behaviour*. London: Tavistock.

Parneix, M., Pericaud, M., and Clement, P.J. (2014). Majör depresif dönemler ile ilişkili kolay öfkelenme: Duygudurum bozuklukları ve mizaç ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(2), 106-113.

Patton, J.H., Stanford, M.S., Barratt, E.S. (1995). Factor structure of the Barratt impulsiveness scale. *Journal of clinical psychology*. (51): 768-74.

Pehlivan Türk, B. (2004). Otistik çocuğu olanlarda bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 75(1), 56-63.

Pendse, B., Westrin, Å., & Engström, G. (1999). Temperament traits in seasonal affective disorder, suicide attempters with non-seasonal major depression and healthy controls. *Journal of affective disorders*, 54(1-2), 55-65.

Perkins, R. (2001). The father-daughter relationship: Familial transactions that impact a daughter's style of life. *College Student Journal*, 35, 616-626.

Perkins, R. J. M. (2008). Merlino-Perkins Father-Daughter Relationship Inventory (MP-FDI): construction, reliability, validity, and implications for counseling and research. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 41(3), 130-151.

Pleck, J.H. (1987). *American fathering in historical perspective*. In M. S. Kimmel (Ed.) *Changing Men*. Sage publications.

Polat, K., & İlhan, T. (2018). Evli bireylerde çift uyumu ve bazı psikolojik belirtilerin benliğin farklılaşması açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50).

Poyraz, M. (2007). *Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Proulx, C., & Helms, H. (2008). Change in relationships with young adult sons and daughters. *Journal of Family Issues*, 29, 234-261.

Pruett, K. D. (1998). Role of the father. *Pediatrics*, 702(Supplement E1), 1253-1261.

Pruett, K. D. (1989). *The nurturing male: A longitudinal study of primary nurturing fathers*. In S. H. Cath, A. Gurwitt, & L. Gunsberg (Eds.), *Fathers and their families* (pp. 389-405). Hillsdale, NJ, US: Analytic Press, Inc.

Repetti RL, Taylor SE, Seeman TE. (2002). Risky families: Family social environments and the mental and physical health of offspring. *Psychological Bulletin*. 128:230-366.

Roberts, R. E. L., & Bengtson, V. L. (1996). Affective ties to parents in early adulthood and self-esteem across 20 years. *Social Psychology Quarterly*, 59(1), 96-106. <https://doi.org/10.2307/2787121>.

- Roiter-Eash, J. E. (1998). An exploratory study of fathers' and adult daughters' perceptions of their relationship.
- Rosenthal, S. (2010). *The unavailable father*. New York, NY: Jossey Bass.
- Rossi, A. (1984). Gender and parenthood. *American Sociological Review*, 49, 1-10.
- Rossi, PH. (1990). *Of human bonding: Parent-child relations across the life course*. New York: Aldine de Gruyter.
- Rothchild, E. (1979). Female power: Lines to development of autonomy in adolescent girls. In M. Sugar (Ed.). *Female adolescent development*, (274-295). NY: Brunner & Mazel.
- Sağkal, A. S., Özdemir, Y., & Koruklu, N. (2018). Direct and indirect effects of father-daughter relationship on adolescent girls' psychological outcomes: The role of basic psychological need satisfaction. *Journal of adolescence*, 68, 32-39.
- Sanftner, J., Ryan, W., & Pierce, P. (2009). Body image in college men and women. *Journal of College Student Psychotherapy*, 23, 262–280.
- Sarkadi, A., Kirstiansson, R., Oberklai, F., & Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes. *Acta Paediatrica*, 97, 153–158.
- Schaick, K., & Stolberg, A. (2001). Paternal involvement and young adults' intimate relationships. *Journal of Divorce and Remarriage*, 36, 99–121.
- Scharf, M., & Mayseless, O. (2001). The capacity for romantic intimacy: exploring the contribution of best friend and marital and parental relationship. *Journal of Adolescence*, 24, 379–399.
- Scharf, M., & Mayseless, O. (2008). Late adolescent girls' relationships with parents and romantic partner. *Journal of Adolescence*, 31, 837–855.
- Secunda, V. (1992). *Women and their fathers*. New York: Bantam-Doubleday-Dell.
- Seçer, İ., Halmatov, S., & Gençdoğan, B. (2013). Duygusal Tepkisellik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 82.
- Seiffge-Krenke, I., Overbeek, G., & Vermulst, A. (2010). Parent-child relationship trajectories during adolescence: Longitudinal associations with romantic outcomes in emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33(1), 159-171.
- Shaver, P. R., ve Brennan, K. A. (1992). Attachment Styles And The “Big Five” Personality Traits: Their Connections With Each Other And With Romantic Relationship Outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.

Shaw B, Krause N, Chatters L, Connell C, Ingersoll-Dayton B. (2004). Emotional Support from Parents Early in Life, Aging, and Health. *Psychology and Aging*. 19(1):4–12. [PubMed: 15065927]

Siever, L.J., Buchsbaum, M.S., New, A.S. ve diğ. (1999). 1-fenfluramine response in impulsive personality disorder assessed with [18F] fluorodeoxyglucose positron emission tomography. *Neuropsychopharmacology*. 20(5): 413-423.

Simon, C. (2001). *Fatherless women*. New York, NY: Wiley

Smari, J., Martinsson, D. R., & Einarsson, H. (2010). Rearing practices and impulsivity/hyperactivity symptoms in relation to inflated responsibility and obsessive-compulsive symptoms. *Scandinavian journal of psychology*, 51(5), 392-397.

Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: Norton.

Stark, K. D., Humphrey, L. L., Crook, K., & Lewis, K. (1990). Perceived family environments of depressed and anxious children: Child's and maternal figure's perspectives. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18(5), 527-547.

Steenhaut, P., Demeyer, I., De Raedt, R., & Rossi, G. (2018). The Role of Personality in the Assessment of Subjective and Physiological Emotional Reactivity: A Comparison Between Younger and Older Adults. *Assessment*, 25(3), 285-301.

Steinberg, B. (2001). The making of female presidents and prime ministers. *Political Psychology*, 22, 89–114.

Steinberg, S.J., Davila, J. (2008). Romantic functioning and depressive symptoms among early adolescent girls: The moderating role of parental emotional availability. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 37(2), 350-362.

Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-Baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri. Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış” *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

Swann Jr, W. B., Chang-Schneider, C., & Larsen McClarty, K. (2007). Do people's self-views matter? Self-concept and self-esteem in everyday life. *American Psychologist*, 62(2), 84.

Tessman, L. H. (1982). A note on the father's contribution to the daughter's ways of loving and working. *Father and child: Developmental and clinical perspectives*, 220-237.

Thompson, R., & Berenbaum, H. (2009). Rejection and depression in the context of women's relationships with their parents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26, 327–339.

Thompson, K., Roemer, A., & Leadbeater, B. (2015). Impulsive personality, parental monitoring, and alcohol outcomes from adolescence through young adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 57(3), 320-326.

Tinsley, BJ. (1987). *Parent-infant interaction*. In: Osofsky, J., editor. *Handbook of Infancy*. New York: Wiley. p. 579-641.

Tola, D. (2003). İlkokul 5. sınıf çocuklarında ahlaki yargı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.

Töremen, F., Çankaya, İ. (2008). Yönetimde etkili bir yaklaşım: Duygu yönetimi. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 1(1), 33-47.

Turner HA, Muller PA.(2004). Long-term effects of child corporal punishment on depressive symptoms in young adults. *Journal of Family Issues*. 25:761–782.

Tuzgöl, M. (2016). Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14).

Tüzer V., Göka E., (2002). Aile Terapisinin Klinik Psikiyatriye Katkısı, *Yeni Symposium Dergisi*, 40 (3), syf. 111 - 117.

Uslu, R. (2005). *Aile Değerlendirme ve Danışmanlık Dersi Ders Notları*.

Wallerstein, J. S. and Kelly, J. B. (1980). Effects of divorce on the visiting father–child relationship. *The American Journal of Psychiatry*.

Wentzel, K. (1998). Social relationship and motivation in middle school: the role of parents, teacher, and peers. *Journal Of Educational Psychology*, 90(2), 202-207.

Wexler, K. (1996). The father's contribution to his daughter's developing self-esteem, attachment style, and autonomy from a relational perspective. Unpublished dissertation, New York University.

Weissman, M., Fox, K., & Klerman, G. L. (1973). Hostility and depression associated with suicide attempts. *American journal of psychiatry*, 130(4), 450-455.

Whiteside, S.P., Lynam, D.R. (2001). The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and individual differences*. 30(4): 669-689.

Wilder, J., & Cain, C. (2012). Teaching and learning color consciousness in black families. *Journal of Family Issues*, 32, 577–604.

Willms, N. (2009). *Fathers and daughters: Relationships in sport*. In T. Kay (Ed.), *Fathering through sport and leisure* (pp. 122–145). New York, NY: Routledge.

Winstanley, C.A., Eagle, D.M., Robbins, T.W. (2006). Behavioral models of impulsivity in relation to ADHD: translation between clinical and preclinical studies. *Clinical psychology review*. 26(4): 379-395.

Winstanley, C.A., Theobald, D.E., Dalley, J.W. ve diğ. (2005). Interactions between serotonin and dopamine in the control of impulsive choice in rats: therapeutic implications for impulse control disorders. *Neuropsychopharmacology*. 30(4): 669-682.

Van Wel, F., Linssen, H., & Abma, R. (2000). The parental bond and the well-being of adolescents and young adults. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(3), 307–318.

Volling, B. L., McElwain, N. L., Notaro, P. C., & Herrera, C. (2002). Parents' emotional availability and infant emotional competence: Predictors of parent-infant attachment and emerging self-regulation. *Journal of Family Psychology*, 16(4), 447.

Yargıç, İ., Ersoy, E., & Oflaz, S. B. (2011). UPPS dürtüsel davranış ölçeği ile psikiyatri hastalarında dürtüsellik ölçümü. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 21(2), 139-146.

Yavuzer, H. (1994). *Ana Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2005). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yaylacı, Ö.G. (2006). *Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka*, İstanbul: Hayat Yayınları.

Yoder, J. R., Brisson, D., & Lopez, A. (2016). Moving beyond fatherhood involvement: The association between father–child relationship quality and youth delinquency trajectories. *Family Relations*, 65(3), 462-476.

Yörükoğlu, A. (1987). *Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik çağı, ruh sağlığı, eğitimi ve ruhsal sorunları (11.Baskı)*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yurdakul, A., Üner, S. (2015). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin duygusal tepkisellik durumlarının değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(4), 300-307.

Zouk, H., Tousignant, M., Seguin, M., Lesage, A., & Turecki, G. (2006). Characterization of impulsivity in suicide completers: clinical, behavioral and psychosocial dimensions. *Journal of affective disorders*, 92(2-3), 195-204.

Zuckerman M. (2007). The Sensation Seeking Scale V (SSS-V): Still reliable and valid.
Pers Individ Dif. 43:1303-5

Bu çalışma; Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında araştırmacının tez çalışması için yapılmaktadır. Aşağıda baba-kız ilişkisini inceleyen bir takım sorular yer almaktadır. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Kesinlikle boş bırakmamanızı ve tüm samimiyetinizle cevaplandırmanızı dilerim.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Tuğçe KARAOĞLAN

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
2. Yaşınız:
3. Eğitim Durumunuz: ☐ Okuryazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
4. Medeni Durumunuz: ☐ Bekar ☐ Evli
5. Babanızın eğitim düzeyi: ☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Yüksekokul mezunu ☐ Üniversite mezunu ve üzeri
6. Babanızla yüz yüze ne sıklıkla görüşürsünüz? (Hayatta ise şu anı değil ise ölmeden önceki durumu düşünerek cevaplandırınız) ☐ Her gün beraberiz ☐ Haftada birkaç gün görüşürüz ☐ Haftada bir görüşürüz ☐ Ayda birkaç kez görüşürüz ☐ Ayda bir görüşürüz ☐ Yılda birkaç kez görüşürüz ☐ Yılda en fazla bir kere görüşürüz ☐ Hiç görüşmeyiz
7. Babanıza fiziksel mesafeniz: ☐ Babam hayatta değil ☐ Aynı evde yaşıyoruz ☐ Aynı apartmanda oturuyoruz ☐ Bana yürüme mesafesindedeler ☐ Bana vasıtayla bir saat içinde gidebileceğimiz bir mesafedeler ☐ Aynı şehirde yaşıyoruz ☐ Farklı şehirlerde yaşıyoruz
8. Babanızla yaptığımız yüz yüze görüşme ne şekilde gerçekleşir? (Hayatta ise şu anı değil ise ölmeden önceki durumu düşünerek cevaplandırınız) ☐ İkimiz de görüşme talep edebiliriz ☐ Genellikle ben görüşme talep ederim ☐ Genellikle babam görüşme talep eder ☐ Her zaman ben görüşme talep ederim ☐ Her zaman babam görüşme talep eder ☐ Sadece aile ortamında görüşürüz

BABA DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİK –BABA FORMU

Aşağıda **BABANIZLA** ilgili çeşitli ifadeler yer almaktadır. Her bir ifade anneniz ve babanızın size nasıl davrandığıyla ilgilidir. Her bir ifadeyi dikkatlice okuyarak **BABANIZIN** size yönelik davranışlarını 6 dereceli ölçek üzerinden değerlendiriniz. Bu ölçekte doğru-yanlış ya da verilmesi gereken bir yanıt söz konusu değildir. Bu nedenle, her bir ifadeyi lütfen kendi değerlendirmenize göre işaretleyiniz.

(Nadiren) (Sık sık) (Her zaman)
1-----2-----3-----4-----5-----6
(Hiçbir zaman) (Bazen) (Çok sık)

	BABAM
1. Bana destek olur.	1 2 3 4 5 6
3. Beni önemseydiğini gösterir.	1 2 3 4 5 6
4. Benimle içten bir şekilde ilgilendiğini gösterir (örneğin, bana değer verir ve benim için endişelenir).	1 2 3 4 5 6
6. Onunla ne zaman konuşmak istesem uygundur.	1 2 3 4 5 6
8. Benimle, gerçekten istediği için vakit geçirir.	1 2 3 4 5 6
10. Sevdiğim şeylerle ilgili benimle konuşur.	1 2 3 4 5 6
12. Duygusal olarak erişilebilirdir (Varlığını duygusal olarak hissedirim)	1 2 3 4 5 6
14. Beni takdir eder, över (örneğin, benimle ilgili olumlu şeyler söyler)	1 2 3 4 5 6

ÇOCUKLUKTA ALGILANAN EBEVEYN BİÇİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi dikkatle okuyunuz. Anketi doldururken babanızın size olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamanız gerekmektedir. Babanızın çocukken size olan davranışlarını hatırlamak bazen zor olsa da her birimizin babamızın kullandığı prensiplere ait bazı anılarımız vardır.

Her bir soru için babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği işaretleyerek yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisi size yakın geldiğine karar verin. Soruları Babanız için ayrı ayrı cevaplandırın.

(Arada sırada) (Her zaman)

1-----2-----3-----4

(Hiçbir zaman) (Sık sık)

	BABAM
1.Babam nedenini söylemeden bana kızardı ters davranırdı.	1 2 3 4
3.Babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim.	1 2 3 4
5.Eve geldiğimde babama ne yaptığımın hesabını vermek zorundaydım.	1 2 3 4
7.Babam beni başkalarının önünde eleştirirdi.	1 2 3 4
9.Babam her şeyde iyi olmam için beni teşvik ederdi.	1 2 3 4
11.Babamın bana bir şey olacağı ile ilgili endişeleri abartılıydı.	1 2 3 4
13.Bana ailenin 'yüz karası' veya 'günah keçisi' gibi davranırdı.	1 2 3 4
15. Babamın erkek veya kız kardeş (lerimi) beni sevdiğinden daha çok sevdiğini hissedirdim.	1 2 3 4
17. Babam pek fazla umursamadan istediğim yere gitmeme izin verirdi.	1 2 3 4
19. Babamla aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim.	1 2 3 4
21. Babam küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırdı.	1 2 3 4
23. Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda babamın benimle gurur duyduğunu hissedirdim.	1 2 3 4

DUYGUSAL TEPKİSELLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıda kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Lütfen her bir maddeyi okuyarak maddede yer alan ifadenin sizi ne kadar iyi tanımladığına, size ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Verdiğiniz karara göre yandaki bölme (X) işareti koyunuz

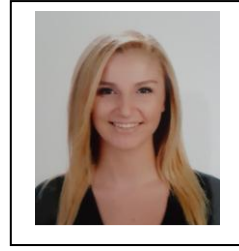
	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Üzücü olaylar karşısında çok kolayca duygusallaşırım	1	2	3	4
3. Bir duyguyu yaşadığımda çok yoğun yaşarım.	1	2	3	4
5. Duygularımı çok yoğun yaşarım.	1	2	3	4
7. Duygularımda ani iniş-çıkışlar yaşadığım olur.	1	2	3	4
9. Benim için mantıklı/ düzgün düşünmek zordur, bu yüzden kendimi genellikle mutsuz hissederim.	1	2	3	4
12. Kızgın olduğumda çevremdekiler beni zor sakinleştirir.	1	2	3	4
15. Diğer insanların önemsemediği şeylere çok kafa yorarım.	1	2	3	4
18. Çevremdekiler olaylara aşırı tepki verdiğimi söyler.	1	2	3	4
20. Çevremdekiler olaylar karşısında sakinliğimi koruyamadığımı söyler.	1	2	3	4

UPSS DÜRTÜSEL DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

Aşağıda kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Lütfen her bir maddeyi okuyarak o maddede yer alan ifadenin sizi ne kadar iyi tanımladığına, size ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Verdiğiniz karara göre yandaki bölmeye (X) işareti koyunuz.

	Bana hiç uymuyor	Bana uymuyor	Bana uyuyor	Bana çok uyuyor
1. İhtiyatlı ve tedbirli biriyimdir.	1	2	3	4
3. Düşünmeden konuşan biri değilim.	1	2	3	4
5. Nasıl yürüteceğimi tam olarak bilmediğim bir projeye başlamak istemem.	1	2	3	4
7. Kararlarımı genellikle dikkatlice enine boyuna düşünerek veririm.	1	2	3	4
9. Yeni bir durumun içine girmeden önce, o durumun bana neler kazandırabileceğini bilmek isterim.	1	2	3	4
11. Bir konuyla ilgili karar vermeden önce tüm avantaj ve dezavantajları hesaba katarım.	1	2	3	4
13. Şiddetli isteklerime direnç göstermede sorun yaşarım. (örneğin, yemek, sigara içmek vb.)	1	2	3	4
15. Kendimi kötü hissettiğimde, çoğu kez o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığımı pişman olduğum şeyler yaparım.	1	2	3	4
17. Üzgün olduğum zamanlarda çoğu kez düşünmeden hareket ederim.	1	2	3	4
19. Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum.	1	2	3	4
21. Bir tartışmanın en ateşli anında, çoğu kez sonradan pişman olduğum sözler söylerim.	1	2	3	4
23. Bazen aklıma eseni yapar ve sonra pişman olurum.	1	2	3	4
25. Bu hayatta her şeyi bir kere deneyeceğim.	1	2	3	4
27. Su kayağı yapmaktan keyif alabilirim.	1	2	3	4
29. Paraşütle atlamak hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
31. Uçak kullanmayı öğrenmek hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
33. Yüksek bir dağın tepesinden aşağıya hızla kayarken hissedilen duygular bana keyif verebilir.	1	2	3	4
35. Arabayı hızlı sürmek hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
36. Genellikle olayları sonuna kadar takip etmeyi severim.	1	2	3	4
38. Bitmemiş, yarım kalan işler canımı sıkar.	1	2	3	4
40. Kolaylıkla konsantre olabilirim.	1	2	3	4
42. İşleri zamanında bitirebilmek için belirli bir düzen içinde çalışma konusunda oldukça iyiyimdir.	1	2	3	4
45. Yapılması gereken küçük işleri bazen hiç umursamam.	1	2	3	4

Adı Soyadı: Tuğçe KARAOĞLAN

Adres: Göztepe Mah.Göztepe Pırlanta Sitesi/İSTANBUL

İletişim: 0532 212 7577

E-mail: tugcekrln@gmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi: 20.11.1993

Medeni Durum: Bekar

TECRÜBELER

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HASTANESİ PSİKİYATRİ KLİNİĞİ

08.08.2015-08.10.2015 Staj sürecim boyunca Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Kliniğinde kadın, erkek, çocuk birimleri, adli birim ve AMATEM’de görev aldım. Kadın, erkek ve çocuk birimlerinde hastalarla birebir görüşmeler yaptım. Psikiyatristler ve Uzm . Klinik Psikologlar ile birçok vizitelere katıldım. Görüşmeler ışığında; MMPI, WAIS-R, Objective testlerin eğitimlerini alarak uygulama ve raporlandırma becerilerimi geliştirdim.

NP İSTANBUL NÖROPSİKİYATRİ BEYİN HASTANESİ

27.02.2017-14.03.2017 tarihleri arasında NP İstanbul hastanesinde yüksek lisans stajımı yapmış bulunmaktayım. Bu staj süresi boyunca yetişkin, çocuk-ergen, AMATEM birimlerimde görev aldım. Prof. Dr. Nevzat TARHAN, Prof. Dr. Hüsnü ERKMEN, Prof. Dr. Nesrin DİLBAZ, Prof. Dr. Sermin KESEBİR ile psikoz ve bağımlılık servisi vizitlerine katılma fırsatı buldum. Duygu durum bozukluğu, psikoz ve AMATEM hastalarıyla grup terapilerini Uzm. Psikologlar eşliğinde gerçekleştirdik. Çocuk-ergen polikliniğinde DEHB(Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu), Otizm, Konuşma bozukluğu ve öğrenme güçlüğü çeken çocuklarla çalışmış bulunuyorum. Ayrıca bu süre boyunca WAIS/WISC-R, NPT, SCHUFRIED, MMPI, SCID II, RORSCHACH testlerinin eğitimlerini alarak uygulama becerilerimi geliştirdim.

ACIBADEM DOĞA BİLİM OKULLARI

09.12.2016 /07.06.2017 tarihleri arasında ilkokul, anaokulu ve lise biriminde stajyer psikolojik danışman olarak görev aldım. Bu süre içerisinde Psikolog Cansu Çalapverdi gözetiminde çocuklara EGAB (Eklektik Gelişim Analizi Bataryası) uygulamasını öğrenmiş olup ayrıca Psikolog Simge Odabaşı ile anaokulu öğrencilerine Metropolitan Okul Olgunluğu testlerini çocuklara uygulama

İngilizce : Üniversitemin eğitim dili %100 İngilizce olduğu için okuma,yazma ve konuşma konusunda İngilizceye hakimim.

Sertifikalar

PSİKOLOJİK TESTLER DERNEĞİ

MMPI EĞİTİMİ (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri)

WAIS-R (Yetişkinler için zeka testi)

OBJECTİVE TESTLER

(Cattel 2A ZEKA TESTİ, Cattel 3A ZEKA TESTİ, ALEXANDER PRATİK ZEKATESTİ, PORTEUS LABİRENTLERİ TESTİ, GOOD ENOUGH TESTİ, AGTE GELİŞİM TESTİ, GESSEL GELİŞİM TESTİ, PEBODY RESİM KELİME TESTİ, METROPOLİTAN OKUL OLGUNLUĞU TESTİ, BENDER GESTALT ALGI TESTİ, BENTON GÖRSEL BELLEK TESTİ, DRAW A PERSON, STANDARDİZE MİNİ MENTAL TEST)

ÇÖZÜM ODAKLI TERAPİ / Klinin Psikoloji Derneği / Uzm.Psk.Şeyma Çavuşoğlu

FIRTINALI BİR RUHSALLIK ERGENLİK / Self Psikoloji Akademi / Uzm. Psk. Aykut BORA

SINAV KAYGISI VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ / Self Psikoloji Akademi/ Psikolog Çağlar GÜRSOY

BİLGİSAYAR BİLGİLERİ

MS OFFİCE PROGRAMLARI, ADOBE PROGRAMLARI

REFERANSLAR

Psikolog Cansu ÇALAPVERDİ Acıbadem Doğa Bilim Okulları 0530 877 7138

Uzm. Klinik Psikolog Sibel Dinç Çalışkan Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Kliniği No : +90 532 542 5115

Psikolog Busecan Yılmam Bilfen Eğitim Kurumları 0505 326 5505

deneyimi kazandım. Çocuklarla iletişimde, sınıf gözlemleri, sınıf etkinlikleri ve birebir görüşmeler ile deneyim kazandım. Ayrıca velilerle yapılan portfolyolara katılarak tecrübe edinmiş oldum.

ADNAN MENDERES ANADOLU LİSESİ – REHBERLİK ve PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

Yıldız Teknik Üniversitesinden pedagojik formasyon eğitiminin 15 haftalık stajını Adnan Menderes Anadolu Lisesinde Rehber Öğretmen eşliğinde tamamlamış bulunuyorum. Bu süre içerisinde lise öğrencilerini sınava hazırlık sürecinde gözlemledim ve ‘Sınav Kaygısı ve Baş Etme Stratejileri’ hakkında okul öğrencilerine ve öğretmenlerine bir sunum yaparak bilgilendirmiş oldum.

ÖZEL ÜSKÜDAR DOĞA KOLEJİ

2017 Temmuz ayından itibaren Özel Üsküdar Doğa Kolejinde görev almaktayım.

EĞİTİM BİLGİLERİ

2007-2011 SAİME SALİH KONCA LİSESİ / ANTALYA

Lise eğitimim boyunca son derece aktif ve iletişim becerileri yüksek bir öğrenciydim. Eğitim sürecim içinde, lisemizin okul temsilcisi olarak okul projelerinde yer aldım. Lise eğitimim sonucu MS Office Programları, Adobe Programlarını öğrendim.

2011-2016 GİRNE AMERİKAN ÜNİVERSİTESİ

ÖSYM onaylı %50 burs ile Girne Amerikan Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümünü kazandım. Üniversitemin eğitim dili %100 İngilizce olduğu için 1 sene Hazırlık okulu okudum ve başarıyla tamamladım ve İngilizce yeterlilik sertifikası almaya hak kazandım. Lisans eğitimi başarımla sebebiyle 3.5 senede tamamladım. Eğitimim boyunca aktif olarak üyesi olduğum FLYING ANGELS adlı kuruluş kapsamında, insanlara sağlık ve eğitim alanında destekler verdik.

2016-2017 Üsküdar Üniversitesi KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS eğitimime devam etmekteyim, şu an YRD. Doç. Dr. Çiğdem YAVUZGÜLER ile ‘Ebeveyn Tutumlarının Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri’ hakkında ki tez sürecimi devam ettirmekteyim. Haziran 2017 tarihinde Yüksek Onur Öğrencisi olarak tezimi teslim ederek yüksek lisans eğitimimi tamamlamış bulunacağım.

2016-2017 YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ –PEDAGOJİK FORMASYON

Eylül 2016 tarihinde başlamış olduğum pedagojik formasyon eğitimini Haziran 2017 itibarıyla tamamlamış bulunuyorum.

Yabancı Diller